

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
FAKULTA MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOV

Evidenčné číslo: 105003/I/2021/36100139152724740

ÚLOHA PZI V ZAHRANIČNEJ POLITIKE ČR
Diplomová práca

2021

Bc. Paulína Kimleová

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
FAKULTA MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOV

ÚLOHA PZI V ZAHRANIČNEJ POLITIKE ČĽR
Diplomová práca

Študijný program: Hospodárska diplomacia
Študijný odbor: Ekonómia a manažment
Školiace pracovisko: Katedra medzinárodných politických vzťahov
Vedúci záverečnej práce: Mgr. Juraj Ondriaš, PhD.

Bratislava 2021

Bc. Paulína Kimleová

Čestné vyhlásenie

Čestne vyhlasujem, že diplomovú prácu som vypracovala samostatne a že som uviedla všetku použitú literatúru.

Dátum: 19.4.2021

.....

Pod'akovanie

Touto cestou by som sa chcela veľmi pekne pod'akovať vedúcemu mojej diplomovej práce Mgr. Jurajovi Ondriašovi, PhD. za jeho cenné rady, pripomienky, odporúčania a za jeho pomoc, ktoré mi počas písania práce poskytol. Tiež by som sa chcela pod'akovať mojim najbližším za ich podporu.

ABSTRAKT

KIMLEOVÁ, Paulína: *Úloha PZI v zahraničnej politike ČĽR*. – Ekonomická univerzita v Bratislave. Fakulta medzinárodných vzťahov; Katedra medzinárodných politických vzťahov. – Vedúci záverečnej práce: Mgr. Juraj Ondriaš, PhD. - Bratislava: FMV EU, 2021, 103 s.

Témou diplomovej práce sú PZI v zahraničnej politike ČĽR a ich úloha. Cieľom záverečnej práce je charakteristika a analýza investičnej politiky Čínskej ľudovej republiky vo vybraných svetových regiónoch, na základe konkrétnych investícií. Práca je rozdelená do dvoch hlavných kapitol. Obsahuje zoznam grafov a zoznam skratiek a značiek. V prvej kapitole sa venujeme zmenám v zahraničnej politike Čínskej ľudovej republiky, nárastu čínskych PZI a ich etapizácií. Taktiež sa venujeme kontroverziám ohľadom čínskych PZI. V druhej kapitole analyzujeme konkrétne investície čínskych spoločností na základe vybraných regiónov sveta. Tieto investície ďalej rozdeľujeme podľa sektorov, do ktorých sú prijímané. Súčasne sa venujeme prepojeniu čínskych PZI a projektu BRI. Hlavné cieľové oblasti prúdenia čínskych PZI môžeme v jednotlivých regiónoch sveta vidieť na grafoch. Vyvodzujeme hlavné ciele čínskych priamych zahraničných investícií vo vybraných regiónoch a ich prepojenie so zahraničnopolitickými záujmami ČĽR. Hlavnými metódami, ktoré sú v práci použité sú analýza, deskriptívna metóda, komparácia, kvantitatívny výskum a indukcia.

Kľúčové slová: Čína, zahraničná politika Číny, priame zahraničné investície, BRI

ABSTRACT

KIMLEOVÁ, Paulína: *The Role of FDI in the Foreign Policy of the PRC*. – University of Economics in Bratislava. Faculty of International Relations; Department of International Political Relations. – Thesis supervisor: Mgr. Juraj Ondriaš, PhD. - Bratislava: FIR UE, 2021, 103 p.

The main topic of this thesis is the role of foreign direct investment in the foreign policy of the People's Republic of China. The aim of the thesis is to characterize and analyze the investment policy of the PRC in selected regions of the world, based on specific investments. The work is divided into two main chapters and contains a list of graphs and a list of abbreviations and tags. The first chapter deals with changes in the foreign policy of the People's Republic of China, the growth of Chinese FDI and their phasing. We are also dealing with controversies over Chinese FDI. In the second chapter, we analyze the specific investments of Chinese companies based on selected regions of the world. We further divide these investments according to the sectors into which they are received. At the same time, we are working on the connection between Chinese FDI and the BRI project. The main target areas for the flow of Chinese FDI in individual regions of the world can be seen in the graphs. We derive the main goals of Chinese FDI in selected regions and their connection with the foreign policy interests of the PRC. The main methods used in the work are analysis, descriptive method, comparison, quantitative research and induction.

Key words: China, foreign policy of China, foreign direct investment, BRI

OBSAH

Zoznam grafov	7
Zoznam skratiek a značiek.....	8
Ciele a metodika.....	11
Úvod	13
1 Politické a ekonomické pozadie v ČĽR od nástupu Teng Siao-pchinga	16
1.1 Go Global – počiatky čínskej investičnej politiky v zahraničí	18
1.2 Zahraničnopolitické záujmy ČĽR v zahraničí	21
1.3 Narastajúce PZI ČĽR do zahraničia.....	23
1.4 Etapy vývoja investičnej politiky Číny	28
1.5 Čínska dlhová pasca.....	31
1.5.1 Čínska dlhová pasca a Srí Lanka.....	34
1.5.2 Čínska dlhová pasca a Pakistan.....	35
2 Prepojenie zahraničnopolitických záujmov a investícií ČĽR.....	37
2.1 Čínske investície v Európe.....	38
2.1.1 EÚ.....	38
2.1.2 Čínske investície v Európe, príležitosť alebo hrozba?	41
2.1.3 Embargo na technológie s vojenským využitím.....	47
2.1.4 Platforma 17+1	50
2.2 Čínske investície v Afrike	56
2.3 CASCf	63
2.4 BRICS	69
2.5 Čínske investície v iných regiónoch sveta	78
2.5.1 Austrália	78
2.5.2 Južná Amerika	80
2.5.3 USA	82
Záver	85
Zoznam použitej literatúry	89

Zoznam grafov

Graf 1: Odchádzajúce čínske PZI	25
Graf 2: Čínske PZI v rámci projektu BRI.....	38
Graf 3: Čínske PZI v EÚ.....	41
Graf 4: Čínske PZI v Subsaharskej Afrike	63
Graf 6: Čínske PZI v krajinách CASCf	65
Graf 5: Čínske PZI v krajinách BRICS	78
Graf 7: Čínske PZI v Austrálii.....	80
Graf 8: Čínske PZI v Južnej Amerike.....	82
Graf 9: Čínske PZI v USA.....	84

Zoznam skratiek a značiek

4G	Štvrtá generácia širokopásmovej mobilnej siete
5G	Piata generácia širokopásmovej mobilnej siete
BRI	Iniciatíva pásu a cesty
BRICS	Brazília, Rusko, India, Čína, Južná Afrika
CADF	China-Africa Development Fund
CASCF	China-Arab States Cooperation Forum
CDB	Čínska rozvojová banka
CIC	China Investment Corporation
CIIDS	Čínsky inštitút pre inovácie a rozvoj
CITIC	Group China International Trust Investment Corporation
CNCC	China National Chemical Corporation
CNMNC	China Nonferrous Metal Mining Group
CNOOC	China National Offshore Oil Corporation
CNPC	China National Petroleum Corporation
COFCO	China Oil and Foodstuffs Corporation
COSCO	China Ocean Shipping Company
ČER	Čínska ľudová republika
ČR	Čínska republika (Taiwan)
ESPO	Eastern Siberia-Pacific Ocean Oil Pipeline
EUR	Euro
EÚ	Európska únia

EXIM banka	Exportno-importná banka
FOCAC	Fórum pre čínsko-africkú spoluprácu
GBP	Britská libra
GDF	Gaz de France
GWM	Great Wall Motor
HDP	Hrubý domáci produkt
IBM	International Business Machines
ICBC	Industrial and Commercial Bank of China
IT	Informačné technológie
JČM	Juhočínske more
KSČ	Komunistická strana Číny
LNG	Skvapalnený zemný plyn
M&A	Fúzie a akvizície
NFCA	Non-Ferrous Company Africa
OBOR	Jeden pás, jedna cesta (zast.)
OSN	Organizácia spojených národov
PZI	Priame zahraničné investície
SAE	Spojené arabské emiráty
SAIC	Shanghai Automotive Industry Corporation
SVE	Stredná a východná Európa
SZBP	Spoločná zahraničná a bezpečnostná politika
USA	Spojené štáty americké
USD	Americké doláre

V4	Vyšehradská štvorka, Česko, Maďarsko, Poľsko, Slovensko
VČM	Východočínske more
WTO	Svetová obchodná organizácia
ZSSR	Zväz sovietskych socialistických republík

Ciele a metodika

Cieľom záverečnej práce je charakteristika a analýza investičnej politiky Čínskej ľudovej republiky vo vybraných svetových regiónoch, na základe konkrétnych investícií. Za hlavný cieľ tejto diplomovej práce pokladáme priblíženie priamych zahraničných investícií Čínskej ľudovej republiky na základe existujúcich partnerstiev medzi ČĽR a konkrétnymi platformami. Objem čínskych PZI stále rastie a v niektorých regiónoch sveta predbehol dlhoročných investorov zo západných krajín, ako je to v prípade mnohých afrických štátov. Za hlavnú hypotézu práce považujeme, či predstavujú čínske investície pre cieľové krajiny viac rizík než príležitostí. S rastúcimi investíciami čínskych spoločností rastie aj moc Číny v takýchto regiónoch a v rámci toho definujeme aj prvú čiastkovú hypotézu a to či ČĽR využíva investičnú politiku na podporu svojich zahraničnopolitických cieľov. Na základe analýzy konkrétnych investícií čínskych spoločností vo vybraných regiónoch definujeme druhú čiastkovú hypotézu a to, či vo vyspelejších regiónoch sveta budú prúdiť čínske investície do odvetví s vyššou pridanou hodnotou a naopak.

Metódy, ktoré sme v práci použili sú analýza, indukcia, komparácia, kvantitatívny výskum a deskriptívna metóda. Na tvorbu práce najskôr vyhládame vhodné zdroje, ktoré si dôkladne preštudujeme a v danej problematike sa začneme lepšie orientovať. Informácie získané z týchto zdrojov nám pomôžu vytvoriť si základný obsah, ktorý by práca mala obsahovať. Pri charakteristike súčasných priamych zahraničných investícií Číny sa najskôr musíme pozrieť na vývoj zahraničnopolitickej situácie v Číne na konci 20. a na začiatku 21. storočia, pretože práve v tomto období zaznamenali čínske PZI svoje prvé veľké obdobie rozvoja. Pomocnými zdrojmi sú v tomto prípade predovšetkým knižné publikácie s odbornou literatúrou zaoberajúce sa Čínou, jej medzinárodnými vzťahmi, zahraničnou politikou a vnútropolitickými udalosťami. Naším ďalším predmetom skúmania bude nárast čínskych PZI po vstupe do nového milénia a hlavné odvetvia, kam tieto investície prúdia. Na základe kvantitatívneho výskumu, ktorého výstup odprezentujeme graficky, ukážeme nárast čínskych PZI v priebehu jednotlivých rokov. Predstavíme kontroverzie spojené s teóriou čínskej hrozby vo svete. Spomínanú teóriu si rozoberieme na základe indukcie na príklade konkrétnych príkladov v štátoch EÚ, v Pakistane a na Srí Lanke. Predstavíme si projekt BRI, ktorý sa okrem regiónu Ázie týka aj Európy a Afriky a množstvo čínskych PZI sa realizuje

ako priama súčasť projektu. Na lepšiu prehľadnosť si jednotlivé regióny rozdelíme v rámci partnerstiev, ktoré nadväzujú s ČLR a investície si priblížime už v rámci týchto partnerstiev. Na základe komparácií investícií v jednotlivých sektoroch si potvrdíme hlavné zahraničnopolitické záujmy ČLR. Budeme analyzovať aj investície čínskych spoločností v ostatných regiónoch sveta, v Austrálii, USA a v štátoch Južnej Ameriky. Analýzu využívame pri sledovaní zdrojov, trendov a geografickej alokácie investícií. Analýzou čínskych investícií v kľúčových regiónoch sme dospeli k investičnej stratégii Číny voči štátom na rôznom stupni hospodárskeho rozvoja, pomocou indukcie sme teda dospeli k celkovej investičnej stratégii Číny v zahraničí. Na základe získaných údajov pomocou komparácie zistíme, v ktorom zo spomínaných regiónov čínske firmy investovali najviac a do akých oblastí. Preskúmaním odborných článkov získame obraz o ďalšom prípadnom smerovaní čínskych PZI v rámci vybraných regiónov.

Úvod

Od prijatia významných hospodárskych reforiem od konca 70. rokov 20. storočia sa postupne začala ČĽR čoraz viac začleňovať do svetového hospodárstva a začala sa v rámci „politiky otvorených dverí“ meniť z centrálne plánovanej ekonomiky na trhovú ekonomiku. Jednými z najdôležitejších faktorov expanzie Číny a rastu jej HDP boli export a investície. Okrem nárastu investícií vo vnútri krajiny sa začali výrazne zvyšovať priame zahraničné investície Číny v zahraničí. Domáca produkcia už nebola schopná nasýtiť rastúci domáci trh a čínske spoločnosti sa čoraz viac zameriavali na vyhľadávanie potrebných zdrojov za hranicami ČĽR.

Čínske priame zahraničné investície zaznamenali prudký nárast najmä po prechode do 21. storočia a boli súčasťou stratégie zahraničnej politiky „*Go Global*“, ktorá podporovala investície čínskych podnikov v zahraničí. Ako prvé mali možnosť investovať v zahraničí štátne podniky a to predovšetkým v oblastiach ako ťažobný, energetický či automobilový priemysel. Vládna podpora investícií sa rozšírila aj na súkromné spoločnosti, ktorých väzby vo väčšine prípadov siahali práve k štátnym spoločnostiam. V roku 2010 už Čína patrila k najväčším svetovým vývozcom PZI a v roku 2015 sa stala druhou najviac investujúcou krajinou v zahraničí po Spojených štátoch amerických.

Čínske PZI sú v rozličných regiónoch sveta umiestňované na základe potrieb Číny. V regiónoch bohatých na prírodné zdroje a nerastné suroviny sa čínske firmy zameriavajú predovšetkým na energetiku a budovanie infraštruktúry, ktorá súvisí s prepravou zdrojov energie do Číny. Vo vyspelých, rozvinutých štátoch sa čínske investície sústreďujú okrem energetiky aj do technológií a komunikačného sektoru. PZI Čínskej ľudovej republiky sú priamo ovplyvnené vnútroštátnymi politickými podmienkami v cieľových krajinách a ich legislatívou. Súčasné smerovanie čínskych PZI sa vo viacerých regiónoch sveta spája s tzv. „teóriou čínskej hrozby“ a kontroverziami súvisiacimi s prenikaním čínskych investícií k citlivým odvetviám v cieľových štátoch. V oblastiach rozvojových štátov boli čínske investície v určitých oblastiach hodnotené ako negatívne, keďže boli dôvodom zániku menších domácich producentov, ktorí nedokázali väčším čínskym investorom konkurovať.

PZI realizované čínskymi investormi boli sústredované najmä v oblastiach, ktoré s Čínou spájajú partnerstvá. Budovanie čínskej Iniciatívy pásu a cesty známej ako *Belt and Road Initiative* je neoddeliteľnou súčasťou čínskej zahraničnej politiky a aj smerovanie PZI sa sústreďuje vo veľkej miere práve do oblastí spojených s iniciatívou. V práci sme sa preto rozhodli zamerať na partnerstvá ČĽR a iných štátov a preukázať prepojenie čínskych investícií v cieľových regiónoch s najväčším projektom v rámci čínskej zahraničnej politiky vôbec. Použili sme slovenskú transkripciu čínskych mien a názvov.

V tejto diplomovej práci sa zaoberáme priamymi zahraničnými investíciami Čínskej ľudovej republiky a jej hlavnými zahraničnopolitickými záujmami. Preskúmaním investičnej politiky Číny vo vybraných svetových regiónoch a na základe partnerstiev, ktoré ČĽR s týmito štátmi nadviazala, sa snažíme poukázať na smerovanie čínskych PZI a na ich prepojenie so záujmami v rámci zahraničnopolitickej sféry. Okrem toho sa v práci venujeme aj kritike čínskych PZI, ktoré nemusia byť vždy výhodné pre prijímajúcu krajinu. Za hlavný cieľ práce pokladáme priblíženie čínskej investičnej politiky vo vybraných regiónoch sveta.

V prvej kapitole si približujeme politicko-ekonomické pozadie v ČĽR od konca 70. rokov 20. storočia. Toto obdobie je významné z hľadiska ďalšieho smerovania Číny v rámci medzinárodných vzťahov. Postupná globalizácia a transformácia Čínskej ekonomiky sa premietla do nárastu jej PZI. 21. storočie zaznamenalo nárast čínskych PZI a hlavnými motívmi investícií boli zdroje nerastných surovín, ktorých Čína nemala dostatočné množstvo potrebné na jej ďalší hospodársky rast. V tejto časti rozdeľujeme čínske investície do etáp, pričom pre každú etapu je charakteristická iná cieľová oblasť ich umiestnenia.

Ďalej sa v rámci prvej kapitoly venujeme kontroverziám ohľadom čínskych PZI. Problematiku čínskej dlhovej pasce, z ktorej býva ČĽR na medzinárodnej scéne obviňovaná, objasňujeme poukazujúc na príklady konkrétnych krajín spájaných s týmto problémom a to Pakistan a Srí Lanku.

Na konci prvej kapitoly stručne charakterizujeme súčasnú zahraničnú politiku ČĽR, pričom najväčšiu pozornosť v rámci našej práce venujeme projektu BRI, keďže je to projekt spojený s mnohými investičnými aktivitami čínskych spoločností vo svete. Ozrejmujeme teóriu čínskej hrozby, s ktorou bývajú čínske PZI spájané nielen v ázijskom regióne, ale aj v západných štátoch.

Druhá kapitola, ktorú považujeme za jadro našej práce, je venovaná konkrétnym investičným aktivitám ČLR vo vybraných svetových regiónoch. Keďže problematika čínskych PZI je veľmi rozsiahla, rozhodli sme sa venovať predovšetkým partnerstvám medzi ČLR a vybranými regionálnymi platformami, na základe ktorých sme jednotlivé investičné aktivity bližšie skúmali a charakterizovali. V tejto časti sme poukázali na prepojenie BRI a čínskych PZI v rámci každého z uvedených partnerstiev. Za dôležité partnerstvá sme pokladali predovšetkým Platformu 17+1, keďže táto sa dotýka priamo nášho regiónu a patrí do nej aj Slovenská republika. Za ďalšie dôležité partnerstvo považujeme spoluprácu medzi Čínou a africkými štátmi v rámci FOCAC, pretože za posledné desaťročie sa stala Čína najväčším vývozcom PZI afrického kontinentu a projekt BRI sa tohto kontinentu priamo dotýka. Spoluprácu v rámci CASCf sme považovali za podstatnú, pretože v rámci tohto partnerstva medzi Čínou a Ligou arabských národov sa sústreďuje veľké množstvo čínskych PZI, ktoré sú súčasťou Iniciatívy pásu a cesty. Tento región je pre Čínu podstatný najmä z energetického hľadiska, keďže krajiny disponujú veľkými zásobami strategických surovín, najmä ropy. Posledné zmienené partnerstvo BRICS združuje heterogénne štáty, ktoré spája rýchly ekonomický rast a ich dôležitosť pre svetové hospodárstvo stále narastá. Koniec druhej kapitoly je venovaný investíciám v ďalších svetových regiónoch. Regiónu Juhovýchodnej Ázie sme sa nevenovali, keďže do tohto regiónu prúdili čínske investície ešte predtým, ako sa začala výraznejšie prepájať ekonomická investičná politika s jej zahraničnopolitickými záujmami. Regiónu Strednej Ázie sme sa kvôli nedostatku priestoru nevenovali. Stručne opisujeme hlavné odvetvia prúdenia čínskych PZI a formy, v ktorých boli realizované.

V práci využívame grafické zobrazenia objemu čínskych priamych zahraničných investícií. V rámci jednotlivých regiónov nám grafické znázornenie pomáha utvoriť si obraz o tom, do ktorého odvetvia prúdilo najviac čínskych investícií, ako aj o výške týchto investícií.

1 Politické a ekonomické pozadie v ČĽR od nástupu Teng Siao-pchinga

„V prvom rade si musíme uvedomiť obrovskú priepasť medzi Čínou a zvyškom sveta v oblasti vedy a technológie. Nemôžeme nikoho oklamať, pretože je nemožné navštíviť našu krajinu a pritom si nevšimnúť akí sme zaostali. Môžeme oklamať len samých seba ak povieme, že zaostali nie sme.“ Tento výrok v októbri 1977 vyslovil predstaviteľ Komunistickej strany Číny Teng Siao-pching.¹

V druhej polovici 70-tych rokov sa Teng Siao-pching dostáva na čelo KSČ, čím sa končí obdobie vládnutia Mao Ce-tunga.² Od spustenia hospodárskych reforiem, ktoré zmenili ČĽR z izolovanej krajiny na druhú najväčšiu³ ekonomiku sveta, už teda prešlo niekoľko desaťročí.⁴ V roku 1978 Komunistická strana Číny hlasovala za prijatie významných hospodárskych reforiem, ktoré presadzoval Teng Siao-pching. Teng po chaose, ktorý spôsobila kultúrna revolúcia v krajine uznal, že ak má ČĽR obnoviť svoje hospodárstvo, vybudovať svoju národnú moc a vrátiť sa na svoje miesto pod slnkom, budú sa musieť uskutočniť nevyhnutné reformy veľkého rozsahu. V rámci reforiem sa mala stať Čína krajinou otvorenou pre vonkajší svet. Týmto spôsobom by získala prístup k medzinárodnému kapitálu, riadiacim zručnostiam, technológiám a trhom.⁵ Obdobie medzi rokmi 1976 až 1981 bolo z hľadiska globalizácie pre ČĽR kľúčové.⁶ Počas prvých dvoch desaťročí hospodárskeho otvorenia Číny sa veľká časť pozornosti čínskej vlády sústredila na obrovský

¹ Lampton, D.M.:Following the Leader : ruling China, from Deng Xiaoping to Xi Jinping. 2014.

² Čáky, M.: Politický vývoj v novodobej Číne. 2005.

³ World Bank.:World Development Indicators database. 2021. [online]. [cit. 2021-15-03] Dostupné na internete: <GDP.pdf (worldbank.org)>

⁴ Reuters.:TIMELINE: China milestones since 1978. 2008. [online]. [cit. 2021-17-02] Dostupné na internete: <TIMELINE: China milestones since 1978 | Reuters>

⁵ Klinck, C.H.:THE STRATEGIC IMPLICATIONS OF CHINESE COMPANIES GOING GLOBAL, United States Army. 2011. [online]. [cit. 2021-17-02] Dostupné na internete: < ADA565462.pdf (dtic.mil)>

⁶ Lenhárt, E.:Ideové východiská a dopady tridsiatich rokov ekonomických a politických reforiem v Číne. In: Slovak Journal of Political Sciences. 2009. [online]. [cit. 2021-17-02] Dostupné na internete: < ideological-background-and-consequences-of-thirty-years-of-economic-and-political-reforms-in-china_Content File-PDF.pdf (ceeol.com

hospodársky rast, masívne lákanie PZI a veľký obchodný prebytok so západnými krajinami, ako aj vznik veľkej strednej triedy.⁷

Na úspešnú implementáciu hospodárskych reforiem musela prejsť Čína ťažkým prechodom od centrálne plánovaného hospodárstva, po ktorom nasledovala silná industrializácia po sovietskom vzore, na trhovú ekonomiku. To si vyžadovalo veľké množstvo inštitucionálnych zmien a inovácií. Základným východiskovým bodom pre reformné a otváracie obdobie bolo práve stanovenie vzťahov s inými významnými krajinami. Teng Siao-pching bol presvedčený, že Čína pod vedením Mao Ce-tunga urobila vážne chyby v antagonizácii susedných krajín a izolácii. Hospodársky rozvoj Číny závisel od zmiernenia napätia medzi poprednými svetovými štátmi. Nový, faktický vodca ČLR si uvedomoval, že krajinu bude možné modernizovať a tak napredovať iba v prípade, že sa spojí so svetom a získa prístup k zahraničnému obchodu, technológiám a vedomostiam.⁸

S hospodárskymi reformami súviseli aj snahy Číny o zmiernenie napätia s ostatnými veľmocami. USA ako najväčšia a najrozvinutejšia ekonomika zohrali ústrednú úlohu v stratégii Číny. Teng tlačil na čo najrýchlejšie dokončenie normalizácie vzťahov s USA. Rokovania neboli jednoduché a to najmä pokiaľ išlo o otázku Taiwanu. Po mnohých mesiacoch tajných rokovaní a vzájomnom uznaní potreby mierového znovuzjednotenia medzi ČLR a ČR (Taiwanom) bola táto patová situácia prelomená. V decembri 1978 americký prezident Jimmy Carter oznámil nadviazanie diplomatických vzťahov medzi USA a ČLR, ktoré boli platné od roku 1979. Nasledovala návšteva Tenga v USA. Na čínskeho lídra urobil dojem technologický pokrok a produktivita, množstvo spotrebiteľských rozhodnutí, ktoré videl v USA. Mal jasno v tom, že prehĺbenie vzťahov s USA by pre Čínu bolo určite pozitívne. Znamenalo by to možný presun vojenských a civilných technológií do Číny. Teng Siao-pching bol prvým vodcom v čínskej histórii na návšteve Japonska, kde sa stretol s japonským cisárom. Rokoval a podpísal zmluvu o mieri a priateľstve s Japonskom, rozšíril dovoz japonských filmov a televíznych programov. V rámci snáh o zmiernenie napätia so svetovými veľmocami, sa Čína priblížila aj smerom k Sovietskemu zväzu. V roku

⁷ Klinck, C.H.:THE STRATEGIC IMPLICATIONS OF CHINESE COMPANIES GOING GLOBAL, United States Army. 2011. [online]. [cit. 2021-17-02] Dostupné na internete: < ADA565462.pdf (dtic.mil)>

⁸ Mühlhahn, K.:Making China modern : from the Great Qing to Xi Jinping. 2019.

1989 Čína privítala Michaila Gorbačova v Pekingu, aby svetu ukázala, že čínsko-sovietske vzťahy, prakticky nefungujúce od roku 1963, sú opäť priateľské. Udržiavanie priaznivého medzinárodného prostredia pre hospodársky rast bolo najvyššou prioritou čínskej zahraničnej politiky po roku 1979.⁹ Práve na naplnenie vízie o Číne, ktorá by sa mala stať jednou z najdôležitejších svetových tovární, bolo dôležité zlepšovanie vzťahov s USA, Japonskom, Európou a ZSSR. Aj preto sa spôsob vládnutia Teng Siao-pchinga nazýva politikou otvorených dverí.¹⁰ Politiku otvorených dverí by sme mohli charakterizovať ako takú, kde jedným z hlavných pilierov na ktorých boli založené hospodárske reformy bola internacionalizácia a druhým liberalizácia. Nový model vývoja, s ktorým sa v Číne počítalo, bol možný iba prilákaním investícií, technológií a nových poznatkov z iných krajín. To bolo prvým krokom k tomu, aby sa Čína stala jedným z najväčších výrobcov a vývozcov tovarov na svetové trhy. Práve preto bolo dôležité zachovanie dobrých vzťahov najmä s krajinami dôležitými v globálnom hospodárstve. Vedúci predstavitelia ČĽR si uvedomovali, aké dôležité je zlepšovanie vzťahov smerom k USA, Európe a Japonsku. Zároveň sa upravili aj vzťahy smerom k Sovietskemu zväzu. Práve preto sa toto obdobie v nedávnych dejinách zahraničnej politiky Číny nazýva politikou otvorených dverí.¹¹

1.1 Go Global – počiatky čínskej investičnej politiky v zahraničí

„Nechajte Čínu spať, pretože keď sa drak prebudí, otrasie celým svetom.“

Napoleon Bonaparte¹²

Od obdobia stredoveku patrila Čína k vedúcim štátom svetového hospodárstva, čo sa zmenilo nástupom priemyselnej revolúcie, kedy sa do popredia dostali predovšetkým krajiny Severnej Ameriky a západnej Európy. Hospodárske reformy po roku 1979 Číne pomohli dostať sa späť na popredné miesta celosvetovej hospodárskej súťaže. Stratégia otvorených dverí obohatila centrálny riadený režim o prvky trhového hospodárstva. Medzi prvky kapitalizmu, ktoré sa vláda rozhodla zakomponovať do systému boli dekollektivizácia, väčšia

⁹ Mühlhahn, K.: Making China modern : from the Great Qing to Xi Jinping. 2019.

¹⁰ Rodríguez, M. E.: La evolución de la política exterior China. 2016. In: Araucaria.

¹¹ Rodríguez, M. E.: La evolución de la política exterior China. 2016. In: Araucaria.

¹² Baláz, P., Szokeová, S., Zábojník, S.: Čínska ekonomika, nová dimenzia globalizácie svetového hospodárstva. 2012. s. 21

otvorenosť zahraničným investíciám a tiež liberálnejšie podmienky pre oblasť súkromného podnikania. Neskôr pribudla privatizácia a liberalizácia významných odvetví, avšak nie strategických. Tu si štátne podniky naďalej ponechali svoj monopol. Ekonomickú premenu Číny by sme mohli podľa viacerých autorov (S. Ichimura, F. G. Adams) rozdeliť na dve hlavné obdobia. Prvé prebiehalo od roku 1978 do roku 1992. V tomto období sa zavádzala postupná liberalizácia obchodu, ktorá viedla k vytvoreniu priaznivého podnikateľského prostredia a umožnila vstup zahraničného kapitálu. Druhé obdobie, ktoré de facto trvá dodnes, bolo zamerané na zavádzanie trhových mechanizmov, ktoré mali zmodernizovať celú čínsku ekonomiku. Koniec 80. rokov bol poznačený spomalením ekonomického rastu, zvýšenou infláciou a masívne vykupovanie tovarov spôsobilo nedostatok tovarov a potravín najmä v strede Číny. Následne po udalostiach na Námestí nebeského pokoja v roku 1989, sa utlmil prílev zahraničného kapitálu. Vláda sa situáciu rozhodla riešiť masívnou kampaňou, ktorou by prilákala nové investície. Podarilo sa jej to, zahraničné korporácie výhodné podmienky svojho investovania využili, ich záujem o Čínu sa obnovil a podporili tým nárast domáceho HDP.¹³

90. roky 20. storočia boli pre ČĽR významné z hľadiska ekonomického napredovania. Najdôležitejšie faktory tohto napredovania boli export a zahraničné investície. Čoraz viac čínskych firiem začalo naplno prejavovať svoje zámery v zahraničí a tak sa Čína stále viac integrovala do svetového hospodárstva. Model rastu čínskeho hospodárstva bol orientovaný predovšetkým na vývoz, práve preto bolo dôležité nájsť nové trhy ako odbytká. Koncom 20. storočia boli PZI v Číne hlavným motorom expanzie Číny ako aj rastu HDP. To spôsobilo nárast exportu na svetové trhy. Export sa výrazne zvýšil najmä po roku 2000. Príjmy firiem sa zvyšovali, rástli aj mzdy zamestnancov a to sa logicky premietlo do zvýšenia vnútornej spotreby. Nárast príjmov zvýšil dopyt. Nastala situácia, kedy domáca produkcia nebola schopná nasýtiť domáci trh, čínske firmy preto začali hľadať spôsoby, ktorými by mohli získať zdroje za hranicami Číny. Investičné ambície čínskych firiem v zahraničí, ktoré sa v 21. storočí výrazne zvyšovali, boli strategicky smerované ako teritoriálne, tak aj komoditne a časovo. ČĽR sa začala postupne meniť z krajiny, ktorá bola čistým príjemcom

¹³ Baláž, P., Szokeová, S., Zábojník, S.: Čínska ekonomika, nová dimenzia globalizácie svetového hospodárstva. 2012.

PZI na krajinu, ktorá sa stala ich veľkým vývozcom. Tento obrat v smerovaní PZI bol spôsobený obmedzenosťou domácej produkcie a aj stále narastajúcim prebytkom vlastného kapitálu, pre ktorý bolo potrebné nájsť spôsob zhodnotenia.¹⁴

Od politiky otvorených dverí prešla ČĽR na tzv. „Go Global policy“, teda na politiku, ktorá vyzýva a podporuje miestne podniky na investovanie v zahraničí. Práve globalizácia podnikov vrátane malých a stredných sa považuje za rozhodujúci faktor pre ďalší hospodársky rozvoj Číny. Kým politika otvorených dverí bola založená na priťahovaní zahraničných investícií smerom dovnútra krajiny a súčasne na podpore vývozu, investovanie v zahraničí sa ukazuje ako zlomový bod novej čínskej expanzívnej politiky po roku 2000.

Na začiatku 80. rokov boli investície v zahraničí obmedzené len na štátne podniky, tie boli kontrolované od prípadu k prípadu. Štandardizácia schvaľovacích procesov začala až neskôr. Spoločnosti boli tlačené k tomu, aby získali technológie a trhové podiely v zahraničí. Mnoho spoločností bolo otvorených k spolupráci so spoločnosťami v Hongkongu, cieľom ktorých bolo opätovné investovanie do ich materskej krajiny. Približne od roku 1993 boli vybraté určité štátne podniky pôsobiace v najstrategickejších odvetviach ako ťažobný priemysel, energetický priemysel, automobilový priemysel, elektronika, chemikálie, stavebníctvo či doprava. S cieľom otestovať politiku internacionalizácie boli tieto podniky privilegované, boli im zaručené špeciálne práva týkajúce sa autonómie v rozhodovaní a vedení. Zaviedli sa prísnejšie kontroly nad odchádzajúcimi investíciami aby sa tak zabránilo špekuláciám a stratám pre štátne podniky.

Začiatkom 21. storočia boli podporované najmä PZI pôsobiace v ľahkom priemysle ako textilný, strojársky a elektronický, zamerané na etablovanie spracovateľského priemyslu v zahraničí. Štátna rada, ktorá je najvyšším výkonným orgánom štátnej moci a najvyšším orgánom štátnej správy ČĽR¹⁵, začala poskytovať zľavy na clách, pomoc pri nákupe meny ako aj finančnú pomoc podnikom, ktoré používali suroviny alebo čínske komponenty, čím sa zvyšoval čínsky vývoz. Podpora PZI smerom von sa rapídne zvýšila po

¹⁴ Baláž, P., Szokeová, S., Zábojník, S.: Čínska ekonomika, nová dimenzia globalizácie svetového hospodárstva. 2012.

¹⁵ People's Daily Online.:The State Council. [online]. [cit. 2021-17-02] Dostupné na internete: <<http://en.people.cn/data/organs/statecouncil.shtml>>

roku 2002. Čínska vláda už nebola len tá, ktorá mala dané projekty schváliť. Stala sa poskytovateľom informácií a asistenčných služieb, poskytovateľom stimulov, zjednodušila administratívne postupy a snažila sa znížiť investičné riziká. Boli vydané usmernenia týkajúce sa 67 krajín a početných priemyselných odvetví. Poskytli sa pôžičky použité na vyhľadanie prírodných zdrojov, vývoz technológií, tovaru a zariadení. Taktiež na otvorenie pokročilých centier výskumu a vývoja ako aj nových fúzií a akvizícií.¹⁶ Stratégia „Going Global“ bola predstavená v roku 1999¹⁷ počas vlády Ťiang Ce-mina, jej pokračovateľom bol aj jeho nasledovník Chu Ťin-tchao. Ani za vlády terajšieho vodcu krajiny, Si Ťin-pchinga, sa od tejto stratégie podporujúcej vývoz PZI neupustilo.¹⁸

1.2 Zahraničnopolitické záujmy ČĽR v zahraničí

Stratégia „otvorených dverí“ v rámci zahraničnej politiky ČĽR veľmi dobre plnila svoje ciele a Čína sa najmä na prelom 21. storočia stala jedným z najdôležitejších aktérov medzinárodnej politickej a ekonomickej scény. Či už sa jednalo o vstup do WTO, prístup na nové trhy po celom svete a stále rastúce PZI smerujúce von, všetko nasvedčovalo rastu čínskeho hospodárstva. Tejto situácií pomohla aj recesia, ktorá sa na konci prvého desaťročia tohto storočia začala prasknutím realitnej bubliny v USA. Aj toto pomohlo zrýchliť proces prechodu z unipolárneho sveta, kde boli aktérom najmä USA, na svet multipolárny, v ktorom by aktívnejšiu úlohu mala zohrať Čína. V novembri 2012 sa stal generálnym tajomníkom KSČ Si Ťin-pching, ktorý v marci 2013 zaujal miesto prezidenta Čínskej Ľudovej Republiky. Krátko po prevzatí moci predstavil Si teóriu „čínskeho sna“, ktorá je charakteristická pre čínsku zahraničnú politiku. Aj keď definícia „čínskeho sna“ nebola úplne presne stanovená, ide o ideológiu, na základe ktorej by mala Čína zohrávať aktívnejšiu úlohu v rámci medzinárodného spoločenstva. Podľa teórie v dnešnom globalizovanom svete nie je možné,

¹⁶ Bellabona, P., Spigarelli, F.: Moving from Open Door to Go Global: China goes on the world stage. 2007.

¹⁷ China Policy.:China Going Global: between ambition and capacity. 2017. [online]. [cit. 2021-17-02] Dostupné na internete: <<https://policy.cn/wp-content/uploads/2017/05/2017-Chinas-going-global-strategy.pdf>>

¹⁸ China Policy.:China Going Global: between ambition and capacity. 2017. [online]. [cit. 2021-17-02] Dostupné na internete: <<https://policy.cn/wp-content/uploads/2017/05/2017-Chinas-going-global-strategy.pdf>>

aby niektorá krajina čelila sama výzvam. Je preto potrebná spolupráca, rozvoj mieru. Ďalšou významnou súčasťou koncepcie sú národné záujmy ČĽR. Tie sa majú vždy stavať do popredia záujmov, pokiaľ ide o zahraničnú politiku. Práve preto sa zahraničná politika Číny označuje za asertívnu, takú, ktorá neustúpi ak by to malo čínske národné záujmy narušiť. Ide napríklad o množstvo územných sporov, ktoré prebiehajú medzi Čínou a jej susednými krajinami v oblastiach juhočínskeho a východočínskeho mora. Čínski vedúci predstavitelia si však uvedomujú, že takáto politika nemusí byť v zahraničí pochopená a preto sa snažia dokázať svetu, že Čína nepredstavuje hrozbu ani pre okolité krajiny a ani pre celý svet. Po nástupe Si Ťin-pchinga sa zároveň Čína v medzinárodnom spoločenstve začína správať ako zodpovednejší aktér, ktorý si uvedomuje aj svoj dosah na životné prostredie. Taktiež sa angažuje v rovine udržiavania mieru vo svete. Či je takéto konanie dôsledkom uvedomelého správania sa v rámci medzinárodných vzťahov, alebo ide o dokazovanie toho, že Čína pre svet nepredstavuje hrozbu, je však diskutabilné.¹⁹

Teória čínskej hrozby má svoj pôvod už v 80. a 90. rokoch 20. storočia, kedy boli dojmy USA z Číny ovplyvnené udalosťami z incidentu na Námestí nebeského pokoja. K teórii prispeli aj čínske akvizície bývalej sovietskej vojenskej techniky a snahy Číny o reštrukturalizáciu globálneho poriadku. Vnímanie Číny ako hrozby sa objavilo aj medzi ázijskými štátmi, najmä juhovýchodnými a to predovšetkým kvôli daniu v Juhočínskom a Východočínskom mori. Pri viacerých sporoch o územia v JČM a vo VČM sa Čína správala asertívne a bola ochotná použiť silu na posilnenie svojich politických a teritoriálnych požiadaviek.²⁰ Okrem ideologického a vojenského rozmeru má teória aj rozmer ekonomický²¹, ktorý súvisí so snahami čínskych investorov o prienik do citlivých sektorov v štátoch EÚ či čínsku dlhovú pascu. Avšak varovania pred rastúcou mocou Číny prichádzajú z celého sveta. Medzi nimi USA, Japonsko, či Európska únia. K šíreniu tejto teórie sa pridáva aj nemecká kancelárka Angela Merkelová, podľa ktorej nie sú problémom čínske investície v Európe, avšak problém vidí v tom, že tento obchod nie je vzájomný. Respektíve, Čína pri investíciách v Európe čelí len malým prekážkam, zatiaľ čo v samotnej Číne je veľa sektorov

¹⁹ Rodríguez, M. E.: La evolución de la política exterior China. 2016. In: Araucaria.

²⁰ Pradt, T.: China's New Foreign Policy, Military Modernisation, Multilateralism and "China Threat". 2016.

²¹ Xirong, A.: An Intertextual Analysis of the Formation of "China Threat Theory". 2017. In: Advances in Social Science, Education and Humanities Research.

pre cudzincov úplne uzavretých, čo platí aj pre podnikateľov z Európskej únie. ČĽR však naďalej popiera že by mala znamenať hrozbu pre svet.²²

V rámci zahraničnej politiky ČĽR, koncepcie „čínskeho sna“ a priamych zahraničných investícií je najvýraznejšou tzv. iniciatíva Pásu a cesty. Bola ohlásená v roku 2013 prezidentom Si Ťin-pchingom pôvodne ako dve iniciatívy a to Hospodársky pás hodvábnej cesty a Námorná hodvábna cesta, ktoré boli zlúčené do iniciatívy Jeden pás, jedna cesta (One Belt, One Road – OBOR), dnes známej ako Belt and Road Initiative (BRI), odvolávajú sa na historickú Hodvábnu cestu. BRI nie je len najrozsiahlejším projektom v rámci ČĽR ale aj vo svetovom meradle, zameriava sa na investície a rozvoj infraštruktúry práve v oblastiach kadiaľ viedla starodávna Hodvábna cesta od Ázie až po Európu. Nová hodvábna cesta by sa mala tiahnuť dvomi smermi, jeden by bol pozemný a z toho názov „pás“, druhý námorný označujúci „cestu“. V rámci projektu ide o vizionárske investície do infraštruktúry v krajinách, ktorými prechádza. Jedná sa o železnice, diaľnice, produktovody, elektrárne, prístavy, či elektrické distribučné siete.²³ Práve projekt BRI je najviditeľnejším prepojením čínskych zahraničných investícií a záujmov Číny v zahraničnej politike a v zahraničí vo všeobecnosti. Toto prepojenie objasníme v druhej kapitole.

1.3 Narastajúce PZI ČĽR do zahraničia

Zahraničné investície sú jedným zo spôsobov, ktorými možno dlhodobo realizovať medzinárodný pohyb kapitálu.²⁴ PZI sa uskutočňujú vtedy, ak investor vykonáva zahraničné obchodné operácie alebo nadobúda zahraničné obchodné aktíva v zahraničnej spoločnosti. Treba poznamenať, že PZI sa odlišujú od portfóliových investícií, pri ktorých investor nakupuje iba akcie zahraničných spoločností.²⁵ Investor pri PZI automaticky získa

²² Ching, F.:The China threat: Theory or reality?. 2018. In:Ejinsight. [online]. [cit. 2021-17-02] Dostupné na internete: <<https://www.ejinsight.com/eji/article/id/1775639/20180226-The-China-threat-theory-or-reality>>

²³ Cirella, G.T., Groszewski, M.:Belt and Road Initiative: Comment. 2020. In: Journal of Applied management and Investments.

²⁴ Euroekonóm:Vývoj zahraničných investícií na Slovensku. 2019. [online]. [cit. 2021-17-02] Dostupné na internete: <Vývoj zahraničných investícií na Slovensku - EuroEkonom.sk (euroekonom.sk)>

²⁵ Chen, J.:Foreign Direct Investment (FDI). 2021. In: Investopedia. [online]. [cit. 2021-17-02] Dostupné na internete: < Foreign Direct Investment (FDI) Definition (investopedia.com)>

rozhodovaciú právomoc v spoločnosti, do ktorej investuje, podľa výšky svojej investície.²⁶ PZI poznáme v dvoch podobách. Buď sú to tzv. investície „na zelenej lúke“ (greenfield investment), alebo fúzie a akvizície (mergers and acquisitions, M&A).²⁷ Investície „na zelenej lúke“ predstavujú takú formu vstupu na trh, kedy sa zahraničná spoločnosť snaží dosiahnuť najvyšší stupeň kontroly nad svojimi zahraničnými činnosťami. Okrem vysokej úrovne kontroly nad obchodnými operáciami sa spoločnosť vyhne nákladom spojeným so sprostredkovaním. Pri takejto forme investície spoločnosť stavia v zahraničí nové zariadenia úplne od základov.²⁸ Fúzia znamená spojenie dvoch spoločností, pričom jedna z týchto spoločností si svoje meno ponechá a tá druhá prijíma identitu prvej spoločnosti a vlastnej sa vzdáva. Akvizíciou rozumieme pohltie jednej spoločnosti, vo väčšine prípadov ekonomicky slabšej, inou spoločnosťou.²⁹

Spustenie politiky „Go Global“ a prístupenie Číny k WTO jednoznačne podporili zahraničné investície.³⁰ Čína sa zaradila do rebríčka najväčších zahraničných investorov a to aj v oblasti prijímania PZI, ako aj ich odlevu. V roku 2010 sa dostala na 5. miesto, kde pred ňou boli už len Rusko, Veľká Británia, USA a Japonsko. V roku 2015 sa ČĽR dostala na 2. miesto vo svete pokiaľ ide o veľkosť PZI do zahraničia, čím predbehla Japonsko, Veľkú Britániu, Kanadu či Francúzsko a umiestnila sa za USA.³¹ Hnacím motorom čínskych investícií sa nepochybne stala aj pomerne vysoká miera úspor v krajine. Začiatkom 21. storočia bola takmer 50%, na porovnanie v USA bola na úrovni približne 14%. Tieto naakumulované zdroje sa Čína rozhodla využiť na strategické investície. Čínska vláda vo veľkom podporovala odlev PZI a aktivity domácich firiem v zahraničí za účelom nájdenia krajín bohatých na prírodné zdroje, nájdenia odbytkov pre svoj export a tiež za účelom

²⁶ Managementmania: Priame zahraničné investície (FDI – Foreign Direct Investment). [online]. [cit. 2021-17-02] Dostupné na internete: <<https://managementmania.com/sk/priame-zahranicne-investicie>>

²⁷ Európska komisia: Investície v EÚ. [online]. [cit. 2021-17-02] Dostupné na internete: <Access2Markets Druhy investícií (europa.eu)>

²⁸ Corporate Finance Institute.: Greenfield Investment. [online]. [cit. 2021-25-02] Dostupné na: <[Greenfield Investment - Definition, Advantages and Disadvantages \(corporatefinanceinstitute.com\)](https://corporatefinanceinstitute.com/greenfield-investment-definition-advantages-disadvantages)>

²⁹ Euroekonóm: Horizontálna integrácia: Akvizícia a fúzia. 2020. [online]. [cit. 2021-25-02] Dostupné na internete: <<https://www.euroekonom.sk/horizontalna-integracia-akvizicia-a-fuzia/>>

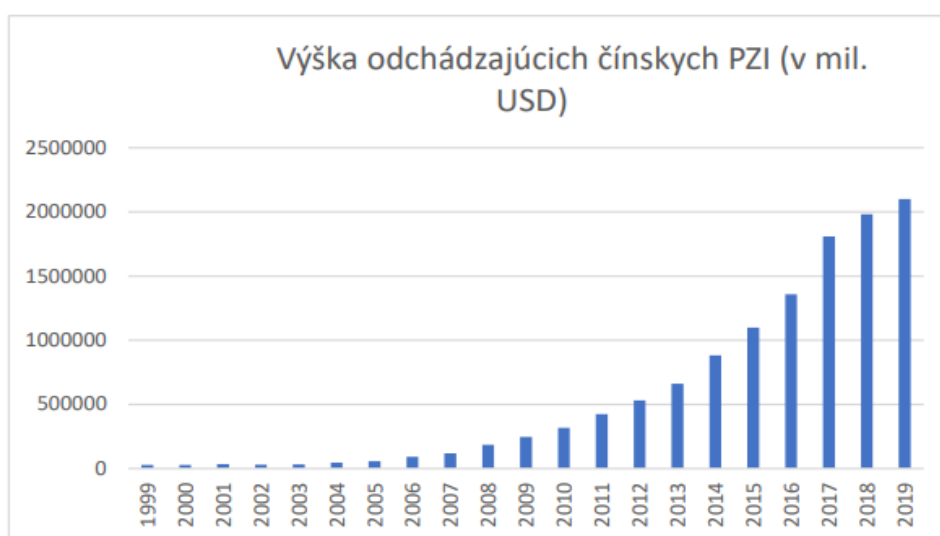
³⁰ Yao, S., Wang, P.: China's outward foreign direct investments and impact on the world economy. 2014.

³¹ OECD.: FDI flows. [online]. [cit. 2021-25-02] Dostupné na internete: <[Foreign direct investment \(FDI\) - FDI flows - OECD Data](https://data.oecd.org/fdi/fdi-flows/)>

získania prístupu k novým technológiám a taktiež na získanie stáleho a popredného miesta na medzinárodnom trhu.³²

Podľa grafu číslo 1 vidíme, že odchádzajúce čínske PZI za posledných 20 rokov neustále narastali. Kým v roku 2000 boli približne v hodnote 50 miliárd USD, v roku 2010 už dosahovali viac ako 300 miliárd USD. O päť rokov, v roku 2015 prekročili hranicu 1 biliónu USD. V roku 2019 dosahovali čínske PZI vo svete viac ako 2 bilióny USD. Otázne je ako bude ovplyvnený ďalší vývoj PZI v dôsledku globálnej pandémie Covid-19.

Graf 1: Odchádzajúce čínske PZI

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa

<https://unctadstat.unctad.org/wds/TableViewer/tableView.aspx>

Začiatkom obdobia vládnutia Teng Siao-pchinga mali veľké čínske štátne podniky možnosť investovať v zahraničí. Dohliadalo na nich ministerstvo obchodu a jednalo sa predovšetkým o podniky z oblasti energetického priemyslu. V roku 1985 sa právo na takéto investície rozšírilo, už to nemuseli byť len štátne podniky ale aj súkromné. Investície aj

³² Baláž, P., Szokeová, S., Zábojník, S.: Čínska ekonomika, nová dimenzia globalizácie svetového hospodárstva. 2012.

napriek podpore zo strany štátu nepredstavovali významnú časť ekonomiky a smerovali predovšetkým do novoindustrializovaných.³³

Po vstupe do nového milénia boli podniky podporované formou štátnych subvencií a investovali v zahraničí do rôznych oblastí. Spočiatku to boli práve nerastné suroviny, do ktorých čínske podniky v zahraničí investovali, zameriavali sa najmä na veľké náleziská ropy. Neskôr sa investície presúvali aj do elektroniky alebo dopravných prostriedkov, taktiež do sektoru služieb. Každá väčšia obchodná stratégia Číny v zahraničí predchádza oficiálna návšteva jedného či viacerých najdôležitejších politických predstaviteľov ČĽR, často samotného vodcu krajiny. Môžeme teda predpokladať, že krajiny a oblasti, v ktorých dochádza k týmto investíciám, nie sú vybrané náhodne. Okrem získania prístupu k surovinám dochádza k inému dôležitému aspektu, ktorý čínske PZI v zahraničí sprevádza. Týmto aspektom je získanie prístupu k novému trhu, na ktorom sa dokáže presadiť čínska produkcia, ktorá daný domáci trh zaplní lacným tovarom, po ktorom je často veľký dopyt.³⁴

Dôkazom toho, že čínske investovanie v zahraničí nikdy nie je náhodné, sú aj investície týkajúce sa celkových energetických potrieb. Už počas prvej dekády 21. storočia mala Čína vo výstavbe viac ako 50 elektrární, napríklad v Brazílii či v Chile to boli vodné elektrárne. Takmer polovicu zo spomínaných elektrární vo výstavbe tvoria jadrové reaktory. Takéto počínanie bude mať v budúcnosti vplyv na cenu uránu na svetových trhoch, pretože tejto suroviny bude nedostatok. Dôležitosť uránu si ČĽR veľmi dobre uvedomovala a rozhodla sa zabezpečiť do budúcnosti. Jednu tretinu uránu získava ťažbou vo vnútri krajiny, jednu tretinu získava zo zahraničných akvizícií a tretiu tretinu by si mala zabezpečiť kúpou na medzinárodných burzách s komoditami. Čína viedla od roku 2005 rokovania o prevzatí ložísk uránu v krajinách ako Austrália, Kanada, Rusko, Kazachstan, Trinidad, či v krajinách Afriky. Negociácie boli úspešné aj s Namíbiou, kde získala Čína prístup k najväčším

³³ Baláž, P., Szokeová, S., Zábojník, S.: Čínska ekonomika, nová dimenzia globalizácie svetového hospodárstva. 2012.

³⁴ Baláž, P., Szokeová, S., Zábojník, S.: Čínska ekonomika, nová dimenzia globalizácie svetového hospodárstva. 2012.

uránovým ložiskám na juhu kontinentu.³⁵ Namíbia má významné uránové bane, ktoré môžu ponúknuť až 10% svetovej ťažby uránu.³⁶

Veľkú predvídavosť Číny môžeme vidieť aj na príklade lítia. Lítium je dôležité z hľadiska elektromobilov, keďže batérie do týchto áut obsahujú práve túto komoditu.³⁷ Čínske firmy kúpili dve najväčšie svetové náleziská lítia ešte predtým ako americká spoločnosť General Motors vyhlásila, že budúcnosť vidí v elektrických dopravných prostriedkoch.³⁸ Takýmito náleziskami sú napríklad Sonora v Mexiku, Thacker Pass Lithium Project v USA alebo Wodgina Lithium Project v Austrálii.³⁹

Za úspešné aplikovanie čínskej stratégie rozhodne môžeme považovať sektor stavebníctva. Za desaťročie sa Číne podarilo vystúpiť až na samotný vrchol rebríčka v tomto odvetví. Západoeurópske stavebné firmy, ktoré neustále súperili o popredné miesta s Japonskom, nahradili čínske firmy. Aj keď kedysi sa všeobecne presadzoval názor, že čínske firmy ponúkajúce svoje služby za lacné peniaze nevykonávajú najkvalitnejšiu prácu, dnes je tomu inak. Jedným z atribútov ktoré napomohli zlepšiť kvalitu stavebných firiem a reputáciu Číny boli akvizície nemeckých firiem, ktoré vyrábali svetovo uznávané stavebné stroje, taktiež akvizície firiem, ktoré disponovali expertnými znalosťami. To všetko čínskym firmám pomohlo k výstavbe tunelov, letísk a mrakodrapov, ktorých stavbu ČĽR vo veľkom praktizuje najmä v rozvojových krajinách.⁴⁰

Z uvedeného môžeme konštatovať, že narastajúce PZI Číny v zahraničí mali istú postupnosť. Táto postupnosť je viditeľná ako pri výbere destinácie, v ktorej sa bude investovať, tak aj pri výbere odvetvia, v ktorom sa bude investovať. Začiatok 21. storočia bol

³⁵ Baláž, P., Szokeová, S., Zábojník, S.: Čínska ekonomika, nová dimenzia globalizácie svetového hospodárstva. 2012.

³⁶ World Nuclear Association.:Uranium in Namibia. 2020. [online]. [cit. 2021-25-02] Dostupné na internete: <[Uranium in Namibia - World Nuclear Association \(world-nuclear.org\)](http://www.world-nuclear.org)>

³⁷ Krištoff, M.:Lítium má slušný rastový potenciál vďaka elektromobilom. 2020. In: DennikN. [online]. [cit. 2021-25-02] Dostupné na internete: <[Lítium má slušný rastový potenciál vďaka elektromobilom – Denník N \(dennikn.sk\)](http://dennikn.sk)>

³⁸ Baláž, P., Szokeová, S., Zábojník, S.: Čínska ekonomika, nová dimenzia globalizácie svetového hospodárstva. 2012.

³⁹ Mining Technology.:Top ten biggest lithium mines in the world. 2019. [online]. [cit. 2021-25-02] Dostupné na internete: <[Top ten biggest lithium mines in the world based on reserves \(mining-technology.com\)](http://www.mining-technology.com)>

⁴⁰ Baláž, P., Szokeová, S., Zábojník, S.: Čínska ekonomika, nová dimenzia globalizácie svetového hospodárstva. 2012.

pre priame zahraničné investície Číny kľúčový. Priame zahraničné investície Číny sa rapídne zvyšovali, z približne jednej miliardy USD v roku 1991 na 107,8 miliardy USD v roku 2013. Čína sa tak stala dôležitým zdrojom globálneho kapitálu a zaradila sa medzi desať krajín s najvyšším objemom odchádzajúcich PZI.⁴¹ Zároveň sa stala najväčšou zdrojovou krajinou PZI spomedzi všetkých rozvojových krajín.⁴² Spočiatku boli investície smerované do okolitých krajín, v rokoch 2003-2009 až viac ako 60% PZI smerovalo do krajín ázijského regiónu, najmä Južnej Kórey, Macaa a Hongkongu. Po roku 2005 už PZI začali prichádzať predovšetkým do rozvojových krajín, najmä v oblasti afrického kontinentu, či do Latinskej Ameriky.⁴³ Cieľom boli práve nerastné suroviny, z ktorých najvýraznejšou bola práve ropa. V rámci stratégie „Go global“ sa postupne čínske investície posúvajú nielen teritoriálne, ale aj svojou štruktúrou. Čoraz častejšie sú praktizované vo forme akvizícií, kedy už fungujúce spoločnosti kúpi Čínska spoločnosť. S takouto formou investícií sa okrem iných krajín stretávame práve v Európe, kde už ale cieľom nie sú nerastné suroviny. V Európe sú to práve technológie a know-how v určitých priemyselných oblastiach, ktoré prilákali čínskych investorov. Čínske PZI sú špecifické aj čo sa týka úlohy vlády v ich uplatňovaní, od tvorby politiky až po pomoc s konkrétnymi investíciami. Viaceré štúdie poukazujú na to, že regulačné reformy čínskej politiky PZI boli postupné a nepretržité. Tento decentralizovaný, liberalizačný a rozhodovací režim bezpochyby sprevádzal prudký nárast čínskych investícií.⁴⁴

1.4 Etapy vývoja investičnej politiky Číny

Najvýraznejšou zmenou v globálnom ťažobnom priemysle v posledných desaťročiach bol nárast cien nerastných surovín. Cenové indexy týkajúce sa poľnohospodárskych komodít, kovov a ropy boli počas rokov 1991 až 2003 viac menej stabilné. Od roku 2003 tieto ceny prudko rástli, najmä čo sa týka ropy a kovov. Vzhľadom na dramatický pokles v roku 2008 v dôsledku finančnej krízy, ktorá postihla takmer celý svet, sa cenové indexy ropy a kovov začali dvíhať oveľa rýchlejšie ako cenové indexy v poľnohospodárstve. Čína si uvedomovala

⁴¹ Huang, X., Zhu, Y.: Managing Chinese Outward Foreign Direct Investment : From Entry Strategy to Sustainable Development in Australia. 2016.

⁴² Yao, S., Wang, P., China's outward foreign direct investments and impact on the world economy. 2014.

⁴³ Baláž, P., Szokeová, S., Zábojník, S.: Čínska ekonomika, nová dimenzia globalizácie svetového hospodárstva. 2012.

⁴⁴ Yao, S., Wang, P., China's outward foreign direct investments and impact on the world economy. 2014.

svoju závislosť od prírodných zdrojov zo zahraničia. Keďže ceny nerastov prudko rástli, ich dovozné náklady boli taktiež veľmi vysoké. Preto sa Čína rozhodla pre strategický spôsob ako túto neistotu týkajúcu sa nerastných surovín prekonať. Týmto rozhodnutím bola priama kontrola výroby v hostiteľských krajinách, teda v krajinách bohatých na nerastné suroviny, ktoré boli a aj sú pre čínsku ekonomiku kľúčové. Surovinou, ktorá Čínu zaujímala najviac bola ropa spolu s kovmi. Nedostatok ropy zmenil Čínu z čistého vývozcu ropy na druhého najväčšieho dovozcu ropy na svete v roku 2009. Rastúcu závislosť od ropy sprevádzala aj závislosť Číny od kovov. Nárast hodnoty čínskych PZI bol spôsobený aj prudkým nárastom cien nerastných surovín v novom tisícročí.

Pri výbere hostiteľskej krajiny nemá Čína také prísne podmienky aké majú napríklad západné štáty. Spoločnosti zo západných štátov pri výbere cieľového štátu svojich PZI presadzujú kondicionalitu, čiže súbor podmienok za ktorých môžu byť PZI poskytnuté, pričom sú tu zahrnuté rôzne ekonomické ukazovatele a aj boj proti korupcii.⁴⁵ Vo všeobecnosti môžeme povedať, že čínske PZI boli najviac poháňané do krajín bohatých na prírodné zdroje a zároveň so zlým riadením krajiny. Nejde však o zámerný výber, skôr by sa dalo povedať, že čínske spoločnosti majú inak nastavené podmienky investovania v zahraničí a tým pádom aj ich výber zahraničnej destinácie bol iný ako napríklad výber západných krajín. V tejto súvislosti je dôležité poznamenať, že čínske ropné spoločnosti investovali v takých hostiteľských krajinách, ktorým sa vyhýbajú západné ropné spoločnosti. Preto je zrejmé, že Čína pri svojej honbe za nerastnými surovinami rozhodne podstupuje väčšie riziko ako iné krajiny, keď investuje v krajinách bohatých na prírodné zdroje, no často so zlými ekonomickými ukazovateľmi, vysokou mierou korupcie a so zlým politickým vedením.⁴⁶ Čínsky záujem primárne o nerastné suroviny by sa dal považovať za prvú etapu PZI, i keď treba povedať, že tento záujem neutícha ani v súčasnosti.

Kým prvá etapa expanzie čínskych PZI bola zameraná na prístup k nerastným surovinám, ktoré boli pre Čínu nedostatkové a pre jej ďalší hospodársky rast boli nenahraditeľné, v druhej etape vývoja čínskych PZI išlo o strategické obchody vo forme fúzií

⁴⁵ Klenton, W.:Conditionality. 2019. In: Investopedia. [online]. [cit. 2021-10-04] Dostupné na internete: <<https://www.investopedia.com/terms/c/conditionality.asp>>

⁴⁶ Yao, S., Wang, P.: China's outward foreign direct investments and impact on the world economy. 2014.

a akvizícií, ktorými čínske podniky získavali podiely v už existujúcich podnikoch v zahraničí. Z tohto hľadiska boli najzaujímavejšie podniky disponujúce vlastnými patentmi, know-how, či vysokou trhovou hodnotou. Tieto podniky mali často prístup ku vysoko kvalitným zdrojom nerastných surovín, čo bolo ďalšou výhodou v očiach čínskych investorov. Získané poznatky by sa veľmi rýchlo využiteľovali aj v domácich čínskych firmách a tie by napredovali. Za významnú akvizíciu považujeme odkúpenie divízie osobných počítačov americkej firmy IBM z roku 2004. Za touto akvizíciou stála čínska spoločnosť Lenovo.⁴⁷ Do roku 2005 mala táto spoločnosť tržby približne vo výške 3 miliárd USD a 30 percentný podiel na čínskom trhu, avšak len 2,3 percentný podiel na celom svete. Úspešná akvizícia pre Lenovo znamenala celosvetové uznanie, bránu k efektívnemu marketingu, propagačným systémom s predajom a distribučnej sieti pôsobiacej v 160 krajinách sveta. Spoločnosť od svojho vzniku odkúpila mnohé zahraničné spoločnosti, no akvizícia so spoločnosťou IBM bola jednou z najrozhodujúcejších, čo sa týka jej ďalšieho smerovania.⁴⁸ V roku 2013 bolo Lenovo prvou najúspešnejšou spoločnosťou vo vyrábaní počítačov a treťou vo výrobe smartfónov a v roku 2021 Lenovo odkúpilo CCE, poprednú elektronickú spoločnosť v Brazílii.⁴⁹ Firme Lenovo sa v krátkom časovom horizonte podarilo predbehnúť aj americkú firmu Dell a podarilo sa mu stať sa najväčším vývozcom notebookov do USA.

Dôležitou oblasťou kam prúdia čínske investície je automobilový priemysel. Jeden z najefektívnejších priemyslov vo svete, ktorý vytvára množstvo pracovných miest a taktiež podporuje zručnosti v oblastiach ako dizajn, výroba, IT či marketing.⁵⁰ Tu by sme spomenuli akvizíciu čínskej automobilky Geely so švédskou automobilkou Volvo. Akvizícia Geely-Volvo je vôbec najväčšou M&A dohodou v histórii čínskeho automobilového priemyslu.⁵¹ Druhá etapa vývoja čínskych PZI začala približne v polovici prvého desaťročia 21. storočia

⁴⁷ Baláž, P., Szokeová, S., Zábojník, S.: Čínska ekonomika, nová dimenzia globalizácie svetového hospodárstva. 2012.

⁴⁸ Thomas, M.: Lenovo's successful acquisition of the IBM PC Division. 2016. In: Strategic Direction.

⁴⁹ Lenovo: Company History. [online]. [cit. 2021-25-02] Dostupné na internete: <<https://www.lenovo.com/us/en/lenovo/company-history/>>

⁵⁰ Baláž, P., Szokeová, S., Zábojník, S.: Čínska ekonomika, nová dimenzia globalizácie svetového hospodárstva. 2012.

⁵¹ Yao, S., Wang, P.: China's outward foreign direct investments and impact on the world economy. 2014.

a investície typické pre túto etapu pokračujú dodnes, aj keď koniec roka 2009 sa datuje ako začiatok tretej etapy vývoja čínskych PZI.⁵²

Tretia etapa, ktorá sa začala koncom prvého desaťročia 21. storočia⁵³, je charakteristická takými investičnými aktivitami, ktorými sa vzájomné vzťahy ČĽR a hostiteľského štátu prehĺbia natoľko, že vytvoria pevnú ekonomickú väzbu, ktorá poslúži ako základňa pre vývoz aj dovoz medzi oboma krajinami. Ako najvhodnejší partneri preto pripadali do úvahy krajiny, ktoré by boli pre Čínu zaujímavé ako z hľadiska investovania, tak aj z hľadiska nového trhu, na ktorom by bol dostatočný dopyt po čínskych tovaroch a službách. Na základe týchto kritérií boli najzaujímavejšie krajiny, s ktorými mala ČĽR už aj v minulosti dobré vzťahy, napríklad Venezuela, Kuba, Kazachstan či Angola.⁵⁴

Kým prvá etapa odlevu čínskeho kapitálu do zahraničia bola sústredená na nerastné suroviny a energetické zdroje, druhá etapa tieto získané zdroje využila a použila ich na štrukturálne zmeny vlastnej ekonomiky. V tretej etape, ktorá trvá dodnes, badáme znaky investora, ktorý sa snaží preniknúť k najnovším a najkvalitnejším technológiám, získava cenné know-how v uznávaných spoločnostiach a týmto obrovským objemom investovaného kapitálu ovplyvňuje aj zmenu štruktúry ekonomiky u svojich najvýznamnejších obchodných partnerov.⁵⁵

1.5 Čínska dlhová pasca

Chinese debt-trap alebo čínska dlhová pasca je pojem, ktorý vznikol po predstavení projektu Belt and Road Initiative (BRI), teda Novej hodvábnej cesty. Najrozsiahlejší projekt 21. storočia, ktorý bol doposiaľ prezentovaný, predstavil prezident ČĽR Si Ťin-pching v roku

⁵² Baláž, P., Szokeová, S., Zábojník, S.: Čínska ekonomika, nová dimenzia globalizácie svetového hospodárstva. 2012, s. 214-216

⁵³ Baláž, P., Szokeová, S., Zábojník, S.: Čínska ekonomika, nová dimenzia globalizácie svetového hospodárstva. 2012, s. 216

⁵⁴ Baláž, P., Szokeová, S., Zábojník, S.: Čínska ekonomika, nová dimenzia globalizácie svetového hospodárstva. 2012, s. 216

⁵⁵ Baláž, P., Szokeová, S., Zábojník, S.: Čínska ekonomika, nová dimenzia globalizácie svetového hospodárstva. 2012, s. 213-216

2013.⁵⁶ V tomto prípade dlhová pasca označuje situácie, kedy krajiny síce nie sú schopné splácať svoje záväzky, no berú si nové a nové úvery, ktorými by splatili tie staré a častokrát za zhoršujúcich sa podmienok. V podstate sa krajina dostane doslova do pasce, z ktorej sa nevie vymaniť. Stáva sa teda akýmsi večným dlžníkom tej krajiny, ktorá jej požičiava.⁵⁷ Za posledných päť rokov sa čoraz viac skloňuje tento pojem práve s Čínou a projektom BRI. Krajina je obviňovaná z toho, že používa ekonomické nástroje na presadzovanie svojich geopolitických záujmov, čo by samo o sebe nemuselo znamenať nič negatívne. Keďže v rámci budovania BRI sa značná časť infraštruktúry nachádza v rozvojových krajinách, je zrejmé, že tie nie sú schopné zo svojich zdrojov tieto výdavky na infraštruktúru financovať. Preto čínska vláda poskytuje obrovské pôžičky týmto krajinám, ako sa však zdá, nie je to nezištná pomoc chudobným krajinám. Krajiny sa kvôli týmto pôžičkám stávajú od Číny závislé a práve vtedy nastáva uviaznutie v tzv. dlhovej pasci. Projekt BRI je čínsky, no podľa Číny ide o tzv. *win-win* spoluprácu, z ktorej majú výhody obe strany, avšak najväčšie výhody plynú práve Číne. Z toho aj prirodzene vyplýva snaha o vybudovanie infraštruktúry v chudobnejších krajinách a poskytovanie pôžičiek na tieto účely. Čo je však často kritizované je druhá strana týchto investícií. Nie vždy je cieľom podpora lokálnej ekonomiky ale snaha o získanie prístupu ku strategickým surovinám. Pri samotnej výstavbe infraštruktúry, napríklad v afrických krajinách, ČĽR dováža vlastných pracovníkov, nepodporuje teda tvorbu nových pracovných miest pre lokálnych ľudí, čo je aj jedným z hlavných dôvodov kritiky vo svete. Takéto správanie je často spájané aj s financovaním letiska na Srí Lanke, či s financovaním prístavu v Pakistane. Oba projekty sú hodnotené ako nevýhodné a sú len zriedka využívané.⁵⁸

Už pri predstavení projektu BRI bolo viacero najmä vyspelých krajín skeptických voči budúcu projektu. Podľa vyspelých krajín projektu chýba transparentnosť, je neprehľadné koľko Čína na každý projekt v rozvojových krajinách požičiava peňazí, takisto sú nejasné

⁵⁶ Habibah, M., Haderiansyah, H., Hayat, M. A., Setiawan, A.: POLICY OF CHINA'S DEBT-TRAP DIPLOMACY: The Influence of Media In Forming Community Political Opinions. 2020. In: DIA Jurnal Ilmiah Administrasi Publik.

⁵⁷ Moneyzin: Čo je to dlhová pasca?. 2020. [online]. [cit. 2021-25-03] Dostupné na internete: <<http://www.moneyzin.sk/co-je-to-dlhova-pasca/>>

⁵⁸ Chellaney, B.: China's Debt-Trap Diplomacy. 2017. In: Project-Syndicate. [online]. [cit. 2021-25-03] Dostupné na internete: <<https://www.project-syndicate.org/commentary/china-one-belt-one-road-loans-debt-by-brahma-chellaney-2017-01>>

podmienky, za akých peniaze požičiava. Diskutovanými otázkami sú aj podmienky výberu dodávateľov, či riziká plynúce pre životné prostredie. Okrem týchto dôvodov je tu ešte jeden. Rozvojové krajiny, ktoré sa rozhodnú prijať čínsku pôžičku sú zväčša krajinami, kde demokracia nemá buď žiadne, alebo veľmi mladé korene. Sloboda ľudí a korupcia tiež bývajú problémom.

Vyspelé, najmä západné krajiny majú obavu z toho, že ak sa krajiny Číne zaviazu, nebude cesty späť. Majú obavy z pokusov Číny o vštípenie svojej moci v rozvojových krajinách a čoraz častejšie sa môžeme stretnúť v tejto súvislosti aj s termínom „čínsky neokolonializmus“. Pri tvorbe úsudku, či sa naozaj jedná o kolonialistické správanie zo strany Číny, by sme mali byť opatrní. Autorom pojmu diplomacie dlhovej pasce je indický akademik Brahma Chellaney⁵⁹, pojem si neskôr požičali študenti Harvardu a ten sa stal rýchlo terčom amerických médií, ktoré ho často používajú a šíria do celého sveta. Aj na tomto príklade vidíme silu masmédií, ktorý ovplyvňuje prístup k celému projektu BRI, ale aj k celej geopolitike ČĽR. Oživenie obchodných trás z Číny do Strednej Ázie, Európy a Afriky, ktoré boli v staroveku známe ako hodvábná cesta, je nepochybne ambiciózny a svojou rozľahlosťou ojedinelý projekt v celosvetovom meradle. Projekt BRI so sebou bez pochyb prinesie aj množstvo výhod, či už pre samotnú Čínu, alebo aj pre krajiny, cez ktoré cesta povedie.⁶⁰ Zároveň je snád' aj najvýraznejším bodom stratégie „Go global“ v súčasnosti, ako aj súčasťou konceptu „čínskeho sna“. Pojem „čínsky sen“ zaviedol prezident Si Ťin-pching, pričom ide o ideologický a politický program pre Čínu začínajúci v druhej dekáde 21. storočia. Vízia plne rozvinutého čínskeho národa do roku 2049, kedy bude sté založenie Čínskej ľudovej republiky, sa berie ako cieľ tejto koncepcie.⁶¹

⁵⁹ Nyongea, L., Maluki, P.: Is China's Development Diplomacy In Horn Of Africa Transforming Into Debt-Trap Diplomacy? An Evaluation. 2009. In: The HORN Bulletin.

⁶⁰ Habibah, M., Haderiansyah, H., Hayat, M. A., Setiawan, A.: POLICY OF CHINA'S DEBT-TRAP DIPLOMACY: The Influence of Media In Forming Community Political Opinions. 2020. In: DIA Jurnal Ilmiah Administrasi Publik.

⁶¹ Ramirez-Ruiz, R.: El „sueño chino“ de Xi Jinping. La ôquinta generación de dirigentes“ y su programa de gobierno. 2014. In: La Albolafia: Revista de Humanidades y Cultura.

1.5.1 Čínska dlhová pasca a Srí Lanka

S pojmom čínskej dlhovej pasce sa často spája Srí Lanka. Srí Lanka zaznamenala v posledných rokoch nárast svojho zahraničného dlhu. Ten sa v roku 2006 pohyboval okolo 10 miliárd USD, v roku 2016 za už zvýšil na 25 miliárd USD, teda za desaťročie sa viac ako zdvojnásobil.⁶² Značnú časť tohto dlhu pritom dlží Číne. Čína Srí Lanke požičiava najmä prostredníctvom čínskej EXIM banky a Čínskej rozvojovej banky (CDB) a hlavne v oblasti financovania infraštruktúrnych projektov, ktoré sa pre Čínu javia ako strategické. Podľa štúdie ministerstva financií na Srí Lanke ČLR Srí Lanku využíva na dosiahnutie svojho národného záujmu a snaží sa o upevnenie svojej moci v regióne Ázie. Často je za to Čína kritizovaná napríklad Indiou.⁶³ Ako častý príklad sa uvádza prístav Hambantota, nachádzajúci sa na juhu Srí Lanky.⁶⁴ Výstavba veľkolepého prístavu, ktorá bola už od začiatku hodnotená ako zbytočná a nevýhodná, si vyžadovala nemalé finančné prostriedky, ktoré poskytol Peking. Keďže prístav nepriniesol dostatočné príjmy na splatenie dlhu voči Číne, poslužil Číne ako záruka a v súčasnosti je pod kontrolou čínskej spoločnosti. Srí Lanka sa rozhodla získať peniaze na splatenie dlhu Číne, rozhodla sa prenajať prístav a obe ponuky na prenájom boli od čínskych spoločností. Väčšinovým akcionárom sa stala spoločnosť China Merchants, ktorá získala deväťdesiatdeväť ročný prenájom prístavu.⁶⁵ Prístav Hambantota je z hľadiska svojej polohy veľmi významný, pretože leží v blízkosti námornej cesty v Indickom oceáne, cez ktorú prechádza väčšina obchodu medzi Európou a Áziou. Okrem prístavu poskytla Čína Srí Lanke aj pôžičku na výstavbu diaľnice vo výške jednej miliardy USD, ktorá by mala spájať vnútrozemie s pobrežím.⁶⁶ V súčasnosti je preukázané, že výstavba projektu v Hambantote nebola najrozumnnejším riešením, vzhľadom na ekonomickú situáciu na Srí Lanke. Kritika sa často spája len s Čínou, čínskou EXIM bankou,

⁶² Moramudali, U., Samaranayake, D. I. J.: China's Debt-trap diplomacy and geopolitical impacts on Sri Lanka. 2017. In: Sri Lankan Economic Research Conference.

⁶³ Moramudali, U., Samaranayake, D. I. J.: China's Debt-trap diplomacy and geopolitical impacts on Sri Lanka. 2017. In: Sri Lankan Economic Research Conference.

⁶⁴ Ship Technology: Port of Hambantota. [online]. [cit. 2021-27-03] Dostupné na internete: <<https://www.ship-technology.com/projects/port-of-hambantota/>>

⁶⁵ Brautigam, D., Rithmire, M.: The Chinese „Debt Trap“ is a Myth. 2021. In: The Atlantic. [online]. [cit. 2021-27-03] Dostupné na internete: <<https://www.theatlantic.com/international/archive/2021/02/china-debt-trap-diplomacy/617953/>>

⁶⁶ Eliáš, M.: Čína požičia na stavbu diaľnice Srí Lanke takmer miliardu dolárov. 2019. In: Webnoviny. [online]. [cit. 2021-27-03] Dostupné na internete: <<https://www.webnoviny.sk/nasadoprava/cina-pozicia-na-stavbu-dialnice-sri-lanke-takmer-miliardu-dolarov/>>

ktorá projekt financovala a so spravovaním tohto prístavu zo strany Číny. Avšak kvôli pretrvávajúcej kríze na Srí Lanke bolo toto prenajatie jedným z možných riešení, ako tejto kríze platobnej bilancie na ostrove čeliť. Kríza platobnej bilancie bola vyústením klesajúceho obchodu v posledných rokoch. Krajina mala teda malé zásoby devízových rezerv, ktoré by nestačili na splatenie zahraničných dlhopisov, hľadala teda možnosti ako získať príliv cudzej meny do ekonomiky. To, že si Čína prístav v Hambantote prenajala, naozaj Srí Lanke pomohlo zvýšiť jej zahraničné rezervy.⁶⁷

1.5.2 Čínska dlhová pasca a Pakistan

Podobne ako Srí Lanka, Pakistan je ďalšou ázijskou krajinou, ktorá sa snaží splácať čínske pôžičky, ktoré mu Čína poskytla v rámci BRI. Tieto pôžičky podporovali najmä masívne budovanie pakistanskej výroby energie. Kým kedysi Pakistan patril k štátom, ktoré mali elektriny nedostatok, dnes dokáže elektriny vyrobiť viac, ako si vôbec môže dovoliť. Aj vďaka projektom financovaným Čínskymi pôžičkami sa v už dosť zadlženej ekonomike akou je Pakistan, výrazne zvýšili výrobné kapacity elektrickej energie. Keďže vopred plánovaná výstavba nových elektrární by krajinu dostávala do čoraz zložitejšej situácie a dlh by sa neustále zvyšoval, začali vládni predstavitelia Pakistanu tento problém riešiť a od svojich čínskych partnerov požadujú spomalenie výstavby. Okrem toho sa Pakistan snaží o zníženie úrokovej sadzby, čo by sa týkalo priamo pôžičiek využitých v energetickom sektore a taktiež odloženie doby splatenia dlhu a to o 10 rokov. Ak by sa tieto Pakistanom požadované podmienky splnili a čínska strana by súhlasila, výrazne by to krajine pomohlo v splácaní dlhu. Problém nadmernej kapacity výroby energie spočíva v tom, že veľká časť tejto energie zostáva nevyužitá, pričom ale vláda musí vynakladať nemalé finančné prostriedky výrobcom energie a to na základe výkonu, nie na základe množstva spotrebovanej energie. Práve preto je Čína ako hlavný investor týchto projektov obviňovaná z vytvorenia dlhovej pasce, do ktorej mal Pakistan spadnúť.⁶⁸ Budovanie energetického sektora si vyslúžilo aj inú kritiku, súvisiacu so životným prostredím. Väčšina z týchto projektov sa týkala práve uhlia, čo

⁶⁷ Moramudali, U.: Is Sri Lanka Really a Victim of China's „Debt Trap“?. 2019. In: The Diplomat. [online]. [cit. 2021-28-03] Dostupné na internete: <<https://thediplomat.com/2019/05/is-sri-lanka-really-a-victim-of-chinas-debt-trap/>>

⁶⁸ Shakil, F.: Chinese power loans fueling a debt trap in Pakistan. 2021. In: Asiatimes. [online]. [cit. 2021-27-03] Dostupné na internete: < <https://asiatimes.com/2021/02/chinese-power-loans-fueling-a-debt-trap-in-pakistan/>>

urobilo z Pakistanu veľkého znečisťovateľa životného prostredia. Okrem investovania do energetiky sa čínske pôžičky využívajú v Pakistane aj na budovanie železničnej trate. Práve táto oblasť je veľmi strategicky zvolená, keďže pakistanská železničná sieť je na veľmi zlej úrovni. Tento fakt pozíciu Číny posilňuje. Očakáva sa, že projekt vytvorí množstvo nových pracovných miest v krajine a podporí najmä nákladnú dopravu. Čína si uvedomuje svoje výhodné postavenie a preto si môže klásť také podmienky, ktoré sú pre ňu výhodnejšie. To môže napríklad znamenať navýšenie úrokov, ktoré by jej Pakistan mal splácať. Taktiež si ČĽR uvedomuje fakt, že ak by Pakistan žiadal pôžičky napríklad od západných krajín, nemusel by ich dostať. Západné krajiny sa totiž obávajú, že ich pôžičky by nakoniec mohli skončiť ako peniaze, ktorými by Pakistan splácal Číne už existujúce pôžičky, ktoré mu poskytla napríklad aj v energetickom sektore.⁶⁹

⁶⁹ Wion: China is dragging Pakistan in a debt-trap. 2020. [online]. [cit. 2021-27-03] Dostupné na internete: <<https://www.wionews.com/south-asia/china-is-dragging-pakistan-in-a-debt-trap-338644>>

2 Prepojenie zahraničnopolitických záujmov a investícií ČĽR

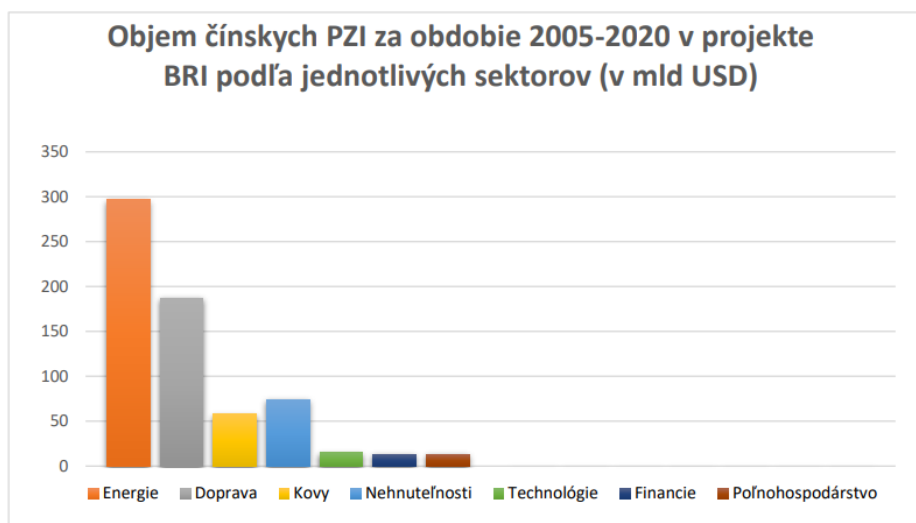
Priame zahraničné investície ČĽR a záujmy v oblasti zahraničnej politiky majú svoje prepojenie a tým je projekt BRI. Iniciatíva má prepojiť Európu, Áziu a Afriku v šiestich hlavných hospodárskych koridoroch. Projekt má tieto tri kontinenty prepojiť, nadviazať nové partnerstvá a tie staré upevniť, zároveň má pomôcť podporiť diverzifikovaný, nezávislý, udržateľný a vyvážený rozvoj v krajinách, ktoré má s Čínou spájať. Do iniciatívy sa zapojilo už 71 krajín sveta, kde žijú približne dve tretiny svetovej populácie.⁷⁰

Vzhľadom na dôležitosť projektu BRI v rámci PZI Čínskej ľudovej republiky a prepojenia s Európou je dôležitá „platforma 17+1“, keďže sa Slovenska z hľadiska geopolitiky týka najviac. Práve preto si ako prvé prepojenie investícií a záujmov ČĽR v zahraničí ukážeme na príklade tejto platformy. Čínske investície v Afrike si priblížime na základe spolupráce medzi ČĽR a africkými štátmi, v združení FOCAC. Investície Číny v arabských krajinách si priblížime cez spoluprácu CASCF, a v neposlednom rade pomocou združenia krajín BRICS. Keďže problematika priamych zahraničných investícií Číny vo svete je rozsiahla, rozhodli sme sa zamerať práve na spomenuté združenia krajín a na ich príklade investície charakterizovať a následne zistiť, či existuje prepojenie medzi týmito investíciami a záujmami Číny v zahraničí.

Na grafe 2 vidíme, že v rámci projektu BRI sa najviac investovalo do oblasti energií, takmer 300 miliárd USD. Na druhom mieste boli najdôležitejšie investície do dopravy, vo výške viac ako 180 miliárd dolárov. Najmenší objem investícií smeroval do poľnohospodárstva, financií a technológií.

⁷⁰ Belt and Road Initiative: Belt and Road Initiative. [online]. [cit. 2021-15-03] Dostupné na internete: <<https://www.beltroad-initiative.com/belt-and-road/>>

Graf 2: Čínske PZI v rámci projektu BRI

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe <https://www.aei.org/china-global-investment-tracker/>

2.1 Čínske investície v Európe

Čínske spoločnosti v posledných desaťročiach rapídne zvyšovali svoje priame zahraničné investície a tak sa ani Európa nestala výnimkou pri hľadaní nových trhov. Existuje veľké množstvo príťažlivých faktorov, ktoré lákajú čínske spoločnosti do krajín Európskej únie. Tieto spoločnosti sa snažia vstúpiť na trh európskych krajín a preskúmať tak spoločný trh európskej 27. Taktiež ich láka prístup k technologicky vyspelým spoločnostiam a značkám v priemyselne vyspelých krajinách EÚ.⁷¹

2.1.1 EÚ

Napriek tomu, že na začiatku 21. storočia smerovala väčšina čínskych PZI práve do rozvojových krajín, investície do rozvinutých krajín sa začali postupne zvyšovať. Týkalo sa to aj krajín EÚ. V roku 2003 predstavovali PZI do EÚ 0,4 miliardy USD, v roku 2009 to už bolo 6,3 miliárd USD a ročná miera rastu predstavovala 57 %, čo bolo vysoko nad globálnym tempom rastu čínskych PZI.⁷² Keďže väčšina krajín EÚ neponúka množstvo nerastných

⁷¹ Schuler-Zhou, Y., Schueller, M., Brod, M. C. M.: Push and Pull Factors for Chinese OFDI in Europe. 2012. In: Chinese International Investments.

⁷² Szunomar, A.: Chinese investments and financial engagement in Visegrad countries : myth or reality?. 2014.

surovín, či drahých kovov, neboli tieto hlavným dôvodom záujmu čínskych investícií. Pre čínske spoločnosti boli významné EÚ firmy a to najmä v období prepuknutia finančnej krízy a po nej. Práve cez tieto firmy sa môžu čínske spoločnosti dostať k dôležitým technológiám, významným a celosvetovo renomovaným značkám, k novým distribučným kanálom. Počas finančnej krízy hodnota týchto firiem klesala a práve to sa čínske spoločnosti snažili využiť vo svoj prospech.⁷³

Európska únia bola spomedzi všetkých častí sveta najväčším príjemcom PZI za posledných 20 rokov. Prevažovali práve investície vo vnútri únie, mimoeurópske predstavovali približne tretinu z celkových PZI. Z tohto hľadiska sa zdá objem čínskych PZI smerujúcich do krajín EÚ nepodstatný. V roku 2011 čínske PZI v EÚ dosiahli viac ako 18 miliárd EUR, v roku 2012 to už bolo viac ako 26 miliárd EUR, no to predstavuje len 0,068 % z celkových PZI v EÚ.⁷⁴ Avšak stopa, ktorú dôsledok čínskych zahraničných investícií v Európe zanecháva, je stále viditeľnejšia.

Približne do roku 2010 boli čínske investičné zámery situované do všetkých kontinentov, s výnimkou Európy. Keďže čínska investičná stratégia sa najskôr zameriavala na krajiny bohato obdarené prírodnými zdrojmi, európsky trh vzhľadom na tieto suroviny nebol zaujímavý. No od roku 2009 do roku 2011 došlo až k trojnásobnému zvýšeniu akvizícií a green field investícií v Európe a to z dôvodu zvýšeného záujmu zo strany Číny o nové technológie a priemyselné zariadenia.⁷⁵ Spomedzi krajín EÚ kde Čína investovala najviac sú najvýraznejšie investície do Nemecka, Veľkej Británie (ešte ako súčasť EÚ), či Francúzska. Najväčšou investíciou toho času bola práve investícia vo Francúzsku v hodnote 3,2 miliardy amerických dolárov nákupom podielu v plynárenskej spoločnosti Gaz de France čínskou spoločnosťou China Investment Corporation. Ďalšou výraznou investíciou bola pôžička poskytnutá Grécku, použitá na výstavbu kontajnerového prístavu Pireus, čo Číne poskytlo zároveň prenájom tohto terminálu na 30 rokov. Investíciu realizovala čínska spoločnosť COSCO. Čo sa týka záujmu o nové technológie, v hľadáčiku krajín poskytujúcich priemyselné know-how pre čínsky priemysel sa objavilo Nemecko. PZI v Nemecku boli

⁷³Szunomar, A., Chinese investments and financial engagement in Visegrad countries : myth or reality? 2014.

⁷⁴ Szunomar, A., Chinese investments and financial engagement in Visegrad countries : myth or reality? 2014.

⁷⁵ Baláž, P., Szokeová, S., Zábojník, S.: Čínska ekonomika, nová dimenzia globalizácie svetového hospodárstva. 2012.

predovšetkým vo forme akvizícií nemeckých firiem čínskymi. Zaujímavé oblasti investovania boli stavebníctvo, presná priemyselná technika a chemický priemysel.

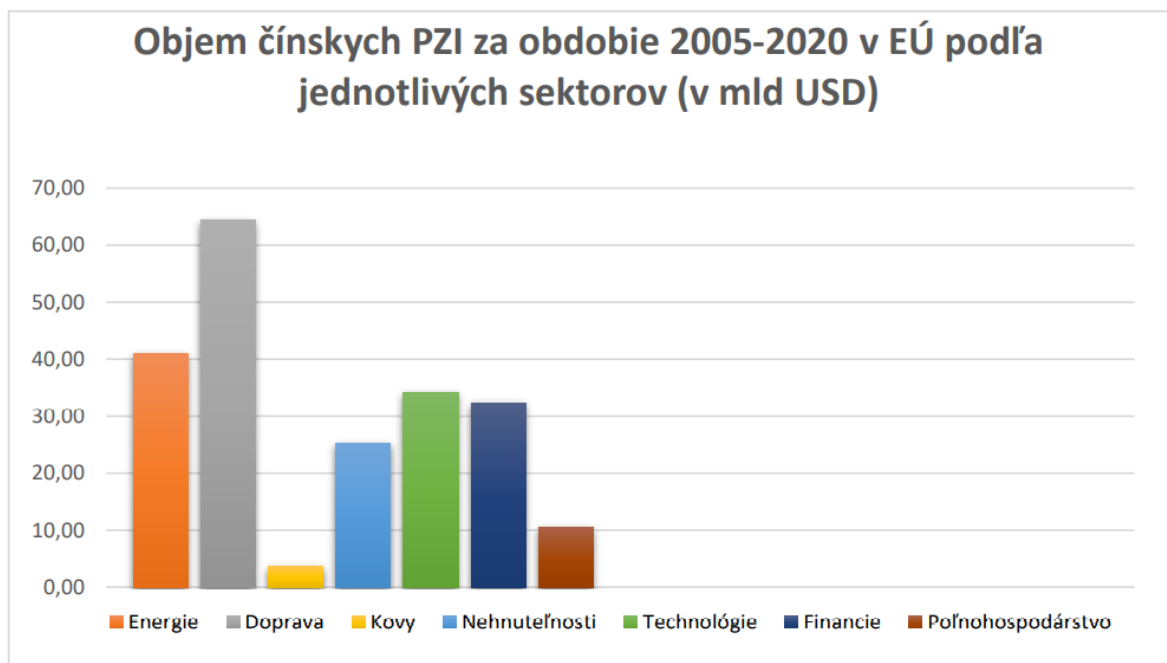
Významné boli čínske akvizície v chemickom priemysle, kedy sa pôvodom maďarská firma BorsodChem stala súčasťou priemyselnej skupiny Wanhua Industrial Group v roku 2011. V automobilovom priemysle boli významné viaceré akvizície. Pôvodne britská spoločnosť Rover Group patrí od roku 2005 pod čínsky SAIC, Chinese Geely Automobile Holdings vlastní predtým švédske Volvo a podiel taktiež švédskej automobilky Saab patrí čínskej firme. V Bulharsku si čínska spoločnosť Great Wall Motors Company otvorila automobilový závod a montovala automobily ako vôbec prvá čínska automobilka na území EÚ. V Rumunsku čínska spoločnosť Shantuo Agricultural Machinery Equipment založila pobočku a začala vyrábať traktory. V prípade Rumunska a Bulharska išlo o investície „na zelenej lúke“. Investície sa uskutočnili aj v oblasti priemyselných strojov, obnoviteľných zdrojov energie, komunikačných zariadení a služieb. Čo sa týka investícií do finančných služieb, softvéru a IT služieb, tie prúdili takmer do všetkých častí Európy. Podľa už spomínaných investícií ČĽR vo svete je zrejmé, že medzi kľúčové oblasti investovania patria energetické zdroje. Inak to nie je ani v prípade Európy. Podiel v spoločnosti Gaz de France, ktorá sa zaoberá ťažbou, prepravou a predávaním zemného plynu, získala čínska spoločnosť Suez a ich fúziou vznikol gigant GDF Suez v roku 2008. Väčšinovým akcionárom spoločnosti Energias de Portugal sa stala čínska Three Gorges Corporation.⁷⁶

Na grafe 3 vidíme, že čínske PZI prúdiace do EÚ smerovali predovšetkým do oblasti dopravy, kde od roku 2005 dosiahli hodnotu viac ako 60 miliárd USD. O niečo menej sa investovalo do energetiky, kam išlo viac ako 40 miliárd USD a na treťom mieste bol technologický sektor, kam išlo takmer 35 miliárd USD. Významné sú v Európe z hľadiska čínskych PZI aj finančný sektor či investovanie do oblasti nehnuteľností. Malý podiel na celkových investíciách mala oblasť nerastných surovín, keďže v Európe sa ich oproti ostatným kontinentom nenachádza významnejšie množstvo. Okolo 10 miliárd USD sa investovalo do poľnohospodárstva. Pri grafe boli použité údaje len z tých krajín EÚ, ktoré boli dostupné, preto teda výsledné hodnoty investícií v určitých sektoroch môžu byť vyššie.

⁷⁶ Szunomar, A., Chinese investments and financial engagement in Visegrad countries : myth or reality? 2014.

Do krajín EÚ sme počítali aj Veľkú Britániu, keďže takmer počas celého výstupného obdobia tvorila súčasť EÚ.

Graf 3: Čínske PZI v EÚ

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe <https://www.aei.org/china-global-investment-tracker/>

2.1.2 Čínske investície v Európe, príležitosť alebo hrozba?

V posledných rokoch sa čoraz častejšie stretávame s obavou, že čínske priame zahraničné investície prúdiace do krajín EÚ znamenajú pre úniu istú hrozbu. Čínske PZI v EÚ sa od roku 2010 za 6 rokov zvýšili viac ako sedemnásťkrát.⁷⁷ Nebol to však obrovský nárast týchto investícií, ktorý spôsobil v krajinách EÚ obavy. K obavám najviac prispelo smerovanie PZI a to najmä do odvetví ako energetika a technológie. Na základe toho začali mnohé krajiny EÚ považovať tieto investície za podozrivé a začali pod tým hľadať politický motív. Investície prúdili najmä do štyroch najväčších európskych ekonomík, do Spojeného Kráľovstva, ktoré ešte bolo členom EÚ, Francúzska, Nemecka a Talianska. Práve do týchto

⁷⁷ Percy, J.: Chinese FDI in the EU's Top 4 Economies. 2019. In: China Briefing. [online]. [cit. 2021-25-02] Dostupné na internete: <<https://www.china-briefing.com/news/chinese-fdi-eu-top-4-economies/>>

štyroch krajín prúdilo až 70% všetkých PZI, ktoré Čína investovala v Európskej únii.⁷⁸ Ako odpoveď na zvyšujúce sa investície a s nimi aj rastúcu hrozbu, sa tieto krajiny rozhodli podniknúť opatrenia. Ich politika preverovania investícií prešla revíziou a podmienky boli sprísnené. Zahraničné investície a ich prúdenie do národných ekonomík európskych krajín sú pre ich ekonomický rast kľúčové, čo sa potvrdilo aj po finančnej kríze v roku 2008, ktorá zasiahla takmer celý svet. Sprísnené procesy ohľadom prijímania investícií sa týkajú najmä citlivých odvetví. Napríklad sa začali skúmať vzťahy medzi štátmi, prepojenie investora s cudzími štátmi, s ktorými by cieľová krajina nemala najlepšie vzťahy. Ak by investícia mala pre krajinu znamenať bezpečnostné riziko, má táto krajina právo túto investíciu zablokovať. Aby nedochádzalo k určitým formám diskriminácie v rámci medzinárodného obchodu, skríning investícií sa nezameriava výlučne len na to, z ktorej krajiny investícia pochádza, ale kontrola má isté kategórie, na ktoré sa v procese kontroly zameriava. Jednou z takýchto kategórií je investícia do odvetvia, ktoré je považované za citlivé. Ďalej pod túto ochranu spadajú odvetvia, ktoré kontroluje štát a v neposlednom rade investície v súlade so štátnymi vonkajšími projektmi.⁷⁹

To, či je daný sektor citlivý alebo nie, určuje každá členská krajina EÚ sama. Najčastejšie sem spadajú sektory, ktoré sú najvýznamnejšie pre chod ekonomiky. Politika koordinácie v EÚ však medzi citlivé oblasti zaraďuje kritickú infraštruktúru, kam patria energie, doprava, zdravie, komunikácie, vzdušný priestor, sektor obrany, či finančná infraštruktúra. Ďalej je to sektor technologický, kam zaraďujeme umelú inteligenciu, kybernetickú bezpečnosť, či biotechnológie. Ďalšími citlivými odvetviami sú prístup k citlivým informáciám alebo dodávky kritických vstupov, teda napríklad potravinová bezpečnosť.

Prečo ale krajiny EÚ vnímajú čínske investície ako hrozbu? V prvom rade je to spôsobené rýchlym nárastom investícií v sektoroch, ktoré považujeme za citlivé, teda napríklad telekomunikácie či energetika. Ďalším dôvodom je rastúca sila ČĽR nie len v regióne Ázie, ale celosvetovo. Čo je však najpravdepodobnejšou príčinou obavy krajín EÚ

⁷⁸ Percy, J.: Chinese FDI in the EU's Top 4 Economies. 2019. In: China Briefing. [online]. [cit. 2021-25-02] Dostupné na internete: <<https://www.china-briefing.com/news/chinese-fdi-eu-top-4-economies/>>

⁷⁹ Percy, J.: Chinese FDI in the EU's Top 4 Economies. 2019. In: China Briefing. [online]. [cit. 2021-25-02] Dostupné na internete: <<https://www.china-briefing.com/news/chinese-fdi-eu-top-4-economies/>>

pred čínskymi investíciami je to, že tieto investície sú štátom kontrolované. V rámci stratégie politiky „otvorených dverí“ a neskôr „go global“ sa štát stal podporovateľom čínskych spoločností, ktoré sa snažia expandovať na svetových trhoch. Svet v tom teda môže vidieť, alebo vidí snahu vlády ČĽR využiť kontrolu nad aktívami ako istú záruku v otázkach zahraničných vecí. Keďže je známe, že aj čínske súkromné spoločnosti investujúce v zahraničí sú často s vládou prepojené, a nejde teda len o štátne podniky investujúce v zahraničí, v EÚ táto hrozba rezonuje čoraz viac. Čínske PZI sa stali významnejšími najmä v druhej dekáde 21. storočia.

Vo Veľkej Británii boli sústredené do oblastí, ktoré sú považované za citlivé, ako informačné a komunikačné technológie a energetika. Pri výstavbe jadrovej elektrárne v Británii sa dokonca vláda obávala bezpečnostných hrozieb, pretože spoločnosť financujúca túto výstavbu bola takmer z tretinového podielu vlastnená čínskou spoločnosťou. Skriningový systém sa od roku 2018 v citlivých odvetviach sprísnil, kým predtým kontrolná agentúra zaoberajúca sa PZI v oblasti obratu a podielu dodávok mohla kontrolovať PZI nad 70 miliónov GBP, teraz je hranica značne posunutá a takáto kontrola môže byť vykonávaná pri všetkých dodávkach nad 1 milión GBP.

V druhom desaťročí tretieho tisícročia sa významne zvýšili aj PZI prúdiace z Číny do Nemecka. Jednou z hlavných príčin, prečo Nemecko začalo zvažovať prípadné riziko plynúce z týchto investícií, bolo prevzatie nemeckej spoločnosti KUKA. Táto bavorská spoločnosť patriaca k európskej špičke medzi výrobcami robotických systémov⁸⁰ bola prevzatá čínskou firmou Midea. Väčšina čínskych PZI prúdiacich do Nemecka sa zameriava na získanie technologického know-how, ktorým sú nemecké spoločnosti známe. Nemalé investície pritom prúdia aj do automobilového a verejnoprospešného priemyslu. Podpora čínskych investorov zo strany vlády v rozvinutom nemeckom výrobnom sektore vyvoláva v dnešnom svete množstvo obáv či dohadov. V prípade Nemecka, tak ako aj v Británii, došlo k sprísneniu kontroly PZI. V podstate akákoľvek mimoeurópska firma, ktorá plánuje kúpiť viac ako desaťpercentný podiel nemeckej spoločnosti, ktorej produkcia sa zaraďuje medzi citlivé oblasti, môže byť zablokovávaná. Pokiaľ sa nejedná o citlivé odvetvie, kam v Nemecku

⁸⁰ KUKA: Robotické systémy od spoločnosti KUKA. [online]. [cit. 2021-25-02] Dostupné na internete: <<https://www.kuka.com/sk-sk/produkty-a-slu%C5%BEby/robotick%C3%A9-syst%C3%A9my>>

patrí napríklad energetika, zdravotníctvo, doprava, financie, poisťovníctvo, softvérové a počítačové technológie a iné, tak je kontrola a následné možné zablokovanie prevzatia spoločnosti limitované dvadsaťpäťpercentnou hranicou podielu v spoločnosti.

Na začiatku nového milénia boli odchádzajúce čínske investície do Francúzska pomerne nízke, no ako v prípade už spomínaných európskych krajín začali rásť najmä po roku 2011. Najvýznamnejším sektorom prijímajúcim čínske investície vo Francúzsku bol energetický sektor. Francúzska energetická a plynárenská spoločnosť GDF Suez uzavrela partnerstvo s čínskym štátnym investičným fondom China Investment Corporation (CIC).⁸¹ GDF Suez, dnes známa ako Engie⁸², je jednou z najväčších svetových elektrárenských a plynárenských spoločností a tridsaťpercentný podiel, ktorý v nej CIC získala bol preto veľmi dôležitou akvizíciou.

Do roku 2015 boli čínske investície prúdiace do krajín Európy zamerané najmä do Británie, Francúzska a Nemecka. V roku 2015 však náhle narástol objem PZI do Talianska. Spoločnosť China National Chemical Corporation, známa aj ako ChemChina, prevzala kontrolu nad jednou z najvýznamnejších svetových značiek pneumatík, Pirelli. Čínsky podiel v spoločnosti Pirelli umožní Číne ľahší prístup na európsky trh a čo je ešte dôležitejšie, umožní Číne vytvoriť trvalé základne vo vnútri EÚ a v USA. Obrovskou výhodou tohto obchodu je vyhnutie sa dovozným clám a iným obchodným bariéram. Celosvetovo uznávaná značka pneumatík Pirelli, ktorá pri výrobe používa pokrokové technológie, tak výrazne zvýši aj konkurencieschopnosť Číny na jej vlastnom trhu.⁸³ V roku 2019 sa Taliansko stalo vôbec prvou veľkou krajinou západu, ktorá prijala návrh Číny a podpísala memorandum o porozumení o čínskej iniciatíve pásu a cesty (BRI). Talianska vláda sa vyslovila, že podporuje výstavbu infraštruktúry, ktorá by prepojila obchodné trasy od Ázie, cez Afriku až do Európy. Práve táto udalosť vyvolala obavy zo strany mnohých európskych štátov a vôbec

⁸¹ Berton, E.: GDF Suez signs deals in China with CIC, CNOOC. 2011. In: Reuters. [online]. [cit. 2021-25-02] Dostupné na internete: <<https://www.reuters.com/article/us-gdfsuez-china-idUSTRE79U1HQ20111031>>

⁸² Engie: GDF SUEZ je odteraz ENGIE. [online]. [cit. 2021-25-02] Dostupné na internete: <www.engie.sk/media/tlacove-spravy/gdf-suez-je-odteraz-engie>

⁸³ Bastin, M: ChemChina's takeover of Pirelli could spell new lease of life for SOE sector. 2015. In: Chinadaily. [online]. [cit. 2021-25-02] Dostupné na internete: <http://www.chinadaily.com.cn/business/2015-04/07/content_20015171.htm>

väčších ekonomík na svete. Tieto obavy zrkadlia strach, že čínska stratégia expanzie na zahraničné trhy neznamená nič iné, len snaha o získanie vplyvu na celom svete.⁸⁴

Ak sa pozrieme na postoj Európy k Pekingu, môžeme vidieť istú zmenu. Keď Čína začala ekonomicky rásť, predbiehajúc tak veľké svetové ekonomiky, postoj EÚ voči Číne a spolupráci s ňou nebol odmietavý, EÚ si uvedomovala možné príležitosti plynúce zo spoločnej spolupráce. Prečo sa teda tento postoj zmenil a prečo začala EÚ brať ČĽR ako hrozbu? Podľa mnohých zdrojov začali byť čínske PZI prúdiace do EÚ hrozbou pre výrobu solárnych panelov v EÚ. Kým kedysi boli európski producenti tými, ktorí mali jednoznačné prvenstvo vo výrobe solárnych panelov, dnes je tomu úplne inak. Kým v roku 2001 až päť z desiatich najväčších producentov solárnych panelov bolo z Európy⁸⁵, momentálne do tohto rebríčka patrí iba jediná spoločnosť z EÚ, prvenstvo patrí Číne.⁸⁶ Súvisí to s rozhodnutím čínskej vlády, ktorá sektor solárnej energie zaradila medzi svoje priority v rámci stratégie Číny ako globálneho lídra v jednom z najatraktívnejších sektorov toho času. Aj vďaka intenzívnej podpore čínskych firiem zo strany vlády Čína v krátkom časovom horizonte prekonala Európske krajiny a stala sa tak najväčším výrobcou solárnych panelov na svete.⁸⁷

Všetky tieto investície majú podobný model. Keď čínska spoločnosť získa v európskej spoločnosti podiel, takmer vždy to znamená stopku pre európskych dodávateľov. Tí sú nahradení dodávateľmi z Číny, čo nasledovalo aj po prevzatí už spomínanej nemeckej robotickej firmy Kuka čínskou spoločnosťou.⁸⁸ Od roku 2001, kedy ČĽR vstúpila do WTO, sa vzájomný obchod Číny a Európy stále zvyšuje. EÚ a Čína sú významnými obchodnými partnermi a vzhľadom na objem obchodu medzi nimi sú jeden od druhého závislí. Z uvedeného je potom prirodzené, že čínske PZI putujú do krajín EÚ, aj keď sa často jedná o citlivé odvetvia. Navyše to zvyšuje tlak na výrobcov čo sa týka kvality výrobkov,

⁸⁴ Percy, J.: Chinese FDI in the EU's Top 4 Economies. 2019. In: China Briefing. [online]. [cit. 2021-25-02] Dostupné na internete: <<https://www.china-briefing.com/news/chinese-fdi-eu-top-4-economies/>>

⁸⁵ Macaes, B.: How Europe learned to fear China. 2019. In: Politico. [online]. [cit. 2021-25-02] Dostupné na internete: <<https://www.politico.eu/blogs/the-coming-wars/2019/04/how-europe-learned-to-fear-china/>>

⁸⁶ Reiff, N.: 10 Biggest Solar Companies. 2020. In: Investopedia. [online]. [cit. 2021-25-02] Dostupné na internete: <<https://www.investopedia.com/10-biggest-solar-companies-5077655>>

⁸⁷ Pepermans, A.: The Sino-European Solar Panel Dispute: China's Successful Carrot and Stick Approach Towards Europe. 2017. In: Journal of Contemporary European Research.

⁸⁸ Macaes, B.: How Europe learned to fear China. 2019. In: Politico. [online]. [cit. 2021-25-02] Dostupné na internete: <<https://www.politico.eu/blogs/the-coming-wars/2019/04/how-europe-learned-to-fear-china/>>

konkurencieschopnosti a konzumenti sa môžu tešiť vyššej kvalite, nižším cenám a tovarovej rozmanitosti. Aj napriek tomu, že sa často stretávame s názorom, že čínske investície v Európe sú pre samotnú EÚ hrozbou, nie vždy boli tieto názory podložené preukázateľnými dôkazmi. Pri plánovaní výstavby podmorského tunela, ktorý by mal spájať estónsky Tallinn a fínske Helsinky, sa o túto investíciu usilovala aj čínska spoločnosť, pričom bola obvinená aj čínska vláda a hovorilo sa o určitom kupovaní si vplyvu Číny v tomto regióne. Avšak pri skúmaní investorov nič také potvrdené nebolo.⁸⁹ Najdlhší podmorský tunel sveta spájajúci Pobaltie a Fínsko by mal byť dokončený v roku 2030 a hlavným investorom bude čínska spoločnosť Touchstone Capital Partner.⁹⁰ Čínska spoločnosť Stecol Corporation podpísala zmluvu s Poľskom a stala sa investorom výstavby rýchlostnej cesty⁹¹, podobne to bolo aj v Rumunsku, Švédsku a Chorvátsku. Ceny za ktoré čínske spoločnosti ponúkli výstavbu ciest boli natoľko nízke, že európske spoločnosti im neboli schopné konkurovať. Európske spoločnosti však požadovali vyššiu reciprocitu a vyžadovali si rovnaké príležitosti na čínskom trhu. Avšak tu sa dostávame k problému. Čínske stavebné spoločnosti sú prevažne štátne, to znamená že často sú netransparentné a spravodlivá hospodárska súťaž je z politických dôvodov nereálna. Aj toto je jedným z dôvodov, prečo vedúci predstavitelia EÚ požadujú sprísnenie pravidiel v rámci získania objednávok v EÚ pre zahraničných a najmä čínskych investorov.⁹² Na základe uvedených informácií sa potvrdili čiastkové hypotézy, pretože čínske PZI v oblasti štátov EÚ smerovali najmä do oblastí s pridanou hodnotou. Tiež sa potvrdilo prepojenie zahraničnopolitických záujmov s PZI. Čo sa týka hlavnej hypotézy, tá je vnímaná rôzne. Mnohé štáty EÚ považujú čínske investície vo viacerých oblastiach v EÚ za bezpečnostné riziko.

⁸⁹ Karindi, L.: How China is Buying Influence in Europe. 2020. In: Chinaobservers. [online]. [cit. 2021-15-03] Dostupné na internete: <<https://chinaobservers.eu/how-china-is-buying-influence-in-europe/>>

⁹⁰ E15: Stavba najdelšieho podmorského tunelu sveta nabírá zpoždení. Zmeny plánů se nelíbí „otci“ Angry Birds. 2020. [online]. [cit. 2021-15-03] Dostupné na internete: <<https://www.e15.cz/byznys/doprava-a-logistika/stavba-nejdelsiho-podmorskeho-tunelu-sveta-nabira-zpozdeni-zmeny-planu-se-nelibi-otci-angry-birds-1370671>>

⁹¹ Construction Market Expert: The Chinese will build Polish roads again. 2019. [online]. [cit. 2021-15-03] Dostupné na internete: <<https://constructionmarketexperts.com/en/news/the-chinese-will-build-polish-roads-again/>>

⁹² Karindi, L.: How China is Buying Influence in Europe. 2020. In: Chinaobservers. [online]. [cit. 2021-15-03] Dostupné na internete: <<https://chinaobservers.eu/how-china-is-buying-influence-in-europe/>>

2.1.3 *Embargo na technológie s vojenským využitím*

Zbrojné embargo Európskej únie voči Číne bolo uvalené v roku 1989 ako odpoveď na dianie v Číne, pričom najrozhodujúcejšou udalosťou bolo práve dianie na Námestí nebeského pokoja. Po tomto incidente Európska rada uvalila embargo na obchodovanie so zbraňami do ČĽR. Zo strany EÚ išlo predovšetkým o zhodný názor medzi členskými štátmi, ktoré týmto spôsobom odsudzovali porušovanie ľudských práv v Číne, ku ktorému tam podľa nich dochádzalo. Avšak otázka reálneho presadzovania embarga členskými štátmi je otázná, keďže embargo nie je záväzné podľa Spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky (SZBP) EÚ, v znení Maastrichtskej zmluvy z roku 1993. Po udalostiach na Námestí nebeského pokoja sa v rámci SZBP zaviedlo viacero mechanizmov, napríklad, že členské štáty sa zaviazali vziať zodpovednosť za vývoz zbraní a taktiež zosúladiť tento vývoz s politickými záujmami EÚ. Toto rozšírenie bolo známe ako Kódex EÚ. Medzi hlavné ciele EÚ vo svete určite patrí dodržiavanie ľudských práv, ich rešpektovanie a snaha o ich či už nastolenie alebo udržanie a udržanie regionálnej stability. Tento cieľ bol v protiklade s dianím v ČĽR. Kódex EÚ bol doplnený v roku 2008, boli zosúladené politiky vývozu zbraní členských štátov. Podľa tohto doplnenia sa členské štáty majú pri vydávaní licencií správať veľmi obozretné. Ide predovšetkým o licencie na vojenskú techniku a každý členský štát by sa mal dôsledne riadiť tým, či orgány EÚ, OSN alebo Rady Európy nezistili porušenia ľudských práv v krajinách, do ktorých by táto technika mala byť dovážaná. Aj keď je stále platné embargo z roku 1989, viacero krajín EÚ odvtedy zbrane do Číny vyvážalo. Čína patrí medzi jedného z najväčších dovozcov zbraní na svete a tým pádom predstavuje obrovský trh pre členské štáty vyrábajúce vojenskú techniku. Medzi desať najväčších vývozcov zbraní na svete patrí Nemecko, Holandsko, Švédsko, Belgicko, Taliansko, Francúzsko, či Veľká Británia. Na vývoze zbraní do ČĽR majú z nich najväčší podiel firmy z Nemecka a Francúzska, preto je v záujme týchto krajín liberalizácia zahraničného obchodu medzi EÚ a ČĽR a to aj v oblasti vojenskej techniky. Z uvedeného je teda zrejmé, že embargo nie je úplne účinné a ak, tak nie vo všetkých štátoch EÚ. Pre ČĽR však naďalej zostáva dôležitou otázkou zrušenie embarga EÚ voči nej a to hlavne z politického hľadiska. Za posledné desaťročia význam Číny ako globálneho hráča stúpa a fakt, že EÚ nezrušila embargo z roku 1989 nevytvára o ČĽR najlepší obraz na svetovej scéne. Podľa Číny ide dokonca o politickú

diskrimináciu vzhľadom na jej popredné postavenie v rámci ekonomických a politických vzťahov.⁹³

Vtedajší čínsky premiér Wen Ťia-pao, ktorý sa osobne zúčastnil diania na Námestí nebeského pokoja v roku 1989 aj keď v inej pozícii⁹⁴, sa na stretnutí predstaviteľov EÚ a Číny v roku 2004 vyjadril o pretrvávajúcom embargu ako o odkaze z čias studenej vojny. V roku 2012 na strategicko-ekonomickom dialógu, ktorý viedli USA a Čína, sa ČĽR snažila presvedčiť USA a celý svet, že nie je mocnosťou predstavujúcou hrozbu vo svetovom spoločenstve.⁹⁵ Čeng Pi-ťien, čínsky mysliteľ, autor viacerých teórií o globalizme a dlhoročný poradca vodcov ČĽR, od roku 2010 pôsobiaci ako zakladateľ a vedúci predstaviteľ Čínskeho inštitútu pre inovácie a rozvoj (CIIDS)⁹⁶, sa v tejto súvislosti vyjadril, že stratégia Číny na jej ceste globálneho aktéra je iná ako ju západné krajiny niekedy vnímajú. Podľa neho sa Čína nechce uberať cestou Nemecka pred prvou svetovou vojnou, či Japonska pred druhou svetovou vojnou, keďže je Čína často pripodobňovaná k obom prípadom z minulosti. Tieto mocnosti si vtedy za každých okolností rozširovali svoju moc vo svete a nebránili sa ani násilnostiam. Taktiež upresňuje, že stratégia ČĽR sa nemá podobat' mocnostiam súperiacim v časoch studenej vojny. Čína sa bude snažiť prekonávať ideologické rozdiely a usilovať sa o mier, rozvoj a spoluprácu a to so všetkými krajinami na svete.⁹⁷ Na podporu tohto tvrdenia môžeme uviesť stratégiu prezidenta Chu Ťin-tchaa, kedy sa Čína rozhodla výrazne zvýšiť svoje zapojenie sa do medzinárodných nevojových a nevojnových operácií. Podľa Chu Ťin-tchaa je Čína pripravená vďaka svojej moci pomôcť všade tam, kde jej to bude umožnené. V praxi to bola napríklad prítomnosť Číny v Adenskom zálive, ktorý sa nachádza medzi dvoma polostrovmi, Arabským a Somálskym.⁹⁸ Išlo o protipirátske operácie. V rámci intervencií v Adenskom zálive mala ČĽR poskytnúť ochranu pre viac ako 3000 lodí a zachrániť takmer 30 lodí pred útokmi pirátov. Ďalej čínska

⁹³ Gupta, S.: EU Weapons Embargo and Current Chinese Foreign Policy. 2013. In: Strategic Analysis.

⁹⁴ Sme: Kto je Wen Ťia-pao. 2005. [online]. [cit. 2021-15-03] Dostupné na internete: <<https://www.sme.sk/c/2499521/kto-je-wen-tia-pao.html>>

⁹⁵ Gupta, S.: EU Weapons Embargo and Current Chinese Foreign Policy. 2013. In: Strategic Analysis..

⁹⁶ Huffpost: Zheng Bijian. [online]. [cit. 2021-15-03] Dostupné na internete: <<https://www.huffpost.com/author/zheng-bijian>>

⁹⁷ Gupta, S.: EU Weapons Embargo and Current Chinese Foreign Policy. 2013. In: Strategic Analysis.

⁹⁸ Slovenská akadémia vied: Beliana: Adenský záliv. 1999. [online]. [cit. 2021-15-03] Dostupné na internete: <<https://beliana.sav.sk/heslo/adensky-zaliv>>

armáda pomáhala napríklad aj v Pakistane, Afganistane, či na Haiti. Čoraz viac sa Čína zapája do mierových misií OSN. Čína sa aj takýmto spôsobom snaží pôsobiť ako zodpovedný aktér, ktorý využíva svoje vojenské kapacity pre všeobecné blaho či pozitívnym spôsobom, a teda zbrojné embargo nemá podľa ČĽR opodstatnenie.⁹⁹

Čína sa tiež snaží poukázať na fakt, že EÚ a ČĽR sú významnými obchodnými partnermi. Čína je najväčším importným trhom Európskej únie a pre samotnú úniu je Čína druhým najväčším exportérom na svete po USA.¹⁰⁰ Aj pre toto rastúce hospodárske partnerstvo je podľa ČĽR dôležité zrušenie EÚ embarga voči Číne. Pokiaľ ide o samotné členské krajiny EÚ, prvými ktorí sa snažili o zrušenie embarga boli Francúzsko a Nemecko. Tie argumentovali významom ČĽR ako obchodného partnera vo viacerých oblastiach, no najmä z technologického a ekonomického hľadiska. V roku 2004 sa vtedajší francúzsky prezident Jacques Chirac na svojej návšteve v Číne vyjadril na adresu embarga, ktoré bolo podľa neho nezmyselné. Krajiny ako Dánsko či Fínsko naopak namietali proti zrušeniu embarga a to aj z toho dôvodu, že v ich zahraničných politikách má významné miesto obhajoba ľudských práv.¹⁰¹

Z uvedeného vyplýva, že embargo má slabší účinok než sa očakávalo. Podľa čínskych médií môže Čína zbrane a vojenskú techniku nakupovať aj od iných krajín, napríklad od Ruska. Vďaka neustálemu rastu Číny sa rozvíjal aj jej obranný priemysel a to znamená stále väčšiu nezávislosť na obchodných partneroch. V roku 2017 sa dokonca v krajine podarilo postaviť prvú domácu lietadlovú loď. Navyše EÚ a Čína patria k najväčším obchodným partnerom sveta, no pretrvávajúce embargo môže mať na tento fakt nepriaznivé účinky. Kým ich vzájomná spolupráca je viac-menej stabilná, v budúcnosti tomu tak byť nemusí. Zrušenie embarga by posilnilo vzájomnú dôveru oboch veľmocí. Daný názor však odzrkadľuje pohľad čínskych médií a nemusí sa stotožňovať s názormi z iných štátov, napr. štátov EÚ či USA.¹⁰²

⁹⁹ Gupta, S.: EU Weapons Embargo and Current Chinese Foreign Policy. 2013. In: Strategic Analysis.

¹⁰⁰ Európska komisia: China. [online]. [cit. 2021-15-03] Dostupné na internete: <<https://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/countries/china/>>

¹⁰¹ Gupta, S.: EU Weapons Embargo and Current Chinese Foreign Policy. 2013. In: Strategic Analysis.

¹⁰² Jianxi, L.: Time to lift EU's outdated arms embargo on China. 2017. In: Global Times. [online]. [cit. 2021-17-03] Dostupné na internete: <<https://www.globaltimes.cn/content/1049431.shtml>>

V marci 2021 však došlo k zmene situácie. EÚ uvalila na Čínu prvé sankcie po tých v roku 1989. Tie sa týkajú štyroch členov KSČ a straníckej organizácie pôsobiacej v provincií Sin-Ťiang, ktorí sú obvinení z účasti na rozsiahlych svojvoľných zadržiavaniach ľudí a z iných porušovaní ľudských práv.¹⁰³ Podľa EÚ sú síce zatiaľ sankcie viac symbolické, majú vyjadrovať hrubý nesúhlas EÚ s porušovaním ľudských práv na území ČĽR a EÚ ako významný obchodný partner Číny má za povinnosť na takéto dianie reagovať. Pri porušovaní ľudských práv majú diplomati EÚ na mysli utlačanie ujgurskej moslimskej menšiny žijúcej v Číne. Znepokojená týmto správaním nie je však len EÚ, ale aj USA či Kanada. Čína popiera tieto tvrdenia, podľa nej v provincií Sin-Ťiang, alebo Východný Turkestan na severozápade Číny¹⁰⁴, nedochádza k žiadnemu porušovaniu ľudských práv. Tábor v ktorých Ujguri pracujú, majú slúžiť na ich preškolenie a majú byť súčasťou boja proti extrémizmu v Číne.¹⁰⁵

Okrem toho že embargo EÚ voči Číne má za následok obmedzenie vývozu vojenskej techniky z EÚ do Číny, má za následok aj obmedzený prístup čínskych investičných spoločností k takýmto technológiám v EÚ.

2.1.4 Platforma 17+1

Platforma 16+1 označuje spoluprácu medzi Čínskou ľudovou republikou a pôvodne 16 krajinami strednej a východnej Európy, ku ktorým sa neskôr pridalo Grécko ako 17 krajina. Platforma bola založená v roku 2011 v Budapešti, keď toto mesto navštívil vtedajší čínsky premiér Wen Ťia-pao. Hneď po predstavení projektu BRI bola platforma do iniciatívy včlenená. Partnerstvo pozostáva na jednej strane z Číny a na strane druhej z krajín strednej a východnej Európy, konkrétne z členov EÚ, Bulharska, Rumunska, Chorvátska, Slovinska, Česka, Slovenska, Poľska, Maďarska, Litvy, Lotyšska, Estónska. Členmi sú aj európske štáty, ktoré nie sú členmi EÚ, Bosna a Hercegovina, Srbsko, Čierna Hora, Albánsko

¹⁰³ Takeuchi, Y., Nakamura, R.: Transatlantic allies unite in sanctions on China over Xinjiang. 2021. In: Nikkei Asia. [online]. [cit. 2021-25-03] Dostupné na internete: <<https://asia.nikkei.com/Politics/International-relations/Transatlantic-allies-unite-in-sanctions-on-China-over-Xinjiang>>

¹⁰⁴ Chinatours: Xinjiang (Sin-Ťiang), Čína. [online]. [cit. 2021-25-03] Dostupné na internete: <<https://www.chinatours.cz/rejstrik-mist/cina/xinjiang-sin-tiang/>>

¹⁰⁵ Emmott, R.: EU envoys agree first China sanctions in three decades. 2021. In: Reuters. [online]. [cit. 2021-25-03] Dostupné na internete: <<https://www.reuters.com/article/us-eu-china-sanctions-idUSKBN2B91DC>>

a Severné Macedónsko.¹⁰⁶ Na summite v roku 2019 v chorvátskom Dubrovniku sa stalo súčasťou platformy aj Grécko ako 12. členská krajina EÚ. Následne po vzniku spolupráce v roku 2012 bol v Pekingu založený Sekretariát pre záležitosti a spoluprácu medzi Čínou a krajinami strednej a východnej Európy.¹⁰⁷ Platforma ako súčasť projektu Pásu a cesty má priamo ovplyvniť a podporiť investičné a obchodné vzťahy medzi ČĽR a európskymi členmi avšak sľubné príležitosti čo sa týka investovania má skôr Čína v Európe a pokrýva najmä oblasti ako infraštruktúra, doprava a logistika, či obchod.¹⁰⁸

Ak sa pozrieme na celkové PZI Číny vo svete, tak investovaný kapitál v krajinách SVE je relatívne malý, avšak v posledných rokoch sa prílev tohto kapitálu výrazne zrýchľuje. Najdôležitejšie faktory pri výbere investičného cieľa sú náklady a kvalita práce. Z tohto pohľadu sú krajiny SVE vhodným kandidátom, pretože ponúkajú kvalifikovanú pracovnú silu v odvetviach, o ktoré má Čína najväčší záujem a aj náklady na túto pracovnú silu sú nižšie ako je priemer EÚ. Samozrejme nemožno tvrdiť, že tieto podmienky sú rovnaké v každej zo spomínaných krajín. Mzdové náklady sa odlišujú aj v rámci regiónov, na Balkáne sú nižšie ako napríklad v krajinách V4 alebo v Pobaltí. Aj napriek tomu do krajín V4 prúdi viac ako 75% všetkých čínskych PZI spomedzi všetkých 17 krajín. Jedným z dôvodov, prečo je táto štvorica krajín Maďarska, Poľska, Slovenska a Česka uprednostňovaná je aj ten, že sú členmi EÚ a tým pádom predstavujú pre Čínu možný vstup na trh únie bez toho, aby musela čeliť obchodným prekážkam. Ďalším dôvodom je, že tieto štáty sú zároveň najväčšími a najvyspelejšími ekonomikami regiónu.¹⁰⁹

Čínski investori sa v krajinách V4 zameriavajú predovšetkým na oblasti ako sú telekomunikácie, elektronika, chemický priemysel a doprava. Väčšinou ide o štátne spoločnosti, v prípade súkromných spoločností sa však takmer vždy počíta s podporou vlády, aj keď ich vlastníkom nie je priamo čínsky štát. Najčastejšou formou vstupu na trhy vo V4

¹⁰⁶ Ondriaš, J.: Issues facing China's soft power in the 16+1 Platform. 2018. In: Economic Annals-XXI.

¹⁰⁷ Sinopsis: 17+1. 2021. [online]. [cit. 2021-15-03] Dostupné na internete: <<https://sinopsis.cz/sinopsis/16-1/>>

¹⁰⁸ Združenie podnikateľov Číny, Hong Kongu a Slovenska: Čo nám prináša Iniciatíva 16+1? [online]. [cit. 2021-15-03] Dostupné na internete: <<https://zpchs.sk/co-nam-prinasa-iniciativa-161/>>

¹⁰⁹ Karásková I. a kolektív.: Empty shell no more: China's growing footprint in Central and Eastern Europe. 2020. For: Association for International Affairs (AMO).

je investovanie na „zelenej lúke“.¹¹⁰ Najväčšou prijímateľskou krajinou je Maďarsko, po ktorom nasleduje Poľsko, Česko a napokon Slovensko.

Čínske investície v Maďarsku sa začali výrazne zvyšovať po roku 2004, kedy krajiny V4 vstúpili do EÚ.¹¹¹ Za jednu z najvýznamnejších investícií považujeme odkúpenie maďarskej chemickej spoločnosti BorsodChem čínskou skupinou Wanhua, pričom tá získala úplnú kontrolu nad maďarskou spoločnosťou zaoberajúcou sa výrobou izokyanátov, ktoré sa využívajú v automobilovom či stavebnom priemysle.¹¹² Čínska spoločnosť Wanhua bola v čase investície najväčším producentom izokyanátov v ázijsko-pacifickom regióne a zlúčením sa so spoločnosťou BorsodChem tak spolu vytvorili tretieho najväčšieho producenta izokyanátov celosvetovo a zmenili sa tak z dvoch regionálnych aktérov na globálnu spoločnosť.¹¹³ Islo doposiaľ o najväčšiu čínsku investíciu v oblasti SVE. Aj keď vo väčšine prípadov sú čínske investície v krajinách V4 v podobe investícií „na zelenej lúke“, v prípade Maďarska skôr čínske spoločnosti kupujú závody iných spoločností, alebo tu nahrádzajú bývalých obchodných partnerov z iných krajín. Okrem spoločnosti Wanhua sú významnými investormi v Maďarsku napríklad spoločnosti Huawei, Lenovo či Orient Solar.¹¹⁴ V prípade spoločnosti Orient Solar, ktorá sa zaoberá výrobou slnečných panelov v Maďarsku, išlo o čínsku investíciu v podobe joint-venture, teda spoločného podniku.¹¹⁵ Čínska telekomunikačná spoločnosť Huawei v Maďarsku investovala formou investície „na zelenej lúke“, prvý závod v Maďarsku bol postavený v roku 2009. Spoločnosť spolupracovala s inými telekomunikačnými spoločnosťami pôsobiacimi v Európe na rozšírení maďarských 4G sietí, neskôr na testovaní 5G sietí. Najväčšie dodávateľské centrum

¹¹⁰ Karásková I. a kolektív.: Empty shell no more: China's growing footprint in Central and Eastern Europe. 2020. For: Association for International Affairs (AMO).

¹¹¹ McCaleb, A., Szunomár, Á.: Chinese foreign direct investment in central and eastern Europe: an institutional perspective. 2017. In: Chinese investment in Europe: corporate strategies and labour relations.

¹¹² Center disease condrol: Izokyanáty NIOSH. 2021. [online]. [cit. 2021-27-03] Dostupné na internete: <<https://sk.centerdiseasecondrol.com/3241857-isocyanates-niosh>>

¹¹³ BorsodChem: Wanhua acquires full control of BorsodChem. 2011. [online]. [cit. 2021-27-03] Dostupné na internete: <<https://www.borsodchem-pvc.com/News-Events/News/Wanhua-acquires-full-control-of-BorsodChem.aspx>>

¹¹⁴ McCaleb, A., Szunomár, Á.: Chinese foreign direct investment in central and eastern Europe: an institutional perspective. 2017. In: Chinese investment in Europe: corporate strategies and labour relations.

¹¹⁵ Nedelkovski, K.: Hungarian-Chinese JV Eyes Solar Cell/Panel Exports to Romania, Bulgaria, Serbia, Croatia. 2011. In: Renewables Now. [online]. [cit. 2021-27-03] Dostupné na internete: <<https://renewablesnow.com/news/hungarian-chinese-jv-eyes-solar-cellpanel-exports-to-romania-bulgaria-serbia-croatia-185361/>>

spoločnosti sídlia mimo Číny je práve v Maďarsku.¹¹⁶ V rámci budovania 5G sietí v niektorých krajinách SVE sa zdvihla vlna kritiky a obáv zo strany niektorých štátov EÚ a zo strany USA. Podľa nich je zapojenie čínskych telekomunikačných spoločností do sietí 5G v týchto krajinách hrozbou. Kým väčšina krajín SVE už vyhlásila, že odporúčania od EÚ bude rešpektovať, Maďarsko odmieta túto rétoriku a nepovažuje čínske telekomunikačné spoločnosti za hrozbu.

Čo sa týka Poľska, je druhou krajinou kam prúdi najväčšie množstvo čínskych investícií po Maďarsku. Ako aj v prípade všetkých vyšehradských krajín, aj sem začali čínske investície prúdiť v oveľa väčšom množstve po vstupe do EÚ v roku 2004. Väčšina čínskych spoločností v Poľsku sú menšie spoločnosti, ktoré nezamestnávajú viac ako deväť osôb. Po období svetovej finančnej krízy došlo k viacerým fúziám a akvizíciám poľských spoločností. Medzi najväčších čínskych investorov v Poľsku patria China Everbright International, spoločnosť zaoberajúca sa ochranou životného prostredia¹¹⁷, alebo spoločnosti TPV Technology, či LiuGong Machinery. Investície smerujú predovšetkým do výroby elektroniky, televízorov a monitorov. Ďalej sa sústreďujú na ťažké stroje, predovšetkým v prípade spoločnosti LiuGong Machinery, taktiež na výrobu kovov a ich spracovanie a ako aj v Maďarsku na sektor IT, najmä v prípade spoločnosti Huawei. Za významné investície považujeme aj tie z oblasti bankovníctva a to založenie pobočiek Bank of China a Industrial and Commercial Bank of China.¹¹⁸

V Českej republike začali čínske investície výraznejšie stúpať po roku 2006. Investície sú tu zamerané predovšetkým na výrobu dopravného vybavenia, ako je spoločnosť CITIC Marmes zameraná na výrobu elektroniky, ďalej spoločnosť Changhong Noark z oblasti IT a spoločnosť Huawei. Významné investície idú aj na výrobu potravín, konkrétne ide o čínsku spoločnosť Shanghai Maling v Čechách, založenú ako dcérsku spoločnosť

¹¹⁶ IntelliNews: Huawei's economic influence in Hungary is growing. 2020. [online]. [cit. 2021-27-03] Dostupné na internete: <<https://www.intellinews.com/huawei-s-economic-influence-in-hungary-is-growing-198504/>>

¹¹⁷ Devex: China Everbright International Limited. [online]. [cit. 2021-27-03] Dostupné na internete: <<https://www.devex.com/organizations/china-everbright-international-limited-65530>>

¹¹⁸ McCaleb, A., Szunomár, Á.: Chinese foreign direct investment in central and eastern Europe: an institutional perspective. 2017. In: Chinese investment in Europe: corporate strategies and labour relations.

čínskej spoločnosti Shanghai Maling Aquarius, ktorá sa zaoberá výrobou a predajom konzerv.¹¹⁹ Česká republika zaznamenala nárast vplyvu Číny prostredníctvom domácich médií. Pri analýze spoločnosti ChinfluenCE sa prišlo na to, že v roku 2015 keď čínska spoločnosť CEFC investovala do významnej českej spoločnosti z oblasti médií Empresa Media, sa rétorika médií patriacich pod spoločnosť zmenila, čo sa týkalo správ o Číne. Kým predtým dané dve médiá, konkrétne TV Barrandov a časopis Týden prinášali o Číne aj negatívne aj pozitívne správy, po akvizícii sa to zmenilo. Negatívne správy nahradili viac menej len tie pozitívne. Pri porovnaní s ostatnými českými časopismi a televíziami, na týchto médiách bolo neporovnateľne väčšie množstvo zmienok o projekte BRI.¹²⁰

Slovensko bolo poslednou krajinou spomedzi V4, v ktorej sa začal počet čínskych investícií po vstupe do EÚ zvyšovať. Najviditeľnejšie rozdiely sme mohli badať po roku 2007. Aj keď podiel čínskych investícií na Slovensku je v porovnaní s Maďarskom, Poľskom či Českom pomerne nízky, pri pohľade na všetky krajiny SVE a veľkosť Slovenska, je však relatívne významný. Dôležité sú investície v automobilovom sektore, napríklad spoločnosti SaarGummi, ZVL Auto, Mesnac, či Inalfa Roof Systems. Ďalej sú tu zastúpené aj spoločnosti Huawei a Lenovo investujúce v IT sektore.¹²¹ Pokiaľ ide o Slovensko, reakcia na dianie v kauze Huawei prišla o niečo neskôr ako v ostatných krajinách. V októbri 2020 však ministri zahraničných vecí Slovenska a USA, Ivan Korčok a Mike Pompeo podpísali vyhlásenie o bezpečnosti 5G sietí. Slovensko sa teda podobne ako ostatné krajiny SVE zaviazalo, že v tejto oblasti bude preverovať dodávateľov a ich prípadnú prepojenosť na zahraničnú vládu, bude trvať na transparentnosti riadenia spoločností a na dodržiavaní práv duševného vlastníctva.¹²²

Medzi krajiny SVE, kde Čína investuje najviac patria okrem vyšehradských krajín aj Bulharsko a Rumunsko, ktoré do EÚ vstúpili v roku 2007, čím sa stali zaujímavými pre

¹¹⁹ Sell147: Shanghai Maling (Czech) A.S. [online]. [cit. 2021-28-03] Dostupné na internete: <<http://www.sell147.com/company/Czech-Republic/196152.htm>>

¹²⁰ Karásková, I.: How China Influences Media in Central and Eastern Europe. 2019. In: Chinaobservers. [online]. [cit. 2021-28-03] Dostupné na internete: <<https://chinaobservers.eu/how-china-influences-media-in-central-and-eastern-europe/>>

¹²¹ McCaleb, A., Szunomár, Á.: Chinese foreign direct investment in central and eastern Europe: an institutional perspective. 2017. In: Chinese investment in Europe: corporate strategies and labour relations.

¹²² Karásková, I. a kolektív.: Huawei in Central and Eastern Europe: Trends and Forecast. 2021. In: China in Central Europe.

čínske PZI.¹²³ Rumunsko je dokonca štvrtým najväčším príjemcom čínskych PZI po Maďarsku, Poľsku a Česku. Investície v Rumunsku sú predovšetkým „na zelenej lúke“ a týkajú sa odvetví ako stroje, IT, doprava. Hlavnými investormi sú Huawei, Shantuo Agricultural Machinery Equipment, či DHS. Spomínaná spoločnosť Shantuo Agricultural Machinery Equipment, zaoberajúca sa výrobou strojov, ťaží z rumunského členstva v EÚ a medzi jej hlavné exportné trhy patrí severoamerický región, či Rusko. V Bulharsku čínske investície prúdia do telekomunikácií, televízie, IT sektoru, poľnohospodárstva, či strojárstva.¹²⁴

Avšak vo všeobecnosti spolupráca krajín SVE a Číny vo formáte Platformy 17+1 zatiaľ nepriniesla očakávané výsledky. Aj keď v niektorých krajinách objem čínskych investícií výrazne stúpa, spolupráca medzi ČĽR a danou krajinou sa zvyšuje a Čína získava väčší prístup do odvetví ako je automobilové, strojárské, elektronické, či IT, ide skôr o vzájomnú dohodu medzi Čínou a danou krajinou. Nebolo to teda pravidlom pre každú krajinu patriacu pod tento projekt a takisto sa zatiaľ nedá hovoriť o úspešnosti platformy. Z uvedených spoluprác najmä medzi krajinami V4 a Číny môžeme konštatovať, že najvýraznejšie vzájomná interakcia stúpila medzi Čínou a Maďarskom, kde čínske investície dosiahli najvyššie hodnoty spomedzi všetkých členských krajín platformy. Čo sa týka obáv EÚ a USA, ktoré platformu často považujú za snahu Číny o rozdelenie Európy, či o snahu o získanie prístupu na trh EÚ cez jej „slabšie“ stránky, tak je veľmi zložitá zaujať konkrétne stanovisko s jediným tvrdením a považovať ho za jediné pravdivé. Doposiaľ platforma nepriniesla výrazné nárasty investícií z Číny do krajín SVE, možno s výnimkou krajín V4. Takmer všetky krajiny SVE definovali svoje priority, ktoré jednoznačne smerujú k EÚ. V jednotnej EÚ vidia tieto krajiny svoju budúcnosť, čo ukázala aj kauza Huawei. Čínska telekomunikačná spoločnosť Huawei sa v EÚ stretla s kritikou, pričom bola obvinená z prenikania do citlivých odvetví v EÚ. Okrem EÚ sa proti spoločnosti Huawei postavili aj

¹²³ Európska rada: 10th anniversary of the accession of Bulgaria and Romania to the EU. 2017. [online]. [cit. 2021-28-03] Dostupné na internete: <<https://www.consilium.europa.eu/sk/documents-publications/library/library-blog/posts/10th-anniversary-of-the-accession-of-bulgaria-and-romania-to-the-eu/>>

¹²⁴ McCaleb, A., Szunomár, Á.: Chinese foreign direct investment in central and eastern Europe: an institutional perspective. 2017. In: Chinese investment in Europe: corporate strategies and labour relations.

USA či Austrália.¹²⁵ Pri budovaní 5G sietí bola spoločnosť obvinená z porušovania práv duševného vlastníctva a západné krajiny ju často spájajú s teóriou čínskej hrozby. Na ochranu citlivých odvetví v EÚ sa začali sprísňovať podmienky prijatia zahraničných investícií, čo poznáme ako investičný skríning. Z uvedených informácií vyplýva že z pohľadu mnohých západných štátov predstavujú čínske PZI v tomto regióne pre EÚ ako celok viac rizík než príležitostí. Rizikom pritom máme na mysli citlivé odvetvia, ku ktorým sa čínske spoločnosti vďaka svojim investičným aktivitám dostávajú. Za nedostatočné príležitosti pre cieľové krajiny čínskych PZI považujeme investičné aktivity v rámci Platformy 17+1 v jej členských štátoch okrem Maďarska, Poľska, Česka, Rumunska a napríklad Bulharska. S určitosťou však môžeme povedať že doterajšie investície Číny v krajinách SVE v rámci platformy umožnili Číne prístup na európske trhy a z nich napríklad aj na severoamerické. Otázkou zostáva, či sa čínska orientácia v rámci platformy v budúcnosti nezameria aj na iné regióny a v akých oblastiach bude investovať. Z uvedených investícií vyplýva, že Čína v tomto regióne investovala predovšetkým do sektorov s vyššou pridanou hodnotou ako v iných regiónoch. Hlavná hypotéza a teda to, či predstavujú čínske PZI skôr riziko než príležitosť pre cieľovú krajinu, sa stretáva s odlišným vnímaním vo vnútri samotnej EÚ. Zatiaľ čo niektoré štáty EÚ jasne vyjadrili svoj nesúhlas s čínskymi investičnými aktivitami vo vybraných oblastiach hospodárstva, Maďarsko je týmto investíciám naklonené.

2.2 Čínske investície v Afrike

Po vstupe do nového tisícročia založila Čína investičné podporné centrá v Afrike a podpísala dohody o podpore investícií s viac ako 20 krajinami. Aj vďaka tomu a podpore čínskych firiem zo strany vlády v rámci stratégie „Go global“ sa odvtedy objem PZI smerujúcich do afrických krajín značne zvýšil. Od roku 2010 Čína pokrývala až štvrtinu svojej spotreby ropy práve dovozom ropy z Afriky, konkrétne zo Sudánu, Angoly, Nigérie,

¹²⁵ Štrba, P.: Ukradli nám Číňania naše technológie? O čom je kauza Huawei. 2019. In. Aktuality. [online]. [cit. 2021-28-03] Dostupné na internete: <<https://www.aktuality.sk/clanok/692188/huawei-cina-dusevne-vlastnictvo-explainer-vysvetlenie/>>

Rovníkovej Guiney, Alžírsku, Čadu a Gabonu.¹²⁶ Napriek tomu že najväčší podiel na PZI Číny v Afrike má výroba spolu so sektorom služieb, odvetvia súvisiace so zdrojmi nerastných surovín predstavujú až tretinu hodnoty čínskych investícií.¹²⁷ Jednotlivé sektorové rozdelenie investícií sa podľa krajín líši, avšak ťažobné projekty a projekty súvisiace s infraštruktúrou či energetikou sú bežné takmer na celom kontinente. Naproti tomu Čínske investície do malých maloobchodných predajní nevytvárajú takmer žiadne väzby na miestnu ekonomiku. Ponúkaný spotrebný tovar je veľmi lacný a tým pádom aj veľmi obľúbený u väčšiny chudobnejších spotrebiteľov. Tieto čínske obchody však negatívne vplyvajú na malých miestnych podnikateľov, ktorých obchody boli skôr či neskôr v dôsledku čínskej konkurencie zavreté. Za následok to malo stratu asi tisícky pracovných miest v Nigérii, Južnej Afrike, Sudáne, Etiópii, Zambii atď.¹²⁸

V roku 2007 bol založený fond CADF (The China – Africa Development Fund), ktorý bol zriadený v Číne a je podporovaný Čínskou rozvojovou bankou na podporu čínskych firiem, ktoré sa rozhodli vstúpiť na africký kontinent.¹²⁹ Tento projekt sa zameriaval predovšetkým na podporu tých podnikov, ktoré investujú v oblasti nerastných surovín, v ich ťažbe, spracovaní a vývoze. Investície smerom do Afriky výrazne rástli, pričom ČĽR ich nazývala rozvojovou pomocou. Za 6 rokov vzrástli investície do infraštruktúry v Afrike z 1 miliardy dolárov v roku 2001 na 6 miliárd v roku 2006. Tieto investície sa dotkli 35 afrických krajín no až tri štvrtiny z nich išli do Sudánu, Etiópie, Angoly a Nigérie. Investovalo sa najmä do energetiky a výstavby infraštruktúry. V roku 2007 vtedajší generálny tajomník KSČ a zároveň 6. prezident ČĽR¹³⁰ Chu Ťin-tchao na návšteve afrického kontinentu prisľúbil prezidentovi Sudánu stavbu škôl, či nový prezidentský palác. Taktiež ponúkol bezúročnú pôžičku a odpisy predchádzajúcich dlhov. Do Sudánu, ktorý bol do roku 2011 najväčším africkým štátom, pribudla k už vybudovaným cestám, mostom a 1600 km dlhému ropovodu aj nová rafinéria. Tieto investície prispeli k tomu, že zo Sudánu sa do Číny vyváža denne veľké množstvo sudánskej ropy, ktorá je hodnotená ako veľmi kvalitná. O úspechu by sme

¹²⁶ Baah, A. Y., Jauch, H.: Chinese Investments in Africa : A Labour Perspective. 2009.

¹²⁷ Baah, A. Y., Jauch, H.: Chinese Investments in Africa : A Labour Perspective. 2009.

¹²⁸ Baah, A. Y., Jauch, H.: Chinese Investments in Africa : A Labour Perspective. 2009.

¹²⁹ Chen, J.: China-Africa Development Fund (CADFund). 2019. In: Investopedia. [online]. [cit. 2021-28-03] Dostupné na internete: <<https://www.investopedia.com/terms/c/china-africa-development-fund.asp>>

¹³⁰ Brown, K.: CEO, CHINA : The Rise of Xi Jinping. 2016.

mohli hovoriť čo sa týka rokovaní s Nigériou. Tu v oblasti nálezísk ropy majú čínske firmy takmer 40% podiel.¹³¹

Z nerastných surovín sú pre Čínu okrem už spomínanej ropy podstatné aj medená či železná ruda najmä v Južnej Afrike, kobalt vyskytujúci sa v Konžskej demokratickej republike a Južnej Afrike, mangán z Ghany a Gabonu, drevo z Rovníkovej Guiney a Gabonu, či chróm ťažiaci sa v Južnej Afrike a na Madagaskare.

Čínske PZI pochádzajú takmer vždy od firiem, ktoré sú úplne alebo čiastočne vlastnené štátom, fungujú počas dlhých časových horizontov a sú súčasťou bilaterálnych vzťahov, ktoré Čína nadväzuje s africkými štátmi. Keďže africké krajiny boli dlhodobo kolonizované západnými krajinami, tieto tu majú stále vplyv. A práve tu je tak viditeľný rozdiel vo financovaní a podpore PZI. Kým väčšina západných PZI v Afrike pochádza od súkromných spoločností, ktoré sa zameriavajú na maximalizáciu svojho zisku a majú krátkodobé časové horizonty, u čínskych PZI je to presne naopak.¹³²

FOCAC je skratkou pre Fórum pre čínsko-africkú spoluprácu, ktoré bola založené v roku 2000 za účelom zvýšenia vzájomnej spolupráce Číny a afrického kontinentu vo viacerých oblastiach. Na konci 20. storočia v Číne rástla vôľa investovať v Afrike. V roku 1995 začala vláda poskytovať zvýhodnené pôžičky čínskym podnikom, ktoré chceli investovať v Afrike. Po zlých skúsenostiach so západnými investormi boli africké štáty ochotné prijať čínske investície.¹³³

Od založenia FOCAC už prešlo viac ako 20 rokov. Fórum pre spoluprácu pomohlo zvýšiť vzájomnú interakciu medzi Čínou a africkým kontinentom, Čína sa v stala najväčším hospodárskym partnerom Afriky v roku 2009, kedy predbehla USA.¹³⁴ Žiadna iná krajina neinvestuje v Afrike v takom širokom spektre oblastí ako práve Čína. Podľa porovnaní

¹³¹ Baláž, P., Szokeová, S., Zábojník, S.: Čínska ekonomika, nová dimenzia globalizácie svetového hospodárstva. 2012.

¹³² Baah, A. Y., Jauch, H.: Chinese Investments in Africa : A Labour Perspective. 2009.

¹³³ Aiping, Z., Zhan, S.: Origin, Achievements, and Prospects of the Forum on China-Africa Cooperation. 2018. In: China International Studies.

¹³⁴ Eurasiantimes: China Africa Trade: Chinese have Replaced Britishers as our Masters! 2017. [online]. [cit. 2021-29-03 Dostupné na internete: <<https://eurasianimes.com/china-africa-trade-relations/>>

priame zahraničné investície Číny v Afrike zaznamenali až stonásobný nárast v roku 2019 od založenia fóra v roku 2000.¹³⁵

Je zrejmé, že FOCAC výrazne posilnil spoluprácu medzi Čínou a Afrikou. Projekt BRI by mal túto spoluprácu ešte viac upevniť, pričom vzájomné vzťahy by sa mali rozšíriť najmä o kritické oblasti, ktoré sú v afrických krajinách nutné. Išlo by teda predovšetkým o podporu udržateľného rozvoja, či o zlepšenie života, zdravia a bezpečnosti ľudí.¹³⁶ Stretnutia zoskupenia FOCAC sa konajú každé tri roky, je na nich prerokovávaný ďalší postup investícií, do akých oblastí pôjdu. Pri stretnutí v roku 2018 v Pekingu bol vyhodnotený obrovský nárast čínskych investícií v Afrike do ľudského kapitálu a odbornej prípravy Afričanov v rôznych oblastiach, ako napríklad v politike, športovom lekárstve, či poľnohospodárstve. ČĽR taktiež udelila množstvo vládnych štipendií a sponzorovala viac ako 2000 výmen študentov. Čína sa tak stala treťou najvyhľadávanejšou destináciou afrických študentov po USA a Veľkej Británii. Podľa akčného plánu FOCAC z roku 2018 má Čína v pláne investovať naďalej v školení afrického ľudu a to v oblastiach ako školenie protikorupčných úradníkov, presadzovanie práva, rozvoj poľnohospodárstva, či vyšskolenie miestnych učiteľov čínštiny. Fóra sa zúčastnili všetky africké štáty okrem Eswatini, ktoré udržiava diplomatické vzťahy s Taiwanom, čo mu neumožňuje nadväzovať plnohodnotné diplomatické vzťahy s ČĽR kvôli jej politike „jednej Číny“. Na stretnutí FOCAC bola zdôraznená aj otázka bezpečnosti, týkajúca sa terorizmu v Saheli, a bol založený čínsko-africký fond pre mier a bezpečnosť v rámci BRI.¹³⁷

Čínske PZI v Afrike sú diverzifikované čo sa týka oblastí do ktorých sa investuje, aj krajín, v ktorých sa investuje. V prvých rokoch od založenia združenia FOCAC boli podpísané najmä dohody s krajinami, ktoré sú bohaté na prírodné zdroje ako ropa a zemný plyn. Boli to Alžírsko, Keňa, Angola, Nigéria, Etiópia či Sudán. Ďalej sa Čína podieľala na investíciách do množstva infraštruktúrnych projektov, ktoré zahŕňajú prístavy, cesty,

¹³⁵ FOCAC: 20 years of FOCAC has borne fruit. 2021. From: Chinadaily. [online]. [cit. 2021-29-03] Dostupné na internete: <http://www.focac.org/eng/zfzs_1/t1845852.htm>

¹³⁶ FOCAC: 20 years of FOCAC has borne fruit. 2021. From: Chinadaily. [online]. [cit. 2021-29-03] Dostupné na internete: <http://www.focac.org/eng/zfzs_1/t1845852.htm>

¹³⁷ Benabdallah, L., Robertson, W.: Xi Jinping pledged 60 billion dollars for Africa. Where will the money go? 2018. In: The Washington Post. [online]. [cit. 2021-29-03] Dostupné na internete: <<https://www.washingtonpost.com/news/monkey-cage/wp/2018/09/17/xi-jinping-pledged-60-billion-for-africa-where-will-the-money-go/>>

priehrady, železnice, letiská, či stanice po celom kontinente. Významná bola výstavba železnice v Etiópii, ktorú financovali čínske spoločnosti. Ide o prvú elektrifikovanú železnicu spájajúcu viacero národov v Afrike. Išlo o investície čínskych spoločností China Railway Group a China Civil Engineering Construction Corporation.¹³⁸

Medzi hlavné stimuly rastúcich čínskych investícií v Afrike rozhodne patrí potreba Číny zaobstaráť si dodávky ropy a iných energetických zdrojov, ktoré udržia čínske hospodárstvo na globálnej úrovni. Západné krajiny často Čínu v tomto ohľade kritizujú, tvrdia, že nejde o win-win spoluprácu a africký kontinent je v strate. Predpokladá sa totiž, že množstvo surovín, ktoré si Čína z Afriky dováža má vyššiu hodnotu ako čínske investície v Afrike. Avšak ročná miera rastu sa v mnohých afrických krajinách zvýšila, čo bolo priamo spojené s čínskymi PZI a aj s nákupom ropy z Afriky. Taktiež rastúce investície stimulovali cestovný ruch, keďže veľa čínskych podnikateľov a obchodníkov cestuje do Afriky za účelom tvorby pracovných ciest. Čínska vláda dokonca propagovala isté destinácie vhodné na takýto účel ciest, čo výrazne podporilo africký turizmus.¹³⁹

S rastúcimi čínskymi PZI v Afrike však rastie aj kritika týkajúca sa týchto investícií. Čína býva označovaná za novú neokoloniálnu mocnosť. Pravdou je, že Čína začína vo viacerých afrických krajinách dominovať v miestnom hospodárstve. Lacný čínsky priemyselný tovar dovážaný do afrických štátov často likviduje miestnych priemyselných výrobcov, ktorí čínskemu tovaru nedokážu konkurovať. Taktiež budovanie potrubí, diaľnic, železníc a ciest sa často vníma ako výhoda primárne určená Číne, keďže túto infraštruktúru môže využiť na zasielanie ďalších afrických zdrojov do Číny. Mnohé projekty si vyslúžili kritiku kvôli tomu, že vytvárajú len malé množstvo pracovných miest pre Afričanov, pretože Čína si väčšinou robotníkov dováža sama priamo z Číny. Lacné čínske produkty teda zaplavujú africký trh, miestna výroba nedokáže čínskemu tovaru konkurovať a mnohí ľudia prichádzajú o prácu. Pri budovaní infraštruktúrnych projektov by sa mohlo uplatniť

¹³⁸ Xinhua: Chinese-built Ethiopia-Djibouti railwai wins acclaim for driving Ethiopia's import-export needs. 2019. [online]. [cit. 2021-29-03] Dostupné na internete: <http://www.xinhuanet.com/english/2019-07/24/c_138251826.htm>

¹³⁹ Salam Rodi, A.: Chinese FDI in Sub-Saharan Africa. 2019. [online]. [cit. 2021-29-03] Dostupno na internete: https://www.researchgate.net/publication/335393724_Chinese_FDI_in_Sub-Saharan_Africa

množstvo Afričanov, avšak Čína uprednostňuje vlastných robotníkov. Teda kritika čínskych PZI ohľadom nízkej tvorby pracovných miest je opodstatnená.¹⁴⁰

Stavebníctvo a ťažobný priemysel sú najvýznamnejšími odvetviami, kam čínske PZI v Afrike prúdia. V prípade Zambie sú to práve spomínané sektory, kam čínske investície najviac smerovali. Avšak tu sa dostávame k ďalšej kontroverzii čínskych investícií. Stavebná spoločnosť China Henan International Cooperation GroupCO, zaoberajúca sa stavbou ciest, získala výsostné postavenie na trhu so stavbou ciest v Zambii a to cez veľmi nízke cenové ponuky, ktorým nebolo možné konkurovať. Zároveň čínske spoločnosti v Zambii investovali do akvizície zambijských medených baní.¹⁴¹ Čína patrí medzi najväčších spotrebiteľov medi na svete. Najväčšou čínskou ťažobnou spoločnosťou v Zambii je Chambishi Copper Mine, ktorú vlastní spoločnosť Non-Ferrous Company Africa (NFCA). NFCA je zároveň dcérskou spoločnosťou čínskeho štátom vlastneného podniku China Nonferrous Metal Mining Group (CNMC). Spoločnosť CNMC kúpila aj ďalšiu medenú baňu v Zambii, konkrétne Luanshya. Okrem medi je dôležitou zambijskou surovinou aj nikel, čínska spoločnosť Jinchuan Mining Group získala majoritný podiel aj v jedinej zambijskej bani na nikel. Spoločnosť NFCA nemá najlepšiu reputáciu čo sa týka pracovných a environmentálnych postupov. Tejto negatívnej reputácii nepomohol fakt, že pri výbuchu v bani v Zambii v roku 2005 zahynulo 50 zambijských pracovníkov. Zambijskí pracovníci v týchto baniach majú veľmi nízke platy napriek tomu, že pri svojej práci riskujú vlastné životy. Avšak zlé pracovné podmienky nemusia súvisieť len so zlým zaobchádzaním zo strany čínskych investorov, ale aj so zlyhaním Zambijskej vlády v tejto otázke a v nedostatku vhodných pracovných zákonov, ktoré je treba implementovať.¹⁴²

¹⁴⁰ Etzioni, A.: Is China a New Colonial Power? 2020. In: The Diplomat. [online]. [cit. 2021-29-03] Dostupné na internete: <<https://thediplomat.com/2020/11/is-china-a-new-colonial-power/>>

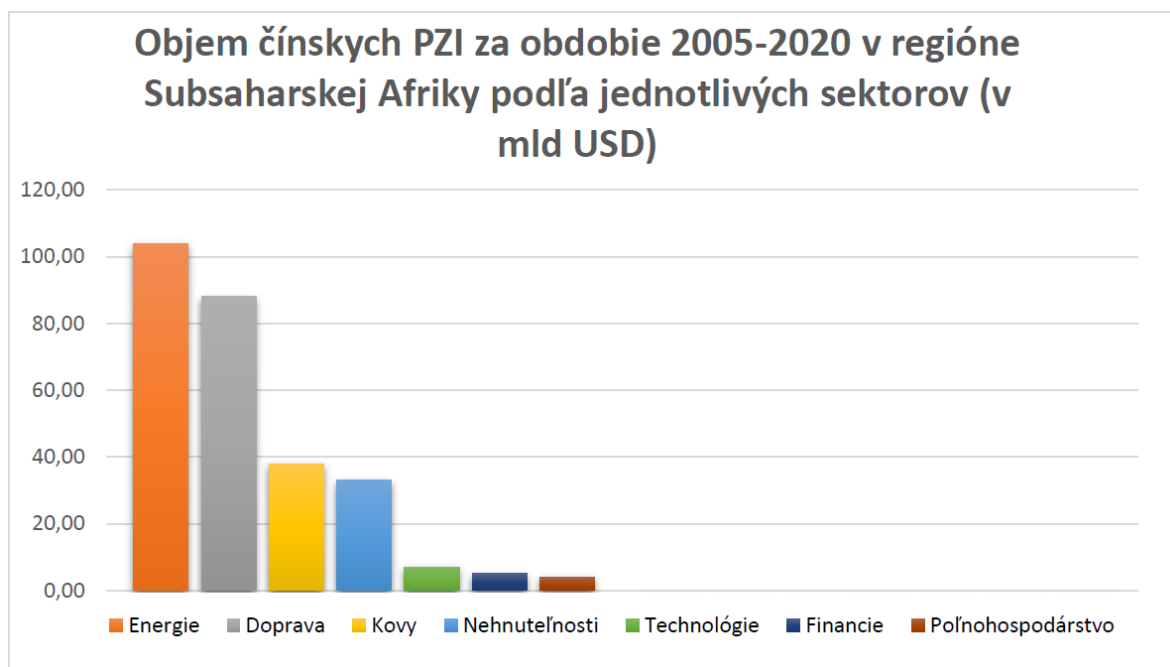
¹⁴¹ Dudhia, A.: Silk Road or Dragon Path? The Impact of Chinese Investment in Zambia. 2021. In: African legal network. [online]. [cit. 2021-29-03] Dostupné na internete: <<https://www.africalegalnetwork.com/zambia/news/silk-road-or-dragon-path-the-impact-of-chinese-investment-in-zambia/>>

¹⁴² Li, P.: The Myth and Reality of Chinese Investors: A Case Study of Chinese Investment in Zambia's Copper Industry. 2010. In: South African Institute of International Relations. [online]. [cit. 2021-29-03] Dostupné na internete: <http://generatietransitie.be/sites/default/files/bijlages/myth_reality_of_chinese_investors_zambian_copper_case_study.pdf>

Africký kontinent sa v rámci spolupráce s ČĽR vo formáte FOCAC stal obrovským trhom, kam začali čínske PZI prúdiť. Pre Čínu znamená Afrika obrovský trh pre svoje výrobky, ale aj zdroj surovín, z ktorého vyváža potrebné suroviny do Číny. Mnohým africkým krajinám poskytuje táto spolupráca rôzne príležitosti, napríklad v podobe nových pracovných miest, vzdelávania sa v rôznych oblastiach, novej infraštruktúry a v neposlednom rade aj v podobe novej, čínskej kultúry. Aj keď býva Čína často kritizovaná, pretože v rámci svojich projektov zamestnáva v prvom rade vlastných, dovážaných robotníkov a jej angažovanosť voči Afrike by mohla byť aj efektívnejšia, nie je pochyb, že mnohé africké štáty z čínskej ekonomickej aktivity v Afrike ťažia. To ako je investícia prijatá a uskutočnená závisí vo veľkej miere aj od vládnej politiky daného štátu a súvisí s často skorumpovanou vládou daného štátu. Pravdou je, že africké štáty sú často odkázané na pomoc zahraničných krajín a zahraničných investorov a Čína využila „prázdne“ miesto, kde už európski či americkí investori nemali záujem investovať. PZI môžu byť výborným prostriedkom, ktorý by pomohol v rozvoji mnohých afrických štátov. To by bolo možné len ak by sa miestne legislatívy upravili čo sa týka prijímania a riadenia PZI a boli by nastavené tak, aby mal africký ľud z týchto investícií čo najväčší možný úžitok. Zároveň by mala úžitok aj samotná investorská krajina, v tomto prípade Čína. V prípade tohto regiónu sa nám podarilo potvrdiť hypotézu, že vo vyspelejších regiónoch sveta sa čínske PZI sústreďujú do oblastí s vyššou pridanou hodnotou, resp. v menej vyspelých regiónoch do oblastí s nižšou pridanou hodnotou. Čínske PZI v štátoch Afriky sa stotožňujú s druhou časťou hypotézy.

Na základne grafu číslo 4 vidíme, že najviac PZI z Číny v Subsaharskej Afrike išlo práve do budovania v oblasti energetiky a infraštruktúry, ako napríklad železníc a ciest. V rokoch 2005 až 2020 dosahoval objem čínskych PZI v krajinách Subsaharskej Afriky investovaný do energetiky viac ako 100 miliárd USD. Afrika je pre čínske investície významná aj kvôli kovu, ktoré sa tu nachádzajú. Do tejto oblasti investovala ČĽR v danom časovom období takmer 40 miliárd USD. Viac ako 30 miliárd USD sa investovalo do oblasti nehnuteľností. Zaostávajú oblasti investovania do technológií, či do poľnohospodárstva.

Graf 4: Čínske PZI v Subsaharskej Afrike

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa <https://www.aei.org/china-global-investment-tracker/>

2.3 CASCF

Skratka CASCF označuje *China-Arab States Cooperation Forum*, teda formálnu spoluprácu medzi ČĽR a Ligou arabských štátov, ktorá združuje 21 arabských krajín. Táto iniciatíva medzi Čínou, krajinami severnej Afriky a krajinami Blízkeho východu bola založená v roku 2004 na návšteve vtedajšieho vodcu ČĽR Chu Ťin-tchaa v Káhire, kde je sídlo Ligy arabských štátov. Cieľom CASCF je podpora spolupráce medzi jej členmi. Hlavnými oblasťami vzájomnej spolupráce sú politika, obchod, kultúra, zahraničné vzťahy či spoločné presadzovanie medzinárodného mieru a rozvoja.¹⁴³ Vzájomná spolupráca vrátane hospodárskych a obchodných výmen či investícií sú okrem CASCF podporené aj projektom BRI, ktorý zahŕňa niekoľko návrhov na stimuláciu spolupráce medzi Čínou a arabskými krajinami. V rámci BRI sa regiónu najviac dotýkajú čínsko-stredozápadný ázijský

¹⁴³ BRICS Policy Center: The China – Arab States Cooperation Forum (CASCF). 2016. [online]. [cit. 2021-05-04] Dostupné na internete: < <https://bricspolicycenter.org/en/forum-de-cooperacao-china-paises-arabes/?fbclid=IwAR0KfHB8OVSKUsMjUNMWq6DMEht8XGfCKjTaPqv18A9coGgBCiLE7dfjQ0E>>

hospodársky koridor a čínsko-pakistanský hospodársky koridor. Keďže región Blízkeho východu je pre Čínu z hľadiska energetických zdrojov veľmi dôležitý, zohráva podstatnú úlohu v rámci BRI. Čína patrí medzi popredných svetových dovozcov ropy a veľká časť tejto ropy pochádza z regiónu Blízkeho východu. V roku 2018 bol Irak tretím najväčším dodávateľom ropy ČĽR a Saudská Arábia bola druhá.¹⁴⁴ Tento región je pre prácu dôležitý z hľadiska jeho začlenenia v rámci BRI, ktorá je neoddeliteľnou súčasťou čínskej zahraničnej politiky a smerovania čínskych PZI. Na príklade tohto regiónu vidíme aj jeden z hlavných záujmov Číny v zahraničí – zdroj energií. Z hľadiska energetiky boli čínske PZI najvýznamnejšie v Saudskej Arábii, SAE, Iraku aj v Egypte.

Čína čoraz viac investuje v regióne Blízkeho východu a severnej Afriky. Aj keď sú tieto PZI nižšie ako napríklad PZI prúdiace z Číny do regiónu Subsaharskej Afriky, majú rastúci trend. Od roku 2010 ČĽR investovala do takmer všetkých krajín Blízkeho východu miliardy dolárov a v roku 2016 predbehla Spojené arabské emiráty, ktoré boli dovtedy najväčším investorom v regióne.¹⁴⁵ V roku 2005 bol objem čínskych PZI v regióne viac ako 2,5 miliardy USD, v roku 2010 sa viac ako stonásobil na hodnotu 8,3 miliardy USD. V roku 2015 nebol nárast taký viditeľný ako za predchádzajúce päťročné obdobie, PZI boli za tento rok vo výške viac ako 11 miliárd USD. Za rok 2018 čínske PZI dosahovali doterajšie maximum a to viac ako 22 miliárd USD.¹⁴⁶ Z celkových PZI od roku 2005 do roku 2020 išla ich najväčšia časť do oblasti energetiky, takmer 90 miliárd USD. Druhý najvyšší objem smeroval do oblasti dopravy a na treťom mieste bol sektor nehnuteľností. Do oboch sektorov investovali čínske spoločnosti viac ako 30 miliárd USD.¹⁴⁷

¹⁴⁴ Han, A., Rossi, R.: What are the implications of expanded Chinese investment in the MENA region? 2018. In: Atlantic Council. [online]. [cit. 2021-10-04] Dostupné na internete: <<https://www.atlanticcouncil.org/blogs/menasource/what-are-the-implications-of-expanded-chinese-investment-in-the-mena-region/?fbclid=IwAR0hwlp0Qdi320vY37DPD8oO-wGMbSVdUkV18YCQba24Wxq9lbHATNgkQn0>>

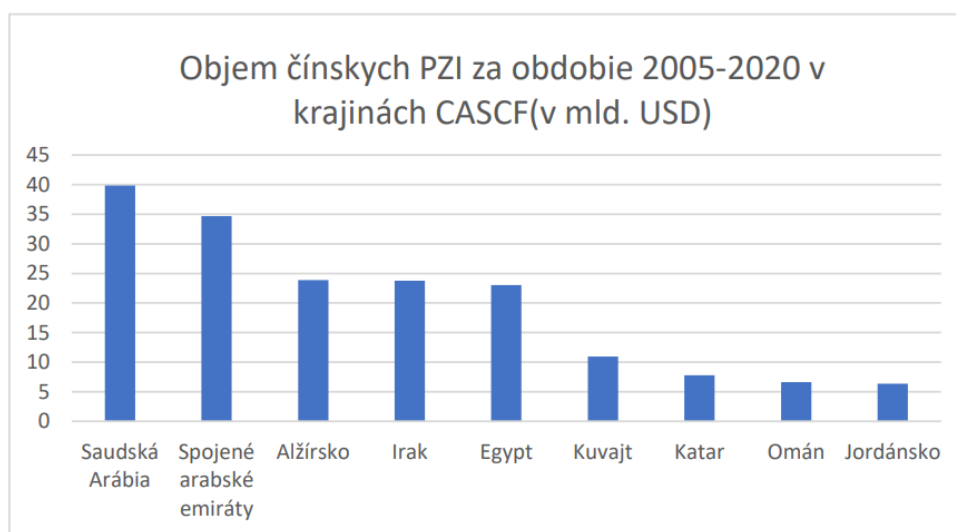
¹⁴⁵ Han, A., Rossi, R.: What are the implications of expanded Chinese investment in the MENA region? 2018. In: Atlantic Council. [online]. [cit. 2021-10-04] Dostupné na internete: <<https://www.atlanticcouncil.org/blogs/menasource/what-are-the-implications-of-expanded-chinese-investment-in-the-mena-region/?fbclid=IwAR0hwlp0Qdi320vY37DPD8oO-wGMbSVdUkV18YCQba24Wxq9lbHATNgkQn0>>

¹⁴⁶ American Enterprise Institute: China Global Investment Tracker. [online]. [cit. 2021-03-04] Dostupné na internete: <<https://www.aei.org/china-global-investment-tracker/>>

¹⁴⁷ American Enterprise Institute: China Global Investment Tracker. [online]. [cit. 2021-03-04] Dostupné na internete: <<https://www.aei.org/china-global-investment-tracker/>>

Na grafe číslo 6 môžeme vidieť, že za obdobie od roku 2005 do roku 2020 najviac čínskych PZI smerovalo v rámci regiónu do Saudskej Arábie, takmer 40 miliárd USD. Viac ako 30 miliárd USD čínskych PZI smerovalo do SAE. Na treťom mieste bolo Alžírsko kam smerovalo takmer 25 miliárd USD a podobný objem financií išiel aj do Iraku a Egypta. Významné množstvo PZI ďalej bolo investovaných v Kuvajte, Katare, Ománe či v Jordánsku.

Graf 5: Čínske PZI v krajinách CASCF

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe: <https://www.aei.org/china-global-investment-tracker/>

Alžírsko patrí ku krajinám tohto regiónu, v ktorých ČĽR investovala najviac. Prvotné čínske PZI smerovali do oblasti nehnuteľností, no čínske štátne spoločnosti sa dostali k veľkým infraštruktúrnym projektom ako budovanie železníc a diaľnic v hodnote viac ako 11 miliárd USD. Významná bola investícia spoločnosti China National Petroleum Corporation v oblasti alžírskoho ropného poľa Zarzaitime.¹⁴⁸ Od roku 2007 sa čínske PZI v Alžírsku sústreďujú aj v automobilovom priemysle. Významná je z tohto pohľadu

¹⁴⁸ African Development Bank: Chinese Investments and Employment Creation in Algeria and Egypt. 2012. [online]. [cit. 2021-10-04] Dostupné na internete: <<https://www.afdb.org/fileadmin/uploads/afdb/Documents/Publications/Brochure%20China%20Anglais.pdf>>

investícia čínskej automobilovej spoločnosti Jiangling Motors Corporation.¹⁴⁹ V roku 2008 bola významná investícia čínskej automobilovej spoločnosti Changhe Automobile, ktorá uzavrela dohodu so spoločnosťou Fandi Motors o výrobe osobných vozidiel.¹⁵⁰ V roku 2018 čínska automobilová spoločnosť Shaanxi Automobile Group otvorila svoj prvý montážny závod a investovala vo forme joint-venture s alžírskou spoločnosťou Mazouz Trade Group.¹⁵¹ Od roku 2005 do roku 2020 investovali čínske spoločnosti do oblasti dopravy v Alžírsku viac ako 14,5 miliardy USD.¹⁵² Investície čínskych firiem v Alžírsku nesmerovali do energetického sektora, ale do dopravy, čo je aj dôvodom bližšej analýzy investícií na príklade Alžírsku.

Aj Egypt patrí medzi významné cieľové krajiny čínskych PZI v rámci krajín CASCF. Čínske investície mali výrazný vplyv na egyptskú ekonomiku už na začiatku 21. storočia. V roku 2006 čínska spoločnosť CITIC spolu s ďalšou čínskou spoločnosťou Chalco investovala do ťažby hliníka v Egypte viac ako 900 miliónov USD. V roku 2008 bola významná investícia v hodnote 220 miliónov USD čínskej spoločnosti Chinese Harbour Engineering Company do lodnej dopravy. V roku 2010 čínske spoločnosti Rongshen Holding a Sinochem investovali do ropného priemyslu a to v hodnote 2 miliárd USD.¹⁵³ Čínske investície sa okrem ťažobného priemyslu a oblastí dopravy rozšírili aj o oblasť vojenskej spolupráce. Čínska spoločnosť pre letecké technológie China National Aero-Technology Import and Export Company sa podieľala na výrobe leteckých trénerov

¹⁴⁹ African Development Bank: Chinese Investments and Employment Creation in Algeria and Egypt. 2012. [online]. [cit. 2021-10-04] Dostupné na internete: <<https://www.afdb.org/fileadmin/uploads/afdb/Documents/Publications/Brochure%20China%20Anglais.pdf>>

¹⁵⁰ Econostrum: Automobile: offensive des constructeurs chinois en Algérie. [online]. [cit. 2021-10-04] Dostupné na internete: <https://www.econostrum.info/Automobile-offensive-des-constructeurs-chinois-en-Algerie_a405.html>

¹⁵¹ China Daily: China's truck manufacturing giant opens first assembly plant in Algeria. 2018. [online]. [cit. 2021-10-04] Dostupné na internete: <<https://www.chinadaily.com.cn/a/201805/09/WS5af2b634a3105cdcf651ceda.html>>

¹⁵² American Enterprise Institute: China Global Investment Tracker. [online]. [cit. 2021-03-04] Dostupné na internete: <<https://www.aei.org/china-global-investment-tracker/>>

¹⁵³ African Development Bank: Chinese Investments and Employment Creation in Algeria and Egypt. 2012. [online]. [cit. 2021-10-04] Dostupné na internete: <<https://www.afdb.org/fileadmin/uploads/afdb/Documents/Publications/Brochure%20China%20Anglais.pdf>>

v spolupráci s egyptskou spoločnosťou Egypt's Aircraft.¹⁵⁴ V rámci projektu BRI je významnou čínskou investíciou zóna ekonomickej a obchodnej spolupráce medzi ČLR a Egyptom, Suez Economic and Trade Cooperation Zone. Dôležitou oblasťou spolupráce je budovanie obchodnej infraštruktúry, ktorá je priamou súčasťou BRI. Čínske spoločnosti sa zaoberajú modernizáciou egyptských železníc a prístavov. V roku 2017 čínska firma China Railway Group uzavrela dohodu o budovaní železnice spájajúcej Káhiru s okolitými mestami vrátane Suezského prieplavu.¹⁵⁵ Od roku 2005 do roku 2020 išla najväčšia časť čínskych PZI do energetiky, viac ako 8 miliárd USD a na druhom mieste do oblasti nehnuteľností. Tu bol objem viac ako 6 miliárd USD.¹⁵⁶

So zreteľom na celkový objem čínskych PZI v krajinách tohto regiónu sa Irak umiestnil na štvrtom mieste s hodnotou viac ako 23 miliárd USD. Čo sa týka oblasti energetiky, čínske spoločnosti v Iraku od roku 2005 do roku 2020 investovali viac ako 21 miliárd USD, čo je najviac spomedzi všetkých krajín tohto regiónu.¹⁵⁷ Čína je zároveň najväčší obchodný partner Iraku a Irak je druhým najväčším dodávateľom ropy pre ČLR. Irak tiež patrí medzi krajiny, ktoré vítajú strategickú spoluprácu s Čínou v rámci BRI.¹⁵⁸ Z hľadiska ropného priemyslu boli významné investície čínskych spoločností China National Petroleum Corporation (CNPC), China National Offshore Oil Corporation (CNOOC) a China Petrochemical Corporation (Sinopec Group).¹⁵⁹ Spoločnosť CNPC bola prvou čínskou spoločnosťou pôsobiacou na irackom trhu s ropou. Má prístup ku štyrom ropným poliám v Iraku, pričom najväčší podiel má v ropnom poli Rumaila a to viac ako štyridsaťšesť percent

¹⁵⁴ African Development Bank: Chinese Investments and Employment Creation in Algeria and Egypt. 2012. [online]. [cit. 2021-10-04] Dostupné na internete: <<https://www.afdb.org/fileadmin/uploads/afdb/Documents/Publications/Brochure%20China%20Anglais.pdf>>

¹⁵⁵ Calabrese, J.: Towering Ambitions: Egypt and China Building for the Future. 2020. In: Middle East Institute. [online]. [cit. 2021-10-04] Dostupné na internete: <<https://www.mei.edu/publications/towering-ambitions-egypt-and-china-building-future>>

¹⁵⁶ American Enterprise Institute: China Global Investment Tracker. [online]. [cit. 2021-03-04] Dostupné na internete: <<https://www.aei.org/china-global-investment-tracker/>>

¹⁵⁷ American Enterprise Institute: China Global Investment Tracker. [online]. [cit. 2021-03-04] Dostupné na internete: <<https://www.aei.org/china-global-investment-tracker/>>

¹⁵⁸ Fenton.Harvey, J.: Chinese investment in Iraq provides gains for Baghdad, Beijing. 2019. In: Al-Monitor. [online]. [cit. 2021-10-04] Dostupné na internete. <<https://www.al-monitor.com/originals/2019/09/iraq-china-economy.html>>

¹⁵⁹ Al-SHAFIY, H. H. R.: CNPC, CNOOC, and SINOPEC in Iraq: Successful Start and Ambitious Cooperation Plan. 2015. In: Journal of Middle Eastern and Islamic Studies (in Asia).

a štyridsaťpäťpercentný podiel má aj v ropnom poli Halfaya.¹⁶⁰ Ropné pole Rumaila je najväčšie ropné pole v Iraku a je považované za jedno z najväčších ropných polí na svete. Spoločnosť CNOOC je tretou najväčšou národnou ropnou spoločnosťou v ČĽR. V roku 2010 uzavrela zmluvu s Irakom a stala sa väčšinovým vlastníkom ropných polí Missan s viac ako šesťdesiatpercentným podielom.¹⁶¹ Druhá najväčšia ropná spoločnosť v Číne, Sinopec Group, sa stala tretou čínskou spoločnosťou, ktorá podpísala kontrakt v ropnom priemysle v Iraku.¹⁶² Z týchto krajín bolo za obdobie rokov 2005 až 2020 najviac čínskych PZI smerovaných do Iraku, bolo to viac ako 21 miliárd USD.¹⁶³

Čínske PZI v oblasti krajín CASCF smerovali predovšetkým do energetického sektora, pričom najvýraznejšou oblasťou bol ropný priemysel. Do tejto oblasti smerovalo najviac čínskych PZI do Iraku, kde majú zastúpenie významné čínske ropné spoločnosti. Do oblasti energetiky prúdili investície aj v Saudskej Arábii, Spojených arabských emirátoch či v Egypte. Z pohľadu budovania infraštruktúry a dopravných projektov boli najvýznamnejšie investície realizované v Alžírsku. Okrem týchto oblastí sa čínske investície sústreďovali aj v automobilovom priemysle, či v oblasti nehnuteľností. V krajinách tohto regiónu neboli realizované takmer žiadne čínske PZI do oblasti technológií či financií od roku 2005 do roku 2020.¹⁶⁴ Z uvedeného vyplýva, že stratégia čínskych PZI sa v regióne krajín severnej Afriky a Blízkeho východu sústreďí predovšetkým na krajiny bohaté na nerastné suroviny, najmä ropu. Investície do oblasti dopravy vo veľkej miere súvisia práve s prepravou strategických surovín z cieľových krajín do ČĽR. Zároveň na príklade tohto regiónu vidíme prepojenosť

¹⁶⁰China National Petroleum Corporation: CNPC in Iraq, Sustainability Report. 2017. [online]. [cit. 2021-11-04] Dostupné na internete: <<https://www.cnpc.com.cn/en/Enlag/201907/a2082cc9c4444eaa99c973dd0e021847/files/3d2c41de747d4c7aa6a5e8157f188f4f.pdf>>

¹⁶¹ Iraq Business News: International Oil Companies: China National Offshore Oil Corporation (CNOOC). [online]. [cit. 2021-11-04] Dostupné na internete: <<https://www.iraq-businessnews.com/list-of-international-oil-companies-in-iraq/international-oil-companies-china-national-offshore-oil-corporation-cnooc/>>

¹⁶² Al-SHAFIY, H. H. R.: CNPC, CNOOC, and SINOPEC in Iraq: Successful Start and Ambitious Cooperation Plan. 2015. In: Journal of Middle Eastern and Islamic Studies (in Asia).

¹⁶³ American Enterprise Institute: China Global Investment Tracker. [online]. [cit. 2021-03-04] Dostupné na internete: <<https://www.aei.org/china-global-investment-tracker/>>

¹⁶⁴ American Enterprise Institute: China Global Investment Tracker. [online]. [cit. 2021-03-04] Dostupné na internete: <<https://www.aei.org/china-global-investment-tracker/>>

zahraničnopolitických záujmov ČĽR v rámci BRI a PZI čínskych spoločností. Dôležitým faktom ovplyvňujúcim vnímanie čínskych PZI v krajinách severnej Afriky a Blízkeho východu sú dobré vzťahy medzi ČĽR a niektorými z týchto štátov. Významné je napríklad partnerstvo Číny a Egyptu, ktoré má svoje korene ešte v 20. storočí, obe krajiny spolupracujú v ekonomickej, politickej aj hospodárskej oblasti. Ďalším príkladom je Irak, s ktorým má ČĽR taktiež veľmi dobré vzťahy. Irak považujeme za hlavný príklad štátu, ktorého vzťahy s Čínou súvisia takmer úplne len s ropou. Na rozdiel od Iraku uvádzame napríklad Egypt či Alžírsko, kde sú čínske investície diverzifikovanejšie. Medzi hlavné záujmy čínskej zahraničnej politiky patrí energetika, zdroje nerastných surovín a predovšetkým ropa, pretože tá je nevyhnutná na pokrytie hospodárskych aktivít vo vnútri ČĽR. V rámci partnerstva CASCF sa potvrdila hlavná hypotéza a to prepojenie zahraničnopolitických záujmov a priamych zahraničných investícií.

2.4 BRICS

Skratka BRICS označuje zoskupenie krajín, u ktorých sa predpokladá dynamický hospodársky rast, ktorý by mal zvýšiť ich moc voči tradičným vyspelým západným krajinám. Zároveň zoskupenie BRICS znamená aj istý posun v moci v 21. storočí medzi svetovými lídrami. Zoskupenie v prvom rade s diplomatickým formátom združovalo 4 krajiny a to Brazíliu, Rusko, Indiu a Čínu a bolo známe pod skratkou BRIC. V roku 2010 sa začlenením Južnej Afriky zmenilo na BRICS, ktoré v tejto forme poznáme dodnes.¹⁶⁵ Táto skupina zložená z najrýchlejšie rastúcich ekonomík z rozvíjajúcich sa ekonomík predstavuje viac ako 40% svetovej populácie, viac ako 20% svetového HDP, takmer tretinu svetového územia a okolo 18% globálneho obchodu. Skratku BRIC pôvodne vytvoril Jim O'Neill, vtedajší šéf ekonomického výskumu v rámci americkej investičnej spoločnosti Goldman Sachs v roku 2001 a označovala budúce svetové mocnosti 21. storočia, okrem USA.¹⁶⁶ Od roku 2009 sa pravidelne konajú stretnutia hlavných predstaviteľov týchto krajín a od roku 2011 spoločne

¹⁶⁵ Cooper, F. E.: BRICS, A Very Short Introduction. 2016.

¹⁶⁶ Jim O'Neill: Building Better Global Economic BRICs, 2001, For: Goldman Sachs. [online]. [cit. 2021-29-03] Dostupné na internete: <<https://www.goldmansachs.com/insights/archive/archive-pdfs/build-better-brics.pdf>>

aj s Juhoafrickou republikou, s ktorou má združenie BRICS svoje konečné zloženie.¹⁶⁷ Samotná spoločnosť Goldman Sachs už v počiatkoch zoskupenia predpovedala istú nadvládu Číny nad ostatnými pridruženými krajinami. Súvisí to aj s tým, že Čína je krajinou s najväčším počtom obyvateľov sveta, tiež vedie vo väčšine ekonomických ukazovateľov spomedzi týchto krajín a to zvyšuje jej postavenie na medzinárodnej scéne.¹⁶⁸ Skupina BRICS zlučuje rýchlo sa rozvíjajúce štáty, pričom táto oficiálna platforma poskytuje ČĽR rozvinuté ekonomické vzťahy s každou zo zainteresovaných krajín. Aj keď sú tieto štáty veľmi odlišné, či už z kultúrneho, historického, či geografického hľadiska, spája ich rastúci význam na medzinárodnej politickej a ekonomickej sfére. Čínske investície v Brazílii, Rusku, Indii a v Južnej Afrike do istej miery kopírujú úroveň rozvoja daných štátov a sú podmienené legislatívou v týchto štátoch. V Južnej Afrike boli PZI Číny smerované predovšetkým do ťažobného sektoru, no presúvajú sa aj do oblasti nehnuteľností a automobilov. Od roku 2005 do roku 2020 celkovo najvyšší objem investícií išiel do oblasti financií.¹⁶⁹ V Brazílii boli spočiatku čínske PZI tiež smerované do oblasti nerastných surovín, no čoraz viac ich prúdi do finančného, automobilového, či komunikačného sektora. Najviac čínskych PZI smerovalo v Brazílii do energetiky.¹⁷⁰ Čínske PZI v Rusku sa zameriavajú predovšetkým na oblasť nerastných surovín či dreva, no významné sú aj investície v automobilovom priemysle a narastajúce investície do nehnuteľností. V Rusku sa však čínske investície stretávajú s istými obmedzeniami a aj to je jedným z dôvodov, prečo smerujú predovšetkým do primárneho a sekundárneho sektora. Spomedzi štyroch spomínaných krajín sa čínske PZI od druhého desaťročia 21. storočia najviac sústreďujú do IT sektoru v Indii, kde investície prúdia aj do farmaceutického priemyslu. Čoraz častejšie sa však stretávame s kritikou čínskych investícií práve zo strany Indie.

¹⁶⁷ BRICS: What is BRICS? [online]. [cit.2021-03-04] Dostupné na internete: <<http://brics2019.itamaraty.gov.br/en/about-brics/what-is-brics>>

¹⁶⁸ Iqbal, B., Rahman, M. N., Rahman, N.: China as the Leader of BRICS Countries. 2020. In: Southwestern Journal of Economics.

¹⁶⁹ American Enterprise Institute: China Global Investment Tracker. [online]. [cit. 2021-03-04] Dostupné na internete: <<https://www.aei.org/china-global-investment-tracker/>>

¹⁷⁰ American Enterprise Institute: China Global Investment Tracker. [online]. [cit. 2021-03-04] Dostupné na internete: <<https://www.aei.org/china-global-investment-tracker/>>

Priame zahraničné investície Číny v Rusku sú podporované aj istými faktormi, ktoré ovplyvňujú to, kam čínske investície pôjdu a prečo. V prípade Ruska sú pre Čínu lákavé viaceré faktory. V prvom rade je to geografická blízkosť oboch krajín, no aj istá kultúrna prepojenosť, ďalej je pre Čínu Rusko dôležité z hľadiska veľkosti ruského trhu a taktiež z hľadiska veľkého množstva prírodných zdrojov, ktorými Rusko disponuje. Väčšina čínskych investícií je sústredená na ruský ďaleký východ a na Sibír. Zvyšné investície sa prevažne sústreďia v strede krajiny alebo v oblasti dvoch najväčších ruských miest, Moskvy a Sankt Peterburgu. Dôležitou oblasťou prúdenia čínskych investícií v Rusku je ropný priemysel, v ktorom investujú 4 najväčšie čínske energetické spoločnosti, medzi ktoré patrí napríklad spoločnosť China National Petroleum Corporation (CNPC) alebo China Oilfield Services. V roku 2006 CNPC kúpila podiel v spoločnosti Rosneft, ktorá je dnes hodnotená ako najväčšia verejná ropná a plynárenská spoločnosť na svete.¹⁷¹ Jedným z najvýznamnejších projektov je ropovod spájajúci východnú Sibír a krajiny Tichého oceánu, Čínu, Japonsko a Južnú Kóreu. Ropovod je známy pod skratkou ESPO, teda Eastern Siberia-Pacific Ocean Oil Pipeline. Jeho výstavba bola podpísaná v roku 2006 medzi ruskou firmou Gazprom a čínskym CNPC. Aj keď výstavba ropovodov je z časti investovaná Čínskymi investormi, je nepravdepodobné, že by sa využívala aj čínska pracovná sila, alebo že by mala mať nejaká čínska spoločnosť nad ropovodmi väčšinovú kontrolu, keďže Rusko má v tomto sektore prísnu štátnu kontrolu. Čo sa týka investícií v plynárenskom priemysle, na druhom fóre o BRI v Pekingu v roku 2019 bola podpísaná dohoda medzi čínskymi spoločnosťami a projektom Novatek Artic LNG 2 na severe Ruska.¹⁷²

Medzi kľúčové oblasti záujmu čínskych investorov patrí lesné hospodárstvo, Rusko disponuje až jednou štvrtinou svetových zásob drevín a väčšina z nich sa nachádza na Sibíri a na ďalekom východe. V tomto sektore v Rusku investovala napríklad čínska spoločnosť China Paper Corporation, konkrétne v ruskom meste Amursk na východe krajiny. Má tu

¹⁷¹ Rosneft: History of Rosneft. [online]. [cit. 2021-03-04] Dostupné na internete: <<https://www.rosneft.com/about/History/>>

¹⁷² Wang, Ch., N.: BRI Country perspectives – Russia. 2019. In: BRI Countries. [online]. [cit. 2021-03-04] Dostupné na internete: <<https://green-bri.org/bri-country-perspectives-russia/?cookie-state-change=1618304554883>>

vzniknúť nový celulóзовý závod na výrobu rôznych druhov papiera a lepenky.¹⁷³ Čínske PZI v Rusku sú významné aj v oblasti veľkoobchodu a maloobchodu. Ide pritom väčšinou o menšie podniky. V tomto sektore však čínske investície boli limitované na základe novej legislatívy Ruska proti nelegálnemu prisťahovalectvu do krajiny. Zmena legislatívy však v niektorých prípadoch viedla k obchádzaniu zákona cez kupovanie manželstva s ruskými občanmi, pričom cena takého sobáša sa pohybovala niekedy aj vo výške 12 000 amerických dolárov.¹⁷⁴ Cieľom čínskych investícií je aj automobilový priemysel v Rusku. Čínske investície sa pritom zameriavajú väčšinou na lacnejšie modely, ktoré sú dostupné pre väčšinu ruskej populácie a tým pádom sú aj veľkou hrozbou pre miestnych výrobcov. Keďže zákony týkajúce sa emisií a bezpečnosti sú v Rusku menej prísne ako v krajinách západnej Európy, v Rusku to umožňuje predaj čínskych modelov len s minimálnymi zmenami. Čínska automobilka Chery bola prvou, ktorá dostala licenciu na výrobu automobilov v Rusku. Ďalšia čínska automobilka Geely investovala v Rusku, kde spolupracovala s ruským závozom UralAZ. Čínska automobilka Haval, patriaca pod Great Wall Motor (GWM), čo je svetovo uznávaný výrobca SUV a pickupov¹⁷⁵, sa stala v roku 2020 prvou čínskou automobilkou, ktorej sa podarilo podpísať špeciálnu investičnú zmluvu s ruským ministerstvom priemyslu a obchodu. Spoločnosť tak rozšíri svoj závod v Rusku. Značka Haval je v Rusku relatívne populárna a jej popularita rástla aj po vypuknutí pandémie Covid-19.¹⁷⁶ Čína investuje aj v sektore nehnuteľností, ktorý patrí medzi najrýchlejšie rastúce. Ako to bolo aj v prípade čínskych investícií v Afrike tak aj v Rusku Čína často zamestnáva vlastných robotníkov pri stavebných prácach. Medzi známe projekty čínskych investorov patrí napríklad stavba čínskeho obchodného centra v Moskve, za ktorou stojí čínska spoločnosť China State Construction Engineering. Stavba bola dokončená v roku 2021 a riaditeľka moskovského štátneho stavebného úradu projekt pochválila a dodala, že viaceré spoločnosti by sa mali učiť

¹⁷³ Asia Paper Markets: China Paper Corporation to invest in a new pulp & paper mill in Russia Far East. 2017. [online]. [cit. 2021-03-04] Dostupné na internete: <<https://www.asiapapermarkets.com/china-paper-corporation-to-invest-in-a-new-pulp-paper-mill-in-russian-far-east/>>

¹⁷⁴ Krkoska, L., Korniyenko, Y.: China's Investments in Russia: Where do they go and how Important are they? 2008. In: The China and Eurasia Forum Quarterly

¹⁷⁵ GWM: About GWM. [online]. [cit. 2021-03-04] Dostupné na internete: <<https://www.gwm-global.com/company/>>

¹⁷⁶ Vorotnikov, V.: Chinese carmaker Haval signs a major investment contract in Russia. 2020. In: Automotive Manufacturing Solutions. [online]. [cit. 2021-04-04] Dostupné na internete: <<https://www.automotivemanufacturingsolutions.com/assembly/chinese-carmaker-haval-signs-a-major-investment-contract-in-russia/41210.article>>

od čínskych staviteľov.¹⁷⁷ Čína taktiež stojí za bytovým projektom Baltic Pearl v Sankt Peterburgu.¹⁷⁸ V Rusku je BRI vnímaná rôzne. Môžeme sa stretnúť s názormi, že Moskva považuje ambicióznú čínsku výstavbu za hrozbu, pričom má Čína preberať tradičný ruský vplyv nad krajinami strednej Ázie.¹⁷⁹ Na základe už podpísaných partnerstiev čínskych spoločností v Rusku, najmä čo sa týka oblasti nerastných surovín a viacerých infraštruktúrnych projektov, je však zrejmé, že Rusko BRI akceptuje a dokonca prijíma investície plynúce z tohto projektu. V roku 2019 sa dokonca čínsky prezident Si Ťin-pching po medzinárodnom fóre v Sankt Peterburgu vyjadril o ruskom prezidentovi Vladimírovi Putinovi ako o najlepšom kamarátovi.¹⁸⁰ Avšak pri virtuálnej konferencii o Páse a ceste, ktorá sa konala cez leto 2020 chýbal ruský minister zahraničných vecí Sergej Lavrov. Hlavnou témou mala byť pandémia Covid-19 a možná spolupráca v rámci BRI, ktorá by mala posilniť medzinárodnú solidaritu. Vzhľadom na túto skutočnosť existuje viacero dohadov o tom, aké je skutočné ruské vnímanie čínskeho projektu BRI, avšak na konferencii sa zúčastnil ruský veľvyslanec a minister zahraničných vecí zaslal svoje písomné vyhlásenie.¹⁸¹

V roku 2009 sa Čína stala najväčším obchodným partnerom Brazílie a ruka v ruku s tým rástlo aj čínske investovanie v krajine. V roku 2010 začali čínske investície v Brazílii výrazne stúpať. Keďže Čína nedisponuje takou rozmanitou ponukou prírodných zdrojov, ktoré potrebuje na to aby udržala svoje tempo rastu, hľadá zahraničné zdroje surovín, ktoré by jej tieto suroviny poskytli. Tak ako to bolo aj v prípade afrických štátov či Ruska, aj v Brazílii Čínu zaujali jej prírodné zdroje. Čínske investície smerujú predovšetkým do oblasti ťaženia a spracovania ropy a zemného plynu, do baníctva, ocele, elektrickej energie či do automobilového priemyslu. Investície sú v značnej miere v podobe fúzií a akvizícií, ale tiež vo forme investícií „na zelenej lúke“. Väčšina čínskych investorov investujúcich v Brazílii

¹⁷⁷ Seetao: The Moscow China Trade Center constructed by a Chinese company is completed. 2021. [online]. [cit. 2021-04-04] Dostupné na internete: <<https://www.seetao.com/details/67655.html>>

¹⁷⁸ Krkoska, L., Korniyenko, Y.: China's Investments in Russia: Where do they go and how Important are they? 2008. In: The China and Eurasia Forum Quarterly

¹⁷⁹ Daya Thussu, BRI: Bridging or breaking BRICS? 2018. In: Global Media and China.

¹⁸⁰ Wang, Ch., N.: BRI Country perspectives – Russia. 2019. In: BRI Countries. [online]. [cit. 2021-03-04] Dostupné na internete: <<https://green-bri.org/bri-country-perspectives-russia/?cookie-state-change=1618304554883>>3

¹⁸¹ Shah, A.: Russia Loosens Its Belt. 2020. In: Foreign Policy. [online]. [cit. 2021-04-04]. Dostupné na internete: <<https://foreignpolicy.com/2020/07/16/russia-china-belt-and-road-initiative/>>

je vlastnená štátom, alebo priamo podporovaná čínskou vládou. Ide o spoločnosti ako Baosteel, Sinopec, China Railway Construction a iné. Najväčšia koncentrácia investícií je v brazílskych štátoch Rio de Janeiro a Minas Gerais, keďže práve v oblasti týchto štátov sa nachádzajú významné zdroje ropy a železnej rudy. Čínska firma CBSteel investovala do oceliarne v brazílskom štáte Maranhão.¹⁸² Taktiež veľké množstvo investícií smerovalo do automobilového sektoru, ako to bolo aj v prípade čínskej automobilky Chery.¹⁸³ Čínske PZI v Brazílii by sme mohli rozdeliť do jednotlivých etáp. V prvej sa investície zameriavali predovšetkým na nerastné bohatstvo, ktorým Brazília disponuje, teda už do spomínaných oblastí ako je ropa, železo, alebo oceľ. V druhej etape, ktorá trvala približne od roku 2011 do roku 2013, boli čínske investície zamerané skôr na priemyselné oblasti ako napríklad stroje, automobily, elektrické zariadenia. Tu by sme spomenuli čínskeho výrobcu strojov Sany, či čínske spoločnosti z komunikačného sektora ako Huawei a Lenovo. V tomto období sa v Brazílii týmto spoločnostiam veľmi darilo a to aj vďaka rýchlemu hospodárskemu rastu a zvyšovaniu dopytu domáceho spotrebiteľského trhu Brazílie. V tretej etape, ktorá začala v roku 2013, sa investície zamerali skôr na sektor služieb a to najmä vo finančnej oblasti. Konkrétnym príkladom je investícia čínskej ICBC. ICBC sa rozhodla investovať do brazílskej štátnej banky Caixa Economica Federal 50 miliárd USD a podporiť tak infraštruktúrne projekty v Brazílii v roku 2015.¹⁸⁴ Ďalšia etapa, ktorá začala okolo roku 2015, bola charakteristická nárastom objemu čínskych investícií v Brazílii. Pre túto etapu je charakteristické aj investovanie do výroby a prenosu elektrickej energie. Čínske spoločnosti State Grid a China Three Gorges vyhrali ponuku na výstavbu vodných elektrární a začlenili sa tak do brazílskeho energetického sektora. Zaujímavé sú aj PZI, ktoré smerujú do oblasti poľnohospodárstva. Shanghai Pengxin Group je čínska spoločnosť, ktorá investovala do získania podielu brazílskej firmy Fiagril. Tá sa venuje predovšetkým pestovaniu sóje či kukurice. Aj keď projekt BRI poskytuje veľký potenciál rozvojovým krajinám ktorými

¹⁸² Camargo, A. P.: Feature: Chinese steel investment in Brazil raises local concerns. 2016. In: Metal Bulletin. [online]. [cit. 2021-04-04] Dostupné na internete: <<https://www.metalbulletin.com/Article/3584271/FEATURE-Chinese-steel-investment-in-Brazil-raises-local-concerns.html>>

¹⁸³ Conselho Empresarial Brasil-China: Chinese Investments in Brazil. 2011. For. China-Brazil Business Council (CBBC).

¹⁸⁴ Jelmayer, R.: China's ICBC to Fund Brazilian Infrastructure Investments. 2015. In: The Wall Street Journal. [online]. [cit. 2021-04-04] Dostupné na internete: <<https://www.wsj.com/articles/chinas-icbc-to-fund-brazilian-infrastructure-investments-1431627242>>

prechádza, jeho vnímanie je v rôznych krajinách odlišné. Čo sa týka krajín BRICS, na dve z nich a to Brazíliu a Južnú Afriku, nebude mať iniciatíva Pásu a cesty priamy geopolitický vplyv, keďže žiadna z plánovaných investícií popri projekte sa týchto krajín nebude dotýkať, pričom Brazília ako súčasť Južnej Ameriky je tomuto projektu najvzdialenejšia.

Dôvodov prečo investovať v Južnej Afrike je viacero. Určite k nim patrí strategická poloha krajiny ako aj to, že je bránou do zvyšku afrického kontinentu. Iným dôvodom je aj to, že krajina dosahuje vyššiu strednú úroveň príjmu, čo umožňuje rast domácej spotreby. V neposlednom rade je to aj relatívne dobrá infraštruktúra, ktorá je zároveň najrozvinutejšou z celej Afriky. Veľkým plusom krajiny je relatívna politická a makroekonomická stabilita a demokracia, čo nie je vo všetkých afrických krajinách bežné. Okrem týchto dôvodov ponúka Južná Afrika aj nerastné suroviny. Čínska spoločnosť Sinosteel v roku 2006 vstúpila na juhoafrický trh a investovala do oblasti chrómovej rudy a ferochrómu. Spoločnosť Sinosteel investovala do viacerých ťažobných spoločností v Južnej Afrike, väčšinou to boli investície vo forme joint-venture, teda spoločného podniku. Čo je pri investíciách čínskej firmy Sinosteel zaujímavé je to, že využívala predovšetkým miestne pracovné sily a nedovážala čínskych robotníkov tak ako to bolo vo väčšine prípadov čínskych firiem investujúcich v Afrike. Spoločnosť Sinosteel je pozitívne hodnotená aj vďaka jej snahe o pomoc miestnym obyvateľom a to konkrétne zlepšením dodávok vody, výstavbou škôl a nemocníc a podobne.¹⁸⁵ Okrem ťažobného priemyslu investujú čínske spoločnosti do automobilového priemyslu, stavebníctva či do sektoru nehnuteľností. China Minsheng Investment v roku 2017 investovala „na zelenej lúke“ a financovala výstavbu dostupného bývania v Južnej Afrike.¹⁸⁶ Čo sa týka automobilového priemyslu, spoločnosť Beijing

¹⁸⁵ Fukino, M. L., Ahl, L.: Chinese OFDI in Africa. 2014. [online]. [cit. 2021-04-04] Dostupné na internete: <https://gupea.ub.gu.se/bitstream/2077/36592/1/gupea_2077_36592_1.pdf>

¹⁸⁶ USITC: China's Outward Foreign Direct Investment in Sub-Saharan Africa. 2019. [online]. [cit. 2021-05-04] Dostupné na internete: <https://www.usitc.gov/publications/332/executive_briefings/2019-05_chinaof_dissa.pdf>

Automotive Group investovala v závođe na montáž automobilov.¹⁸⁷ Južná Afrika je po Nigérii druhým najväčším príjemcom čínskych PZI v Afrike.¹⁸⁸

Aj keď pri pohľade na celkové investície prúdiace do Indie, tvoria tie čínske len malé percento, je zaznamenaný ich nárast. Významné investície v Indii má čínska spoločnosť Alibaba, ktorá sa zaoberá poskytovaním online trhov vo veľkoobchode a maloobchode, čo zahŕňa digitálne médiá a zábavu, internetové úložiská a rôzne inovačné iniciatívy.¹⁸⁹ Alibaba investovala v Indii napríklad do mobilnej peňaženky Paytm, ktorá sa stala v Indii veľmi populárnou a využívanou službou. Čínska internetová spoločnosť Tencent, sa rozhodla investovať do indickej aplikácie na posielanie správ Hike. Podľa spoločnosti Tencent táto investícia poskytne používateľom v Indii vyššiu hodnotu, keďže Hike môže využiť rozsiahle znalosti z odboru čínskeho Tencentu.¹⁹⁰ Spoločnosť UC Browser, ktorá je dcérskou spoločnosťou skupiny Alibaba, investovala v roku 2016 v Indii a patrí tu k najpoužívanejším prehliadačom. K najväčším čínskym investíciám v Indii patrí investícia do farmaceutického priemyslu od spoločnosti Shanghai Pharmaceutical do spoločnosti Gland Pharma. Veľký objem PZI z Číny smeruje aj do komunikačných technológií.¹⁹¹ Na príklade uvedených investícií najmä do oblastí umelej inteligencie, komunikačných technológií, IT sektoru, online služieb či farmaceutického priemyslu vidíme, že indické hospodárstvo je vo veľkej miere liberalizované čo sa týka prijímania PZI. Krajinou ktorá má snáď najväčšie výhrady k BRI je India. Tie sa týkajú najmä Čínsko-pakistanského hospodárskeho koridoru, ako priamu súčasť BRI. Tento koridor prechádza územiami, na ktoré si robí nároky India aj Pakistan a otvára sa teda otázka suverenity. Na inaugurácii BRI, ktorá sa konala v roku 2017

¹⁸⁷ Yuan, W. J.: Economic Effects of China's Outward Foreign Direct Investment in South Africa and Nigeria. [online]. [cit. 2021-05-04] Dostupné na internete: <<https://www.gtap.agecon.purdue.edu/resources/download/9340.pdf>>

¹⁸⁸ Fukino, M. L., Ahl, L.: Chinese OFDI in Africa. 2014. [online]. [cit. 2021-04-04] Dostupné na internete: <https://gupea.ub.gu.se/bitstream/2077/36592/1/gupea_2077_36592_1.pdf>

¹⁸⁹ Forbes: Alibaba Group (BABA). [online]. [cit. 2021-05-04] Dostupné na internete: <<https://www.forbes.com/companies/alibaba-group/>>

¹⁹⁰ Aulakh, G.: Hike raises 175 million dollars from Tencent, Foxconn, others. 2016. In: The Economic Times. [online]. [cit. 2021-05-04] Dostupné na internete: <<https://economictimes.indiatimes.com/small-biz/money/hike-raises-175-million-from-tencent-foxconn-others/articleshow/53720461.cms>>

¹⁹¹ Gurbir Singh Khera, Akshita Misha Bhasker: Chinese Investments in India. 2017. In: International Journal of Social and Economic Research.

chýbala práve India, čím vyjadrila isté stanovisko k čínskemu projektu. Avšak obchod medzi oboma krajinami naďalej rastie a taktiež aj čínske investície v Indii.¹⁹²

Čínske PZI v rámci krajín BRICS boli rôznorodé. Rozdielne boli či už v sektoroch kam prúdili, alebo aj vo formách v akých boli uskutočňované. Taktiež sa líšili svojim objemom. Napríklad v Brazílii a Južnej Afrike tvorili čínske PZI významnú časť ich prichádzajúcich PZI, zatiaľ čo v Indii bolo toto percento pomerne nízke. V Rusku, Južnej Afrike a Brazílii boli investičné činnosti Číny prilákané veľkým množstvom nerastných surovín, ktorými krajiny disponujú. Rozdielne sú aj prístupy krajín, ktoré investície prijímajú. Zatiaľ čo v Rusku sú stále niektoré odvetvia pre zahraničných investorov obmedzené, v Indii sú tieto odvetvia do veľkej miery liberalizované, čo však nemusí trvať dlho. V niektorých častiach sveta sú čínske PZI vnímané pozitívne, inde negatívne. O pozitívnom prístupe môžeme hovoriť napríklad pri investíciách čínskej spoločnosti Sinosteel, ktorá bola kladne hodnotená za to, že namiesto dovážania si vlastných pracovníkov z ČĽR vytvára nové pracovné miesta tam kde pôsobí, teda konkrétne v Južnej Afrike. Čínske investície sú často vnímané negatívne pokiaľ sa jedná o citlivé odvetvia v štáte, v ktorom sú realizované. Isté zamedzenie čínskych investícií nastalo v apríli 2020, keď indická vláda nariadila príkaz pre všetky zahraničné investície v Indii, ktoré mohli byť realizované iba s vládnyim povolením. Príkaz na dlhšiu dobu zablokoval najmä čínske PZI, ktorých počet začal narastať najmä po vypuknutí pandémie Covid-19. V apríli 2021 sa indický premiér Narendra Modi vyjadril, že India už čoskoro vydá svoje stanovisko k čínskym investíciám, ktoré čakajú na povolenie od vlády. Premiér tiež dodal, že proces schvaľovania týchto návrhov by mal byť rýchly, pokiaľ sa nebude týkať citlivých odvetví.¹⁹³ Z tohto tvrdenia by sme mohli dedukovať, že aj India vníma v oblasti citlivých odvetví Čínu ako hrozbu.

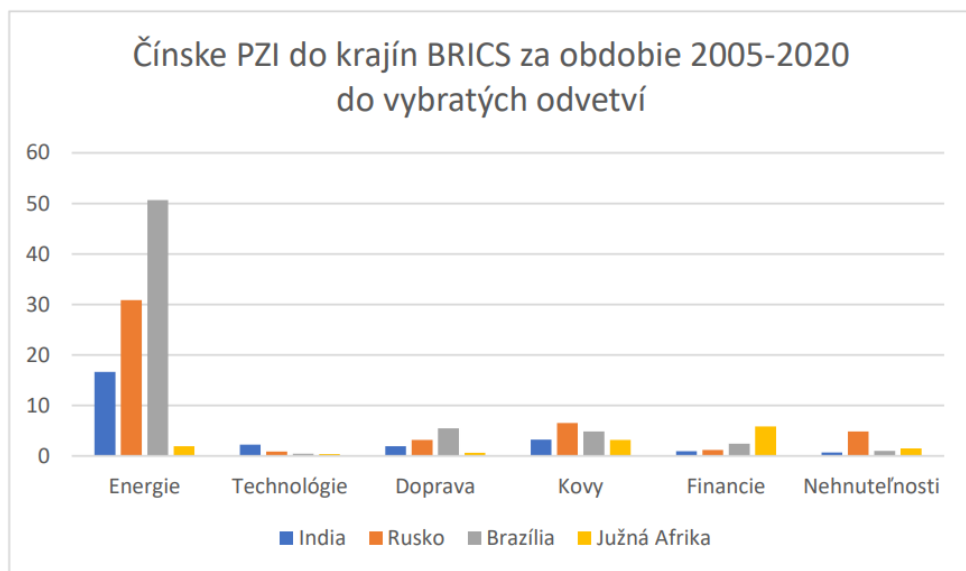
Na grafe číslo 5 vidíme, že pre všetky krajiny BRICS, okrem Južnej Afriky, boli najvýznamnejšie z hľadiska objemu čínske PZI do energetiky. Najviac Čína do tejto oblasti investovala v Brazílii, od roku 2005 do roku 2020 to bolo viac ako 50 miliárd USD. V Rusku

¹⁹² Daya Thussu, BRI: Bridging or breaking BRICS? 2018. In: Global Media and China.

¹⁹³ Basu, N., Nair, R.: India begins to "cautiously" approve Chinese investment proposals as border tensions ease. 2021. In: The Print. [online]. [cit. 2021-05-04] Dostupné na internete: <<https://theprint.in/diplomacy/india-begins-to-cautiously-approve-chinese-investment-proposals-as-border-tensions-ease/617331/>>

sa v rovnakom časovom horizonte do energetiky investovalo viac ako 30 miliárd USD a v Indii viac ako 15 miliárd USD. Do oblasti technológií sa najväčší objem PZI investoval v Indií, v doprave sa najviac investovalo v Brazílii. Z hľadiska financií išlo najviac čínskych PZI do Južnej Afriky a v oblasti nehnuteľností do Ruska. Ceny sú uvedené v miliárdach USD.

Graf 6: Čínske PZI v krajinách BRICS

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe <https://www.aei.org/china-global-investment-tracker/>

2.5 Čínske investície v iných regiónoch sveta

Koncentrácia čínskych investícií je v rôznych častiach sveta odlišná, taktiež je odlišná aj v odvetviach, do ktorých sa investuje. Každý kontinent je svojimi prírodnými, ekonomickými a kultúrnymi podmienkami špecifický a podľa toho sú aj do týchto častí sveta čínske investície rozmiestnené.

2.5.1 Austrália

Čínske spoločnosti začali investovať v Austrálii už počas poslednej dekády 20. storočia. Medzi prvé najvýznamnejšie investície patrili tie z oblasti nerastných surovín.

Spoločnosť CITIC Group investovala do austrálskych taviarní hliníka v Portlande a spoločnosť China Metallurgical Import & Export Corporation investovala v oblasti železnej rudy v Západnej Austrálii v regióne Pilbara.¹⁹⁴ Do roku 2006 predstavovali čínske PZI v Austrálii len 0,25 percentný podiel na celkových investíciách v Austrálii a Čína sa ani nezaradila medzi prvú desiatku krajín investujúcich v Austrálii.¹⁹⁵ Koncom roka 2013 sa Austrália stala piatou najväčšou prijímateľskou krajinou čínskych investícií. Tieto investície v Austrálii predstavovali do roku 2013 17,45 miliárd USD a z toho až dve tretiny boli investované do ťažobného priemyslu.¹⁹⁶ Na konci roku 2017 dosiahli čínske PZI v Austrálii hodnotu viac ako 40 miliárd dolárov, čo znamená že za obdobie piatich rokov sa viac ako zdvojnásobili.¹⁹⁷ V posledných rokoch narastá objem investícií aj v sektorech ako agropodnikanie, nehnuteľnosti, či investície do infraštruktúry. Čo sa týka investovania do poľnohospodárstva, veľmi významná bola akvizícia cukrovarov Tully Sugar čínskou spoločnosťou COFCO (China Oil and Foodstuffs Corporation). Podobné akvizície akou bola aj tá od spoločnosti COFCO boli aj ďalšie napríklad v oblasti bavlny, vinohradníctva, či produkcie mlieka.¹⁹⁸

Podľa grafu číslo 7 za obdobie od roku 2005 až 2020 sa najviac investícií z Číny v Austrálii použilo v oblasti energetiky, kde investície dosahujú takmer 40 miliárd USD a kovov s podobným objemom PZI, pričom najdôležitejšie boli kovy ako hliník a železná ruda. Do tejto oblasti tu Čína investovala približne rovnaký objem peňazí ako aj v regióne Subsaharskej Afriky. Z hľadiska objemu boli v Austrálii významné aj investície do dopravy a infraštruktúry a taktiež do oblasti nehnuteľností, do oboch oblastí investovala Čína viac ako 10 miliárd USD. Najmenej investícií išlo do technologického sektoru.

¹⁹⁴ Sinosteel: A slice of asutralian mining history : Channar Project. [online]. [cit. 2021-20-03] Dostupné na internete: < <http://sinosteel.com.au/channar-iv/> >

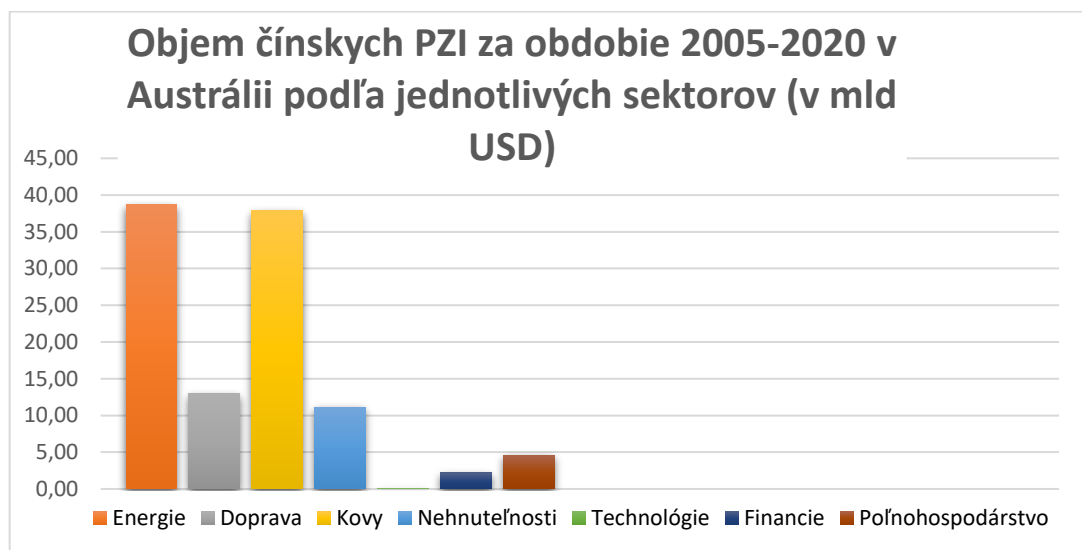
¹⁹⁵ Laurenceson, J.: Chinese Investment in Australia. 2007. In: East Asia Economic Research Group. f

¹⁹⁶ Huang, X., Zhu, Y.: Managing Chinese Outward Foreign Direct Investment : From Entry Strategy to Sustainable Development in Australia. 2016.

¹⁹⁷ Treasury Government: Chinese Investment and Australia Forum. 2018. [online]. [cit. 2021-20-03]. Dostupné na internete: <<https://treasury.gov.au/speech/chinese-investment-and-australia-forum>>

¹⁹⁸ Huang, X., Zhu, Y.: Managing Chinese Outward Foreign Direct Investment : From Entry Strategy to Sustainable Development in Australia. 2016.

Graf 7: Čínske PZI v Austrálii

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe <https://www.aei.org/china-global-investment-tracker/>

2.5.2 Južná Amerika

Faktory, ktoré najviac ovplyvnili prúdenie čínskych investícií do krajín Južnej Ameriky boli založené predovšetkým na stabilných dodávkach prírodných zdrojov na podporu čínskeho domáceho priemyslu. Taktiež tento región predstavuje obrovský trh a teda ponúka možnosť vývozu čínskych výrobkov. Čínske investície boli zamerané hlavne na ropný priemysel, ťažobný priemysel a to v krajinách ako Čile, Peru, Venezuela a Brazília. Neustále rastúci dopyt po týchto komoditách zo strany Číny viedol k užším obchodným vzťahom medzi Čínou a Južnou Amerikou.

Ešte v roku 2005 bol región Južnej Ameriky druhým najväčším príjemcom čínskych PZI, prvým bol ázijský.¹⁹⁹ V tomto roku predstavoval podiel čínskych PZI v Južnej Amerike 18% a v Ázii až 75% z celkového objemu čínskych PZI. Nasledovali Severná Amerika, Afrika a Európa s 2% a Oceánia s 1%.²⁰⁰

¹⁹⁹ American Enterprise Institute: China Global Investment Tracker. [online]. [cit. 2021-03-04] Dostupné na internete: <<https://www.aei.org/china-global-investment-tracker/>>

²⁰⁰ Brennan, L., Rios-Morales, R.: Foreign Direct Investment from Emerging Countries: Chinese Investment in Latin America. 2007.

ČLR sa na juhoamerický región zamerala s cieľom vybudovania takých investičných príležitostí, ktoré by udržali jej priemyselne odvetvia s pridanou hodnotou, najmä v oblastiach Brazílie, Peru, Venezuely a Čile ako stabilných dodávateľov ropy a minerálov. Brazília ako jedna zo svetových veľmocí čo sa týka hutníckeho a oceliarskeho priemyslu zaujala Čínu práve v oblasti ocele a taktiež boli významné aj investície do brazílskeho poľnohospodárstva. V tomto ohľade bola zaujímavá napríklad sója, v ktorej pestovaní má Brazília po USA prvenstvo a v jej exporte je úplne prvá.²⁰¹ Investície do nerastných surovín boli viditeľné napríklad v Čile a Peru, kde sa nachádzajú veľké množstvá medi. Venezuela bola významná z hľadiska ropného priemyslu.²⁰² Medzi významných príjemcov čínskych PZI patrí aj Argentína a to najmä v oblasti poľnohospodárstva a v ťažobnom sektore.²⁰³ Oblasť Južnej Ameriky je bohatá na prírodné zdroje či nerastné suroviny, medzi ktoré patria aj vzácne kovy. Aktivity čínskych investičných spoločností v tomto regióne sa sústredili práve na tieto oblasti, čo potvrdzuje prepojenosť záujmov ČLR v zahraničí a investičných aktivít Číny.

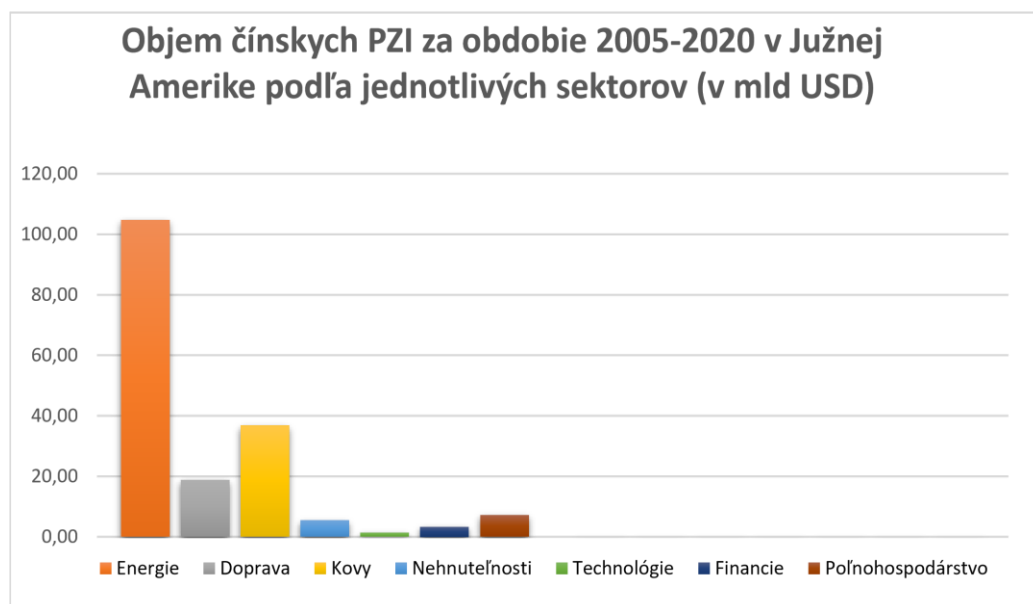
Podľa grafu číslo 8 vidíme, že viac ako 100 miliárd USD sa od roku 2005 do roku 2020 investovalo z Číny do oblasti energetiky v krajinách Južnej Ameriky. Ak si to porovnáme s regiónom Subsaharskej Afriky, ide o približne rovnaký objem peňazí. V porovnaní s Austráliou ide o viac ako dvojnásobnú hodnotu investícií do tohto sektora. Na druhom mieste boli najdôležitejšie investície do oblasti nerastných surovín, pričom objem investícií dosiahol takmer 40 miliárd USD. Na treťom mieste je oblasť dopravy s necelými 20 miliardami USD.

²⁰¹ Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky: Ekonomická informácia o teritóriu, Brazílska federatívna republika. 2020. [online]. [cit. 2021-20-03] Dostupné na internete: <<https://www.mzv.sk/documents/10182/620840/Braz%C3%ADlia+-ekonomick%C3%A9+inform%C3%A1cie+o+terit%C3%B3riu+2020>>

²⁰² Brennan, L., Rios-Morales, R.: Foreign Direct Investment from Emerging Countries: Chinese Investment in Latin America. 2007.

²⁰³ Romig, S.: Chinese to continue Argentina investment wave. 2011. For: Gaucho Group. [online]. [cit. 2021-20-03] Dostupné na internete: <<https://www.gauchoholdings.com/news/industry/000479>>

Graf 8: Čínske PZI v Južnej Amerike

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe <https://www.aei.org/china-global-investment-tracker/>

2.5.3 USA

Dáta informujúce o presnej kategorizácii čínskych PZI smerujúcich do Spojených štátov amerických od začiatku 21. storočia neboli zaznamenávané úplne presne a preto je veľmi zložitá ich všeobecne vyhodnotiť. Neexistoval jediný zdroj údajov, ktorý by poskytol podrobné informácie v reálnom čase o každom aspekte čínskych investícií. Avšak viacerí analytici sledujúci čínske investície v iných krajinách vidia čínske PZI smerujúce do USA ako malý jav v porovnaní s celkovou globálnou aktivitou Číny. Podiel čínskych PZI v USA tiež predstavuje malú súčasť PZI z rozvinutejších krajín a dokonca aj z ekonomík rozvíjajúcich sa trhov. Pred rokom 2008 dosahovala priemerná ročná výška PZI z Číny do USA menej ako 500 miliónov USD. Za roky 2012 a 2013 to boli približne 2 miliardy USD a v roku 2015 asi 5 miliárd USD.²⁰⁴ To, či je objem čínskych investícií v Spojených štátoch veľký alebo malý, závisí od očakávaní, aká by výška investície mala byť. Od roku 2003 do roku 2007 bol počet nových čínskych PZI dosť nízky, s približne piatimi investíciami „na

²⁰⁴ Rosen, D. H., Hanemann, T.: Chinese Investment in the United States. Recent Trends and the Policy Agenda. 2016. In: U.S. – China Economic and Security Review Commission. [online]. [cit. 2021-20-03]. Dostupné na internete:

<[https://www.uscc.gov/sites/default/files/Research/Chinese Investment in the United States Rhodium.pdf](https://www.uscc.gov/sites/default/files/Research/Chinese%20Investment%20in%20the%20United%20States%20Rhodium.pdf)>

zelenej lúke“ a desiatimi akvizíciami ročne. V roku 2010 sa čínske PZI zvýšili a to na približne 25 investícií „na zelenej lúke“ a 34 akvizícií, spolu v hodnote viac ako 5,4 miliárd USD, pokrývajú niekoľko priemyselných odvetví. Väčšina nových investícií, ktoré boli uskutočnené po roku 2008 bola najmä do výrobných odvetví, ako napríklad spotrebná elektronika, stroje, automobilové súčiastky, technológie, oceľ. V tomto období sa očakával zároveň nárast investícií do služieb s vyššou hodnotou, napríklad do finančného sektora. Na konci roku 2015 predstavovali čínske PZI v USA len 0,47 % z celkových PZI v USA.²⁰⁵

Keďže veľká časť čínskych PZI vo svete, najmä na začiatku svojho „boomu“, sa zameriavala na ťažbu prírodných zdrojov, tak jej cieľom boli skôr regióny bohaté na zdroje a zároveň s lacnou pracovnou silou, teda krajiny Afriky a Latinskej Ameriky.²⁰⁶

Zatiaľ čo v prvom desaťročí 21. storočia boli čínske PZI v USA nižšie v porovnaní so zvyškom sveta, druhé desaťročie prinieslo zmenu. Pokiaľ by sme nebrali do úvahy dlhopisy, tak USA sa stali najväčším príjemcom čínskych investícií od roku 2005 do roku 2020. Svoj vrchol zatiaľ dosiahli čínske investície v USA v roku 2016, len v tomto roku presahujú hodnotu 53 miliárd USD. Nasledujúci rok už hodnota klesla na menej ako polovicu a nepriaznivé sú aj momentálne hodnoty investícií, ktoré sa podobajú tým na začiatku 21. storočia, spôsobené pandemiou COVID-19. Najatraktívnejším štátom v USA pre čínske investície bol štát New York, čo sa týka počtu transakcií tak viedla Kalifornia. Tieto štáty boli významné hlavne z hľadiska PZI do oblasti nehnuteľností. Významnú časť investícií prijal aj Texas či štát Illinois.²⁰⁷ USA patria medzi najvyspelejšie štáty sveta a na základe čiastkovej hypotézy sme analyzovali, či skutočne aj v tomto regióne smerovali čínske PZI do oblastí s vyššou pridanou hodnotou. Na základe nižšie uvedeného grafu ako aj spomínaných informácií sa nám hypotéza potvrdila.

²⁰⁵ Rosen, D. H., Hanemann, T.: Chinese Investment in the United States. Recent Trends and the Policy Agenda. 2016. In: U.S. – China Economic and Security Review Commission. [online]. [cit. 2021-20-03]. Dostupné na internete:

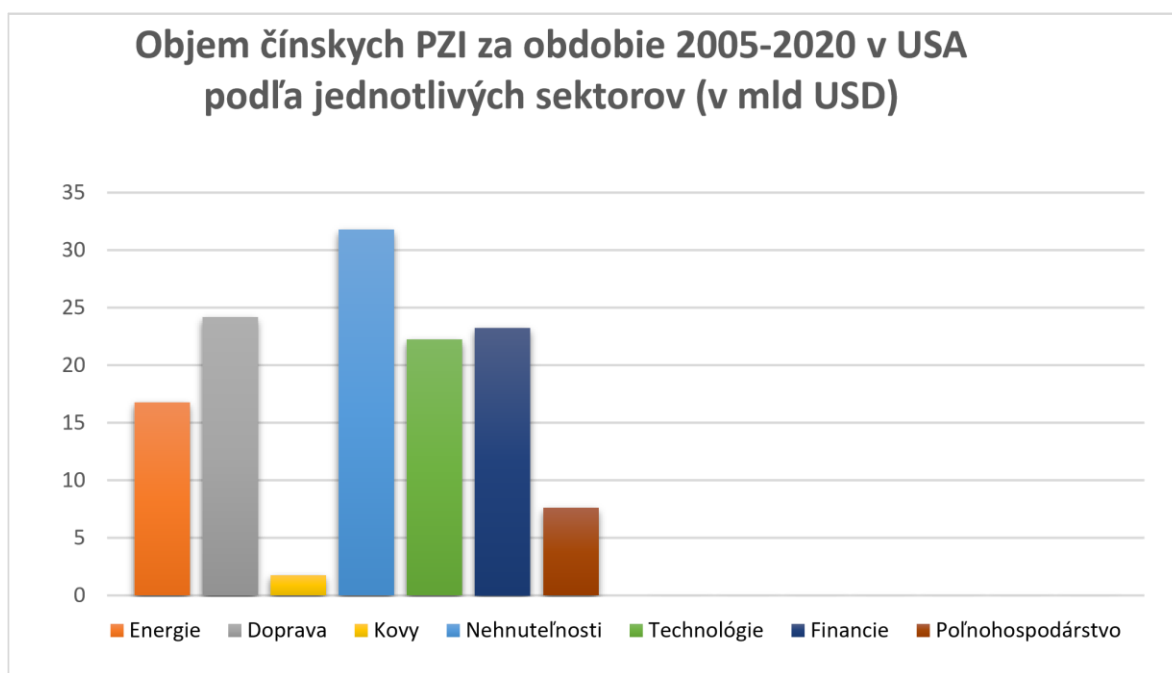
<[https://www.uscc.gov/sites/default/files/Research/Chinese Investment in the United States Rhodium.pdf](https://www.uscc.gov/sites/default/files/Research/Chinese%20Investment%20in%20the%20United%20States%20Rhodium.pdf)>

²⁰⁶ Peterson Institute for International Economics: Chinese FDI in the United States. [online]. [cit. 2021-20-03] Dostupné na internete: <https://piie.com/publications/chapters_preview/6604/03iie6604.pdf>

²⁰⁷ American Enterprise Institute: China Global Investment Tracker. [online]. [cit. 2021-03-04] Dostupné na internete: <<https://www.aei.org/china-global-investment-tracker/>>

Zmenu pri smerovaní čínskych PZI môžeme vidieť v USA na grafe číslo 9, kde sa najväčší objem sústreďoval v oblasti investovania do nehnuteľností, od roku 2005 do roku 2020 to bolo viac ako 30 miliárd USD. Druhou najvýznamnejšou oblasťou smerovania investícií bola doprava, kam smerovalo takmer 25 miliárd USD. Takmer rovnaké množstvá financií smerovali aj do finančného a technologického sektora, viac ako 20 miliárd USD. Viac ako 15 miliárd USD ČĽR investovala do energetiky. Najmenej investícií smerovalo do nerastných surovín a poľnohospodárstva.

Graf 9: Čínske PZI v USA

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe <https://www.aei.org/china-global-investment-tracker/>

Záver

Cieľom tejto diplomovej je bola analýza a charakteristika investičnej politiky Čínskej ľudovej republiky vo vybraných svetových regiónoch na základe jej investičných aktivít a ich prepojenie so zahraničnopolitickými záujmami ČĽR.

Na začiatku prvej kapitoly sme priblížili zahraničnú politiku ČĽR od nástupu Teng Siao-pchinga na konci 70. rokov 20. storočia, pretože toto obdobie bolo kľúčové z hľadiska ďalšieho smerovania zahraničnej politiky Číny. Čína sa do medzinárodného diania začala čoraz viac zapájať a s tým súvisí veľký nárast PZI čínskych spoločností na svetových trhoch. Vývoj čínskych PZI v rôznych častiach sveta je síce odlišný, no drží sa istej línie, ktorú si opisujeme pomocou rozdelenia týchto investícií do etáp. Vo všeobecnosti platí, že v prvej etape sa čínske investície zameriavali predovšetkým na oblasť nerastných surovín, druhou etapou nazývame nárast investičných aktivít vo forme fúzií a akvizícií. V tretej etape sa čínske spoločnosti vďaka svojim investičným aktivitám natoľko v cieľovej krajine etablojú, že to má konečný vplyv na celkové vzťahy medzi daným štátom a Čínou. Predovšetkým sa jedná o krajiny, s ktorými má ČĽR dlhodobé partnerské väzby. Čiastkový cieľ poukazujúci na prepojenie medzi čínskymi zahraničnopolitickými záujmami a jej PZI bol splnený, keďže čínske investície naozaj prúdili práve do oblastí, ktoré boli v daných časových obdobiach pre ČĽR najstrategickejšie.

Ďalšou časťou práce je stručná charakteristika obáv najmä západných štátov z rastúcich PZI Číny. Priblížili sme pojem „teórie čínskej hrozby“, ktorý má okrem ideologického rozmeru aj ekonomický rozmer. Ozrejmili sme pojem „čínskej dlhovej pasce“, pričom ako príklad sme použili dva významné prípady, s ktorými je daný pojem spájaný. Išlo o prípady Pakistanu a Srí Lanky, kde sme poukázali na možné riziká plynúce z čínskych investičných aktivít. Táto časť prispela svojou hypotézou o tom, či čínske investície predstavujú pre cieľovú krajinu príležitosť alebo skôr riziko, k hlavnému cieľu. Hlavným cieľom je charakteristika investičnej politiky ČĽR vo vybraných regiónoch a na základe Pakistanu či Srí Lanky sme dokázali, že pre tieto dva štáty boli investičné aktivity čínskych spoločností viac rizikové ako prínosné.

V druhej kapitole sme prepojili hlavné záujmy čínskej zahraničnej politiky a čínskych PZI, pričom najväčšiu relevanciu pre našu prácu má projekt Novej hodvábnej cesty, BRI. Na základe partnerstiev medzi Čínou a vybranými hospodársko-geografickými platformami sme stručne opísali hlavné investičné zámery čínskych spoločností v cieľových regiónoch. Pomocou grafického zobrazenia sme kvantifikovali najvýznamnejšie oblasti hospodárstva, kam čínske investície prúdili. Stručnou analýzou už konkrétnych investícií sme si smerovanie čínskych investícií potvrdili a vytvorili sme komplexný obraz o čínskych PZI v jednotlivých platformách. Skúmali sme prepojenie projektu BRI a čínskych PZI v rámci vybraných regiónov. Aj v tejto časti sme sa venovali kontroverziám ohľadom čínskych PZI. Tie sa týkali najmä štátov EÚ, pretože čínske investície sa v mnohých EÚ štátoch stretli s výraznými obmedzeniami. Tie súviseli s citlivými odvetviami. Členské krajiny EÚ považovali investície čínskych firiem za bezpečnostné riziko, čo potvrdzuje našu hypotézu o rizikách plynúcich z čínskych investičných aktivít, ktoré prevýšili príležitosti.

Investičné aktivity čínskych spoločností sme skúmali na príklade štyroch partnerstiev, ktoré Čína nadviazala. Ako prvému sme sa venovali partnerstvu Číny a krajín strednej a východnej Európy, známemu ako Platforma17+1. Toto partnerstvo je pre našu prácu dôležité, pretože sa dotýka priamo Slovenskej republiky a súvisí s celkovým dianím v EÚ. Druhým vybraným partnerstvom bolo FOCAC, založené v roku 2000 medzi ČĽR a štátmi Afriky. To sme pokladali za podstatné, pretože Čína sa v posledných rokoch stala najväčším investorom v Afrike a taktiež aj projekt BRI sa tohto kontinentu priamo dotýka a mnohé investície v Afrike sú realizované ako jeho priama súčasť. Ďalšie partnerstvo, v rámci ktorého sme skúmali čínske PZI, bolo CASCFC, teda partnerstvo združujúce Čínu a Ligu arabských národov. Budovanie Novej hodvábnej cesty sa priamo dotýka aj týchto krajín. Združenie krajín BRICS sme považovali za dôležité z toho dôvodu, že združuje najrýchlejšie rastúce rozvojové ekonomiky sveta. Projekt BRI sa navyše priamo dotýka dvoch z týchto štátov.

Koniec druhej kapitoly sme venovali čínskym investíciám v ďalších regiónoch sveta, konkrétne v USA, Južnej Amerike a v Austrálii. Na základe kvantitatívnych údajov sme porovnali v rámci týchto regiónov cieľové oblasti prúdenia čínskych PZI. Zistili sme, že v USA bol pre čínske investície najzaujímavejší sektor nehnuteľností. V Austrálii to boli

nerastné suroviny a energetika a v Južnej Amerike energetika. Na základe čiastkovej hypotézy, že vo vyspelejších regiónoch sveta budú čínske investície prúdiť do odvetví s vyššou pridanou hodnotou sme potvrdili, že čínske zahraničnopolitické záujmy sú úzko prepojené s investičnými aktivitami čínskych firiem v zahraničí. Potvrdením tejto čiastkovej hypotézy je fakt, že v USA sa čínske PZI sústreďovali predovšetkým do sektoru nehnuteľností, no napríklad v štátoch Južnej Ameriky to boli nerastné suroviny a s nimi spojená energetika. Čínske investície vo vyspelejších regiónoch mali tendenciu sústreďovať sa najmä do oblastí s vyššou pridanou hodnotou.

Z tejto práce, ktorá vychádza z literatúry, štúdií, odborných článkov a kvantitatívnych dát na danú oblasť, môžeme usúdiť, že čínske investičné aktivity vo vybraných regiónoch sveta súviseli s hlavnými zahraničnopolitickými záujmami ČĽR. Na základe uvedených informácií môžeme tiež povedať, že projekt BRI bol úzko spojený s čínskymi PZI v krajinách, ktorých sa priamo dotýka. Z práce môžeme usúdiť, že cieľová oblasť hospodárstva čínskych PZI sa v každom regióne líši. V afrických štátoch sú čínske investičné aktivity často spájané s nerastnými surovinami. Budovanie infraštruktúry v týchto krajinách pritom priamo súvisí s exportom týchto surovín do Číny. V rámci afrického kontinentu sme sa stretli s viacerými kontroverziami týkajúcimi sa čínskych PZI. Na príklade konkrétnych štátov sme pozorovali, že čínske investičné aktivity tu priamo súviseli s vnútropolitickými a ekonomickými podmienkami daného štátu. Taktiež sme našli prepojenie medzi legislatívou cieľovej krajiny a využitím čínskych PZI. Dospeli sme k záveru, že čínske investície by nemali byť označované za dobré alebo zlé. Na príklade afrických štátov sme ukázali, že do veľkej miery môžu práve vhodná legislatíva a vhodné zákony týkajúce sa prijímania PZI ovplyvniť ich smerovanie a využiť čínske investície v prospech daného štátu.

Hlavný cieľ práce bol naplnený a to na základe potvrdenia čiastkových hypotéz ako i na základe potvrdenia hlavnej hypotézy. Tá sa opiera o tvrdenie, že aktivity čínskych investičných spoločností v zahraničí sú výhodnými len pre Čínu a nie pre cieľovú krajinu. V mnohých prípadoch znamenali riziko, ako napríklad na Srí Lanke, v Pakistane, v štátoch EÚ, no taktiež v rozvojových krajinách v Afrike, kde čínski investori zaplavovali trh svojimi výrobkami, ktorým miestni producenti neboli schopní konkurovať. Prvá čiastková hypotéza sa potvrdila vo viacerých regiónoch, kde boli čínske investičné aktivity priamo spojené so

zahraničnopolitickými cieľmi ČĽR. Potvrdzujúcim príkladom je Iniciatíva pásu a cesty, ktorú považujeme za významnú z hľadiska zahraničných záujmov ČĽR a v rámci ktorej bolo realizované veľké množstvo investícií. Čínske PZI sa v analyzovaných regiónoch sústreďovali do jednotlivých oblastí hospodárstva na základe potrieb ČĽR a tiež na základe stupňa rozvinutosti daného regiónu. Vo väčšine regiónov sa potvrdila hypotéza, že vo vyspelejších krajinách patria k cieľovým oblastiam čínskych PZI oblasti s vyššou pridanou hodnotu. V EÚ najmä technologický sektor, know-how a IT sektor, v USA oblasť nehnuteľností. Avšak EÚ nepatrí k oblastiam bohatým na prírodné zdroje, preto je z tohto hľadiska obtiažne porovnať čínske investičné aktivity v EÚ napríklad s takýmito aktivitami v krajinách Blízkeho východu. V tomto prípade sa potvrdila skôr hypotéza, že čínske PZI sú sústreďované do takých hospodárskych oblastí v rámci jednotlivých regiónov, z ktorých má Čína najväčší úžitok. Poukazujeme teda na spojenie zahraničnopolitických záujmov a priamych zahraničných investícií.

Na základe tejto práce a spomínaných PZI ČĽR môžeme konštatovať, že koncepcia „čínskeho sna“ predstavená prezidentom ČĽR Si Ťin-pchingom úzko súvisí s investičnými aktivitami čínskych spoločností v zahraničí. V rámci tejto koncepcie Čína kladie predovšetkým dôraz na seba samú, čo sa pri jej zahraničných investičných aktivitách potvrdzuje. Čínske spoločnosti majú svoje zastúpenie už vo všetkých regiónoch sveta a pokúšajú sa dostať k najstrategickejším oblastiam týchto regiónov. V krajinách EÚ sú to technológie a know-how, v krajinách Blízkeho východu energetika, v afrických štátoch nerastné suroviny. Podstatným faktom čínskych PZI je ten, že väčšina čínskych spoločností investujúcich v zahraničí patrí pod väčšie štátne spoločnosti, alebo ide priamo o národnú spoločnosť. Z uvedeného je zrejmé, že Čína sa v rámci „čínskeho sna“ snaží o popredné miesta vo svetovom hospodárstve, ak nie o prvé. Na základe toho sú realizované aj jej priame zahraničné investície.

Zoznam použitej literatúry

Knižné zdroje:

ANDREW F. COOPER. 2016. BRICS, A Very Short Introduction, Oxford University Press, Oxford. 136s. ISBN 978-0-19-872339-4

BAAH, ANTHONY. YAW, JAUCH, HERBERT. 2009. Chinese Investments in Africa : A Labour Perspective. Accra, Ghana : African Labour Research Network. 544s. ISBN 99916-64-94-7

BALÁŽ, P., SZOKEOVÁ, S., ZÁBOJNÍK, S. 2012. Čínska ekonomika, nová dimenzia globalizácie svetového hospodárstva. Bratislava : Sprint dva. 280s. ISBN 978-80-89393-89-3

BROWN, K. 2016. CEO, CHINA : The Rise of Xi Jinping. London : I. B. Tauris & Co. Ltd, 262s. ISBN 978 1 78453 322 9

ČÁKY, MILAN. 2005. Politický vývoj v novodobej Číne. Trnava : Univerzita sv Cyrila a Metoda v Trnave. 189s. ISBN 80-890 34-87-X

HEINO KLINCK, COLONEL. 2011. The Strategic Implications Of Chinese Companies Going Global, United States Army

HUANG, XUELI., ZHU, YING. 2016. Managing Chinese Outward Foreign Direct Investment : From Entry Strategy to Sustainable Development in Australia. New York : Palgrave Macmillan. 180s. ISBN 978-1-349-56563-4

LAMPTON, M. DAVID. 2014. Following the Leader : ruling China, from Deng Xiaoping to Xi Jinping. Berkeley and Los Angeles, California : University of California Press. 293s. ISBN 978-0-520-28121-9

MUHLHAHN, KLAUS. 2019. Making China modern : from the Great Qing to Xi Jinping. Cambridge, Massachusetts : The Belknap Press of Harvard University, 717s. ISBN 9780674737358

PRADT, TILMAN. 2016. China's New Foreign Policy, Military Modernisation, Multilateralism and "China Threat". Berlin, Germany : Palgrave Macmillan. 208s. ISBN 978-3-319-33294-9

SZUNOMAR, AGNES. 2014. Chinese investments and financial engagement in Visegrad countries: myth or reality?, Budapest, Hungary : Institute of World Economics, Centre for Economic and Regional Studies of the Hungarian Academy of Sciences. 178s. ISBN 978-963-301-615-2.

YAO, SHUIE., WANG, PAN.: China's outward foreign direct investments and impact on the world economy. London : Palgrave Macmillan, 2014. 268s. ISBN 978-1-349-45798-4

Odborné články a štúdie:

AFRICAN DEVELOPMENT BANK. 2012. Chinese Investments and Employment Creation in Algeria and Egypt. [online]. [cit. 2021-10-04] Dostupné na internete: <<https://www.afdb.org/fileadmin/uploads/afdb/Documents/Publications/Brochure%20China%20Anglais.pdf>

AL-SHAFYI, HAIDER HAMOOD RADHI. 2015. CNPC, CNOOC and SINOPEC in Iraq: Successful Start and Ambitious Cooperation Plan. In: Journal of Middle Eastern and Islamic Studies (in Asia). ISSN 1937-0679, 9/1, s. 78-98

BELLABONA, PAOLA, SPIGARELLI, FRANCESCA. 2007. Moving from Open Door to Go Global: China goes on the world stage. In: International Journal of Chinese Culture and Management. ISSN 1752-1270, 2007, 1. vydanie, číslo 1, s. 93-107

BRENNAN, L., RIOS-MORALES, R. 2007. Foreign Direct Investment from Emerging Countries: Chinese Investment in Latin America. In: International DSI / Asia and Pacific DSI 2007, s. 2-11

CIRELLA, GIUSEPPE T., GROSZEWSKI MARCIN. 2020. Belt and Road Initiative: Comment. In: Journal of Applied management and Investments. ISSN 2225-3467, 9/2, s. 63-70

FUKINO, MIKA L., AHL, LINA. 2014. Chinese OFDI in Africa. [online]. [cit. 2021-04-04] Dostupné na internete: https://gupea.ub.gu.se/bitstream/2077/36592/1/gupea_2077_36592_1.pdf

GUPTA, SONIKA. 2013. EU Weapons Embargo and Current Chinese Foreign Policy. In: Strategic Analysis. ISSN 09700161, 37/5, s. 582-585

GURBIR, SINGH KHERA, AKSHITA, MISHA BHASKER. 2017. Chinese Investments in India. In: International Journal of Social and Economic Research. DOI 10.5958/2249-6270.2017.00007, Vol 7, s.61-6

HABIBAH, M., HADERIANSYA, H., HAYAT, M. A., SETIAWAN, A. 2020. POLICY OF CHINA'S DEBT-TRAP DIPLOMACY: The Influence of Media In Forming Community Political Opinions. In: DIA Jurnal Ilmiah Administrasi Publik. DOI 10.30996, 18/2, s. 170-178

CHINA NATIONAL PETROLEUM CORPORATION. 2017. CNPC in Iraq, Sustainability Report.[online]. [cit. 2021-11-04] Dostupné na internete: <https://www.cnpc.com.cn/en/Enlag/201907/a2082cc9c4444eaa99c973dd0e021847/files/3d2c41de747d4c7aa6a5e8157f188f4f.pdf>

CHINA POLICY. 2017.China Going Global: between ambition and capacity.[online]. [cit. 2021-17-02] Dostupné na internete: <https://policycn.com/wp-content/uploads/2017/05/2017-Chinas-going-global-strategy.pdf>

Chinese FDI in the United States. [online]. [cit. 2021-20-03] Dostupné na internete: https://piie.com/publications/chapters_preview/6604/03iie6604.pdf

IQBAL, B., RAHMAN, M. N., RAHMAN, N. 2020. China as the Leader of BRICS Countries. In: Southwestern Journal of Economics.

KARÁSKOVÁ, IVANA A KOLEKTÍV. 2021. Huawei in Central and Eastern Europe: Trends and Forecast. In: China in Central Europe. ISBN 978-80-87092-86-6

LAURENCESON, JAMES. 2007. Chinese Investment in Australia. In: East Asia Economic Research Group. DOI 10.1111/j.1759-3441.2008.tb01028.x

LENHÁRT, ERIK. 2009. Ideové východiská a dopady tridsiatich rokov ekonomických a politických reforiem v Číne. In: Slovenská politická revue. ISSN 1335-9096, 9. vydanie, číslo 1, s.2-40

LI, PENTGAO. 2010. The Myth and Reality of Chinese Investors: A Case Study of Chinese Investment in Zambia's Copper Industry. In: South African Institute of International Relations. [online]. [cit. 2021-29-03] Dostupné na internete: http://generatietransitie.be/sites/default/files/bijlages/myth_reality_of_chinese_investors_zambian_copper_case_study.pdf

McCALEB, AGNIESZKA, SZUNOMÁR, AGNES. 2017. Chinese foreign direct investment in central and eastern Europe: an institutional perspective. In: Chinese investment in Europe: corporate strategies and labour relations. s. 121-140

NYONGEA, LEMMY, MALUKI, PATRICK. 2009. Is China's Development Diplomacy In Horn Of Africa Transforming Into Debt-Trap Diplomacy? An Evaluation. In: HORN Bulletin. 2/1, s. 9-17

ONDRIAŠ, JURAJ. 2018. Issues facing China's soft power in the 16+1 Platform. In: Economic Annals – XXI. ISSN 1728-6220, s.23

PEPERMANS, ASTRID. 2017. The Sino-European Solar Panel Dispute: China's Successful Carrot and Stick Approach Towards Europe. In: Journal of Contemporary European Research, DOI 10.30950, 13/4, s. 1394-1411

PETERSON INSTITUTE FOR INTERNATIONAL RELATIONS.
Chinese FDI in the United States. [online]. [cit. 2021-20-03] Dostupné na internete: <https://piie.com/publications/chapters_preview/6604/03iie6604.pdf >

RAMIREZ-RUIZ, R. 2014. El „sueño chino“ de Xi Jinping. La quinta generación de dirigentes“ y su programa de gobierno. In: La Albolafia: Revista de Humanidades y Cultura. ISSN 2386-2491, s. 223-244

RODRÍGUEZ, MARIO ESTEBAN. 2016. La evolución de la política exterior China. In: Araucaria. ISSN 1575-6823, 2016, 18. vydanie, číslo 35, s.301-318

ROSEN, D. H., HANEMANN, T. 2016. Chinese Investment in the United States. Recent Trends and the Policy Agenda. In: U.S. – China Economic and Security Review Commission. [online]. [cit. 2021-20-03]. Dostupné na internete: <https://www.uscc.gov/sites/default/files/Research/Chinese_Investment_in_the_United_States_Rhodium.pdf > č.12

SALAM, RODI A. 2019. Chinese FDI in Sub-Saharan Africa. . [online]. [cit. 2021-29-03] Dostupné na internete: https://www.researchgate.net/publication/335393724_Chinese_FDI_in_Sub-Saharan_Africa

THOMAS, MARK. 2016. Lenovo's successful acquisition of the IBM PC Division. In: Strategic Direction. ISSN 0258-0543, 32. vydanie, číslo 9, s. 32-35

THUSSU, DAYA. 2018. BRI: Bridging or breaking BRICS?, University of Westminster, UK, Global Media and China. DOI 10.1177/2059436418792339, 3/2, s. 117-122

XIRONG, AI. 2017. An Intertextual Analysis of the Formation of "China Threat Theory". In: Advances in Social Science, Education and Humanities Research. ISSN 2352-5398, 92. vydanie, s.450-454

YEVGENIYA, KORNIYENKO, LIBOR, KRKOSKA. 2008. China's Investments in Russia: Where do they go and how Important are they?, The China and Eurasia Forum Quarterly, ISSN 1653-4212, 6/1, s. 39-49

Internetové zdroje:

Iqbal, B., Rahman, M. N., Rahman, N.: China as the Leader of BRICS Countries. 2020. In: Southwestern Journal of Economics.

Aiping, Z., Zhan, S.: Origin, Achievements, and Prospects of the Forum on China-Africa Cooperation. 2018. In: China International Studies. [online] [cit. 2021-04-20] Dostupné na internete: http://www.focac.org/eng/lhyj_1/yjcg/P020181026382446204313.pdf

American Enterprise Institute: China Global Investment Tracker. [online]. [cit. 2021-03-04] Dostupné na internete: <https://www.aei.org/china-global-investment-tracker/>

Asia Paper Markets: China Paper Corporation to invest in a new pulp & paper mill in Russia Far East. 2017. [online]. [cit. 2021-03-04] Dostupné na internete: <https://www.asiapapermarkets.com/china-paper-corporation-to-invest-in-a-new-pulp-paper-mill-in-russian-far-east/>

Aulakh, G.: Hike raises 175 million dollars from Tencent, Foxconn, others. 2016. In: The Economic Times. [online]. [cit. 2021-05-04] Dostupné na internete: <https://economictimes.indiatimes.com/small-biz/money/hike-raises-175-million-from-tencent-foxconn-others/articleshow/53720461.cms>

Bastin, M: ChemChina's takeover of Pirelli could spell new lease of life for SOE sector. 2015. In: Chinadaily. [online]. [cit. 2021-25-02] Dostupné na internete: http://www.chinadaily.com.cn/business/2015-04/07/content_20015171.htm

Basu, N., Nair, R.: India begins to "cautiously" approve Chinese investment proposals as border tensions ease. 2021. In: The Print. [online]. [cit. 2021-05-04] Dostupné na internete: <https://theprint.in/diplomacy/india-begins-to-cautiously-approve-chinese-investment-proposals-as-border-tensions-ease/617331/>

Belt and Road Initiative: Belt and Road Initiative. [online]. [cit. 2021-15-03] Dostupné na internete: <https://www.beltroad-initiative.com/belt-and-road/>

Benabdallah, L., Robertson, W.: Xi Jinping pledged 60 billion dollars for Africa. Where will the money go? 2018. In: The Washington Post. [online]. [cit. 2021-29-03] Dostupné na internete: <https://www.washingtonpost.com/news/monkey-cage/wp/2018/09/17/xi-jinping-pledged-60-billion-for-africa-where-will-the-money-go/>

Berton, E.: GDF Suez signs deals in China with CIC, CNOOC. 2011. In: Reuters. [online]. [cit. 2021-25-02] Dostupné na internete: <https://www.reuters.com/article/us-gdfsuez-china-idUSTRE79U1HQ20111031>

BorsodChem: Wanhua acquires full control of BorsodChem. 2011. [online]. [cit. 2021-27-03] Dostupné na internete: <https://www.borsodchem-pvc.com/News-Events/News/Wanhua-acquires-full-control-of-BorsodChem.aspx>

Brautigam, D., Rithmire, M.: The Chinese „Debt Trap“ is a Myth. 2021. In: The Atlantic. [online]. [cit. 2021-27-03] Dostupné na internete: <https://www.theatlantic.com/international/archive/2021/02/china-debt-trap-diplomacy/617953/>

BRICS Policy Center: The China – Arab States Cooperation Forum (CASCF). 2016. [online]. [cit. 2021-05-04] Dostupné na internete: < <https://bricspolicycenter.org/en/forum-de-cooperacao-china-paises-arabes/?fbclid=IwAR0KfHB8OVSKUsMjUNMWq6DMEht8XGfCKjTaPqv18A9coGgBCiLE7dfjQ0E>>

BRICS: What is BRICS? [online]. [cit.2021-03-04] Dostupné na internete: <http://brics2019.itamaraty.gov.br/en/about-brics/what-is-brics>

Calabrese, J.: Towering Ambitions: Egypt and China Building for the Future. 2020. In: Middle East Institute. [online]. [cit. 2021-10-04] Dostupné na internete: <https://www.mei.edu/publications/towering-ambitions-egypt-and-china-building-future>

Center disease condrol: Izokyanáty NIOSH. 2021. [online]. [cit. 2021-27-03] Dostupné na internete: <https://sk.centerdiseasecondtrol.com/3241857-isocyanates-niosh>

CONSTRUCTION MARKET EXPERT. 2019. The Chinese will build Polish roads again. [online]. [cit. 2021-15-03] Dostupné na internete: <https://constructionmarketexperts.com/en/news/the-chinese-will-build-polish-roads-again/>

Corporate Finance Institute.:Greenfield Investment. [online]. [cit. 2021-25-02] Dostupné na: <Greenfield Investment - Definition, Advantages and Disadvantages (corporatefinanceinstitute.com)>

Devex: China Everbright International Limited. [online]. [cit. 2021-27-03] Dostupné na internete: <https://www.devex.com/organizations/china-everbright-international-limited-65530>

Dudhia, A.: Silk Road or Dragon Path? The Impact of Chinese Investment in Zambia. 2021. In: African legal network. [online]. [cit. 2021-29-03] Dostupné na internete: <https://www.africalegalnetwork.com/zambia/news/silk-road-or-dragon-path-the-impact-of-chinese-investment-in-zambia/>

E15: Stavba nejdelšího podmořského tunelu světa nabírá zpoždění. Změny plánů se nelíbí „otci“ Angry Birds. 2020. [online]. [cit. 2021-15-03] Dostupné na internete: <https://www.e15.cz/byznys/doprava-a-logistika/stavba-nejdelsiho-podmořskeho-tunelu-sveta-nabira-zpozdeni-zmeny-planu-se-nelibi-otci-angry-birds-1370671>

Econostrum: Automobile: offensive des constructeurs chinois en Algérie. [online]. [cit. 2021-10-04] Dostupné na internete: https://www.econostrum.info/Automobile-offensive-des-constructeurs-chinois-en-Algerie_a405.html

Eliáš, M.: Čína požičia na stavbu diaľnice Srí Lanke takmer miliardu dolárov. 2019. In: Webnoviny. [online]. [cit. 2021-27-03] Dostupné na internete: <https://www.webnoviny.sk/nasadoprava/cina-pozicia-na-stavbu-dialnice-sri-lanke-takmer-miliardu-dolarov/>

Emmott, R.: EU envoys agree first China sanctions in three decades. 2021. In: Reuters. [online]. [cit. 2021-25-03] Dostupné na internete: <https://www.reuters.com/article/us-eu-china-sanctions-idUSKBN2B91DC>

Engie: GDF SUEZ je odteraz ENGIE. [online]. [cit. 2021-25-02] Dostupné na internete: <www.engie.sk/media/tlacove-spravy/gdf-suez-je-odteraz-engie>

Etzioni, A.: Is China a New Colonial Power? 2020. In: The Diplomat. [online]. [cit. 2021-29-03] Dostupné na internete: <https://thediplomat.com/2020/11/is-china-a-new-colonial-power/>

Eurasiantimes: China Africa Trade: Chinese have Replaced Britishers as our Masters! 2017. [online]. [cit. 2021-29-03] Dostupné na internete: <https://eurasianimes.com/china-africa-trade-relations/>

EUROEKONÓM. 2019. Vývoj zahraničných investícií na Slovensku. [online]. [cit. 2021-17-02] Dostupné na internete: <Vývoj zahraničných investícií na Slovensku - EuroEkonom.sk (euroekonom.sk)>

Euroekonom: Horizontálna integrácia: Akvizícia a fúzia. 2020. [online]. [cit. 2021-25-02] Dostupné na internete: <https://www.euroekonom.sk/horizontalna-integracia-akvizicia-a-fuzia/>

Európska komisia: China. [online]. [cit. 2021-15-03] Dostupné na internete: <https://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/countries/china/>

Európska komisia: Investície v EÚ. [online]. [cit. 2021-17-02] Dostupné na internete: <Access2Markets Druhy investícií (europa.eu)>

Európska rada: 10th anniversary of the accession of Bulgaria and Romania to the EU. 2017. [online]. [cit. 2021-28-03] Dostupné na internete: <https://www.consilium.europa.eu/sk/documents-publications/library/library-blog/posts/10th-anniversary-of-the-accession-of-bulgaria-and-romania-to-the-eu/>

Fenton, Harvey, J.: Chinese investment in Iraq provides gains for Baghdad, Beijing. 2019. In: Al-Monitor. [online]. [cit. 2021-10-04] Dostupné na internete. <https://www.al-monitor.com/originals/2019/09/iraq-china-economy.html>

FOCAC: 20 years of FOCAC has borne fruit. 2021. From: Chinadaily. [online]. [cit. 2021-29-03] Dostupné na internete: http://www.focac.org/eng/zfzs_1/t1845852.htm

Forbes: Alibaba Group (BABA). [online]. [cit. 2021-05-04] Dostupné na internete: <https://www.forbes.com/companies/alibaba-group/>

GWM: About GWM. [online]. [cit. 2021-03-04] Dostupné na internete: <https://www.gwm-global.com/company/>

HAN, A., ROSSI, R.: What are the implications of expanded Chinese investment in the MENA region? 2018. In: Atlantic Council. [online]. [cit. 2021-10-04] Dostupné na internete: <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/menasource/what-are-the-implications-of-expanded-chinese-investment-in-the-mena-region/?fbclid=IwAR0hwlP0Qdi320vY37DPD8oO-wGMbSVdUkV18YCQba24Wxq9lbHATNgkQn0>

Huffpost: Zheng Bijian. [online]. [cit. 2021-15-03] Dostupné na internete: <https://www.huffpost.com/author/zheng-bijian>

Chellaney, B.: China's Debt-Trap Diplomacy. 2017. In: Project-Syndicate. [online]. [cit. 2021-25-03] Dostupné na internete: <https://www.project-syndicate.org/commentary/china-one-belt-one-road-loans-debt-by-brahma-chellaney-2017-01>

CHEN, JAMES. 2019. China-Africa Development Fund (CADFund). In: Investopedia. [online]. [cit. 2021-28-03] Dostupné na internete: <https://www.investopedia.com/terms/c/china-africa-development-fund.asp>

CHEN, JAMES. 2021. Foreign Direct Investment (FDI). In: Investopedia. [online]. [cit. 2021-17-02] Dostupné na internete: < Foreign Direct Investment (FDI) Definition (investopedia.com)>

CHINA DAILY. 2018. China's truck manufacturing giant opens first assembly plant in Algeria. [online]. [cit. 2021-10-04] Dostupné na internete: <https://www.chinadaily.com.cn/a/201805/09/WS5af2b634a3105cdcf651ceda.html>

China-Brazil Business Council. 2016. Chinese Investments in Brazil. [online] [cit. 2021-04-20] Dostupné na internete: https://www.redalc-china.org/monitor/images/pais/Brasil/investigacion/225_BRZ_2017_InversionChinaBrasil.pdf

Chinatours: Xinjiang (Sin-Ťiang), Čína. [online]. [cit. 2021-25-03] Dostupné na internete: <https://www.chinatours.cz/rejstrik-mist/cina/xinjiang-sin-tiang/>

Ching, F.:The China threat: Theory or reality?. 2018. In:Ejinsight. [online]. [cit. 2021-17-02] Dostupné na internete: <https://www.ejinsight.com/eji/article/id/1775639/20180226-The-China-threat-theory-or-reality>

IntelliNews: Huawei's economic influence in Hungary is growing. 2020. [online]. [cit. 2021-27-03] Dostupné na internete: <https://www.intellinews.com/huawei-s-economic-influence-in-hungary-is-growing-198504/>

INTERNATIONAL LITHIUM CORPORATION. [online] [cit-2021-04-04] Dostupné na internete: <Ganfeng Lithium (internationallithium.com)>

Iraq Business News: International Oil Companies: China National Offshore Oil Corporation (CNOOC). [online]. [cit. 2021-11-04] Dostupné na internete: <https://www.iraq-businessnews.com/list-of-international-oil-companies-in-iraq/international-oil-companies-china-national-offshore-oil-corporation-cnooc/>

Iqbal, B., Rahman, M. N., Rahman, N.: China as the Leader of BRICS Countries. 2020. In: Southwestern Journal of Economics.

Jianxi, L.: Time to lift EU's outdated arms embargo on China. 2017. In: Global Times. [online]. [cit. 2021-17-03] Dostupné na internete: <https://www.globaltimes.cn/content/1049431.shtml>

Jim O'Neill: Building Better Global Economic BRICs, 2001, For: Goldman Sachs. [online]. [cit. 2021-29-03] Dostupné na internete: <https://www.goldmansachs.com/insights/archive/archive-pdfs/build-better-brics.pdf>

Karásková, I.: How China Influences Media in Central and Eastern Europe. 2019. In: Chinaobservers. [online]. [cit. 2021-28-03] Dostupné na internete: <https://chinaobservers.eu/how-china-influences-media-in-central-and-eastern-europe/>

Karindi, L.: How China is Buying Influence in Europe. 2020. In: Chinaobservers. [online]. [cit. 2021-15-03] Dostupné na internete: <https://chinaobservers.eu/how-china-is-buying-influence-in-europe/>

Klenton, W.: Conditionality. 2019. In: Investopedia. [online]. [cit. 2021-10-04] Dostupné na internete: < <https://www.investopedia.com/terms/c/conditionality.asp> >

Krištoff, M.: Lítium má slušný rastový potenciál vďaka elektromobilom. 2020. In: DenníkN. [online]. [cit. 2021-25-02] Dostupné na internete: <Lítium má slušný rastový potenciál vďaka elektromobilom – Denník N (dennikn.sk)>

KUKA: Robotické systémy od spoločnosti KUKA. [online]. [cit. 2021-25-02] Dostupné na internete: <https://www.kuka.com/sk-sk/produkty-a-slu%C5%BEby/robotick%C3%A9-syst%C3%A9my>

Lenovo: Company History. [online]. [cit. 2021-25-02] Dostupné na internete: <https://www.lenovo.com/us/en/lenovo/company-history/>

Macaes, B.: How Europe learned to fear China. 2019. In: Politico. [online]. [cit. 2021-25-02] Dostupné na internete: <https://www.politico.eu/blogs/the-coming-wars/2019/04/how-europe-learned-to-fear-china/>

MANAGEMENTMANIA. Priame zahraničné investície (FDI – Foreign Direct Investment). [online]. [cit. 2021-17-02] Dostupné na internete: <https://managementmania.com/sk/priame-zahranicne-investicie>

Mining Technology.:Top ten biggest lithium mines in the world. 2019. [online]. [cit. 2021-25-02] Dostupné na internete: <Top ten biggest lithium mines in the world based on reserves (mining-technology.com)>

Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky: Ekonomická informácia o teritóriu, Brazílska federatívna republika. 2020. [online]. [cit. 2021-20-03] Dostupné na internete: <https://www.mzv.sk/documents/10182/620840/Braz%C3%ADlia+-+ekonomick%C3%A9+inform%C3%A1cie+o+terit%C3%B3riu+2020>

Moneyzin: Čo je to dlhová pasca?. 2020. [online]. [cit. 2021-25-03] Dostupné na internete: <http://www.moneyzin.sk/co-je-to-dlhova-pasca/>

Moramudali, U.: Is Sri Lanka Really a Victim of China's „Debt Trap“?. 2019. In: The Diplomat. [online]. [cit. 2021-28-03] Dostupné na internete: <https://thediplomat.com/2019/05/is-sri-lanka-really-a-victim-of-chinas-debt-trap/>

OECD.:FDI flows. [online]. [cit. 2021-25-02] Dostupné na internete: <Foreign direct investment (FDI) - FDI flows - OECD Data>

People's Daily Online.:The State Council. [online]. [cit. 2021-17-02] Dostupné na internete: <http://en.people.cn/data/organs/statecouncil.shtml>

Percy, J.: Chinese FDI in the EU's Top 4 Economies. 2019. In: China Briefing. [online]. [cit. 2021-25-02] Dostupné na internete: <https://www.china-briefing.com/news/chinese-fdi-eu-top-4-economies/>

Reiff, N.: 10 Biggest Solar Companies. 2020. In: Investopedia. [online]. [cit. 2021-25-02] Dostupné na internete: < <https://www.investopedia.com/10-biggest-solar-companies-5077655>>

REUTERS. 2008. TIMELINE: China milestones since 1978. [online]. [cit. 2021-17-02] Dostupné na internete: <TIMELINE: China milestones since 1978 | Reuters>

ROMIG, S. 2011. Chinese to continue Argentina investment wave. For: Gaucho Group. [online]. [cit. 2021-20-03] Dostupné na internete: <https://www.gauchoholdings.com/news/industry/000479>

Rosneft: History of Rosneft. [online]. [cit. 2021-03-04] Dostupné na internete: <https://www.rosneft.com/about/History/>

Seetao: The Moscow China Trade Center constructed by a Chinese company is completed. 2021. [online]. [cit. 2021-04-04] Dostupné na internete: <https://www.seetao.com/details/67655.html>

Sell147: Shanghai Maling (Czech) A.S. [online]. [cit. 2021-28-03] Dostupné na internete: <http://www.sell147.com/company/Czech-Republic/196152.htm>

Shah, A.: Russia Loosens Its Belt. 2020. In: Foreign Policy. [online]. [cit. 2021-04-04]. Dostupné na internete: <https://foreignpolicy.com/2020/07/16/russia-china-belt-and-road-initiative/>

Shakil, F.: Chinese power loans fueling a debt trap in Pakistan. 2021. In: Asiatimes. [online]. [cit. 2021-27-03] Dostupné na internete: < <https://asiatimes.com/2021/02/chinese-power-loans-fueling-a-debt-trap-in-pakistan/>>

Ship Technology: Port of Hambantota. [online]. [cit. 2021-27-03] Dostupné na internete: <https://www.ship-technology.com/projects/port-of-hambantota/>

SIKAINGA, AHMAD ALAWAD. 2021. In: Britannica. [online] [cit. 2021-04-20] Dostupné na internete: <Sudan | History, Map, Flag, Government, Religion, & Facts | Britannica>

Sinopsis: 17+1. 2021. [online]. [cit. 2021-15-03] Dostupné na internete: <https://sinopsis.cz/sinopsis/16-1/>

Sinosteel: A slice of asutralian mining history : Channar Project. [online]. [cit. 2021-20-03] Dostupné na internete:< <http://sinosteel.com.au/channar-iv/>>

Slovenská akadémia vied: Beliana: Adenský záliv. 1999. [online]. [cit. 2021-15-03] Dostupné na internete: <https://beliana.sav.sk/heslo/adensky-zaliv>

Sme: Kto je Wen Ťia-pao. 2005. [online]. [cit. 2021-15-03] Dostupné na internete: <https://www.sme.sk/c/2499521/kto-je-wen-tia-pao.html>

Štrba, P.: Ukradli nám Číňania naše technológie? O čom je kauza Huawei. 2019. In: Aktuality. [online]. [cit. 2021-28-03] Dostupné na internete: <https://www.aktuality.sk/clanok/692188/huawei-cina-dusevne-vlastnictvo-explainer-vysvetlenie/>

Takeuchi, Y., Nakamura, R.: Transatlantic allies unite in sanctions on China over Xinjiang. 2021. In: Nikkei Asia. [online]. [cit. 2021-25-03] Dostupné na internete: <https://asia.nikkei.com/Politics/International-relations/Transatlantic-allies-unite-in-sanctions-on-China-over-Xinjiang>

Treasury Government: Chinese Investment and Australia Forum. 2018. [online]. [cit. 2021-20-03]. Dostupné na internete: <https://treasury.gov.au/speech/chinese-investment-and-australia-forum>

UNCTADSTAT. [online] Dostupné na internete: <https://unctadstat.unctad.org/wds/TableView/tableView.aspx>

USITC: China's Outward Foreign Direct Investment in Sub-Saharan Africa. 2019. [online]. [cit. 2021-05-04] Dostupné na internete: https://www.usitc.gov/publications/332/executive_briefings/2019-05_chinaof_dissa.pdf

Vorotnikov, V.: Chinese carmaker Haval signs a major investment contract in Russia. 2020. In: Automotive Manufacturing Solutions. [online]. [cit. 2021-04-04] Dostupné na internete:

<<https://www.automotivemanufacturingsolutions.com/assembly/chinese-carmaker-haval-signs-a-major-investment-contract-in-russia/41210.article>>

Wang, Ch., N.: BRI Country perspectives – Russia. 2019. In: BRI Countries. [online]. [cit. 2021-03-04] Dostupné na internete: <https://green-bri.org/bri-country-perspectives-russia/?cookie-state-change=1618304554883>

Wion: China is dragging Pakistan in a debt-trap. 2020. [online]. [cit. 2021-27-03] Dostupné na internete: < <https://www.wionews.com/south-asia/china-is-dragging-pakistan-in-a-debt-trap-338644>>

WORLD BANK. 2019. Gross domestic product. [online] [cit. 2021-04-20] Dostupné na internete:< GDP.pdf (worldbank.org)>

World Nuclear Association.:Uranium in Namibia. 2020. [online]. [cit. 2021-25-02] Dostupné na internete: <Uranium in Namibia - World Nuclear Association (world-nuclear.org)>

Xinhua: Chinese-built Ethiopia-Djibouti railwai wins acclaim for driving Ethiopia's import-export needs. 2019. [online]. [cit. 2021-29-03] Dostupné na internete: http://www.xinhuanet.com/english/2019-07/24/c_138251826.htm

Yuan, W. J.: Economic Effects of China's Outward Foreign Direct Investment in South Africa and Nigeria. [online]. [cit. 2021-05-04] Dostupné na internete: <https://www.gtap.agecon.purdue.edu/resources/download/9340.pdf>

Združenie podnikateľov Číny, Hong Kongu a Slovenska: Čo nám prináša Iniciatíva 16+1? [online]. [cit. 2021-15-03] Dostupné na internete: <https://zpchs.sk/co-nam-prinasa-iniciativa-161/>

ZHOU, LAURA. 2018. China pledges 23 billion dollars in loans and aid to Arab states as it boosts ties in Middle East. In: South China Morning Post. [online] [cit. 2021-19-04] Dostupné na internete: <<https://www.scmp.com/news/china/diplomacy-defence/article/2154642/china-pledges-us23-million-loans-and-aid-arab-states-it>>